

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΩΝ
Σ.Ε.Υ.Π.
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ»

ΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

ΑΣΠΡΟΓΕΡΑΚΑ ΕΛΕΝΗ

ΚΑΤΣΑΡΔΗ ΣΟΦΙΑ

ΜΠΑΚΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ:

ΣΚΑΝΔΑΜΗΣ ΜΑΡΙΝΟΣ,

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΗΨΗ ΠΤΥΧΙΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ (Α.Τ.Ε.Ι.) ΠΑΤΡΑΣ

ΠΑΤΡΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009

Η επιτροπή για την έγκριση της πτυχιακής εργασίας:

Υπογραφή:

Υπογραφή:

Υπογραφή:

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όσους μας βοήθησαν προκειμένου να πραγματοποιηθεί η συγγραφή της συγκεκριμένης μελέτης.

Ιδιαίτερος:

- Ευχαριστούμε τον καθηγητή μας κ. Σκανδάμη Μαρίνο, δικηγόρο, που ήταν υπεύθυνος της εργασίας και μας βοήθησε με τη δομή της και με την ανεύρεση βιβλιογραφικών πηγών. Επίσης μας συνέστησε τον κ. Κουλούρη Νίκο, εγκληματολόγο και υπάλληλο των Φυλακών Κορυδαλλού, τον οποίο ευχαριστούμε για τη βοήθειά του στο να μας δοθεί η άδεια για να πραγματοποιήσουμε την έρευνα στις Γυναικείες Φυλακές Κορυδαλλού.

- Το προσωπικό των Γυναικείων Φυλακών Κορυδαλλού για τη συνεργασία του και ιδιαίτερα της κ. Κωνσταντινίδου Γιολάντα, κοινωνιολόγο, για τη βοήθειά της προκειμένου να δοθούν, να συμπληρωθούν και να συλλεχθούν τα ερωτηματολόγια.

- Τον Χριστοδουλόπουλο Δημήτρη, απόφοιτο του Οικονομικού Πανεπιστημίου Πατρών που μας βοήθησε με την επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων της έρευνας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι να εξεταστεί η θέση της γυναίκας στο Ελληνικό σωφρονιστικό σύστημα.

Στην προσπάθεια διεκπεραίωσης αυτού του σκοπού, έγινε αναφορά στα παρακάτω θέματα:

✓ Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται ο σκοπός της μελέτης και αναφέρονται ιστορικά στοιχεία για τα σωφρονιστικά καταστήματα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

✓ Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρονται τα Ελληνικά σωφρονιστικά καταστήματα, τα δικαιώματα των κρατουμένων και οι συνθήκες διαβίωσης τους μέσα σε αυτά.

✓ Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφεται η θέση της γυναίκας στα ελληνικά σωφρονιστικά καταστήματα, οι ανάγκες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, η γυναικεία εγκληματικότητα, καθώς και η επανένταξη και αποκατάσταση τους.

✓ Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται οι ρόλοι και τα καθήκοντα του προσωπικού των καταστημάτων κράτησης.

✓ Στο πέμπτο κεφάλαιο συσχετίζεται η κοινωνική εργασία με τα σωφρονιστικά καταστήματα.

✓ Στο έκτο κεφάλαιο περιγράφεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για η διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας.

✓ Στο έβδομο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

✓ Τέλος στο όγδοο κεφάλαιο καταγράφονται τα συμπεράσματα της μελέτης αυτής και αναπτύσσονται οι προτάσεις για καλύτερες συνθήκες κράτησης και διαβίωσης των γυναικών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	4
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
1.2 ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	8
1.3 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΑ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	13
2.1 ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	13
2.1.1 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΦΥΛΑΚΗΣ	15
2.1.2 ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	16
2.2 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ	16
2.2.1 ΧΩΡΟΙ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ	17
2.2.2 ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ	18
2.2.3 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	21
2.3 Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ	29
3.1.1 ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΕΣ	29
3.1.2 Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ	29
3.1.3 ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	30
3.1.4 ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	34
3.1.5 ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΔΙΕΘΝΩΣ	34
3.2 ΜΗΤΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ	35
3.3 ΔΥΣΚΟΛΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	37
3.3.1 ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ	37
3.3.2 ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ	39
3.4 ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ	40
3.5 ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ	49
4.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	49

4.1.2 ΦΥΛΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	50
4.2 ΜΕΤΑΘΕΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	50
4.3 ΓΕΝΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	50
4.4 ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	53
4.5 ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	54
4.6 ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΟΥ	56
4.7 ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΙΕΡΕΑ	56
4.8 ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΦΥΛΑΞΗΣ	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΑ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ	
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	60
5.1 Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	60
5.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ	61
5.3 ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΑ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	64
6.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΦΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΩΝ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	66
6.2 ΕΙΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	68
6.3 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	68
6.4 ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	68
6.5 ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ- ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	69
6.6. ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ	70
6.7 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ	71
6.8 ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	96
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	98
8.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	98
8.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	99
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	100
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	104

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις μέρες μας αρκετά συχνά πληροφορούμαστε για τις άσχημες συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων, για τις προσπάθειές τους να τις βελτιώσουν με διάφορους τρόπους, όπως απεργίες πείνας ή προσπάθειες αφύπνισης των συγκρατούμενων τους.

Με αφορμή αυτά τα γεγονότα αποφασίσαμε να ασχοληθούμε συγκεκριμένα με τη θέση της γυναίκας στο ελληνικό σωφρονιστικό σύστημα. Είχαμε την άποψη (και ίσως την επιβεβαιώσαμε) ότι ακόμα και στις μέρες μας το ελληνικό σωφρονιστικό σύστημα δεν έχει κάνει και πολλά βήματα προς τα εμπρός. Διαπιστώσαμε πως οι γυναίκες κρατούμενες αντιμετωπίζουν αρκετές δυσκολίες μέσα στο κατάστημα κράτησης. Τόσο η ιατροφαρμακευτική όσο και η ψυχολογική υποστήριξη διατηρούνται σε μέτρια επίπεδα. Το ίδιο όμως δύσκολο είναι αφού εκτίσουν την ποινή τους, να επανενταχθούν ομαλά στην κοινωνία.

Η μελέτη που ακολουθεί διερευνά τον τρόπο ζωής και τις συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων στις Γυναικείες Φυλακές Κορυδαλλού.

1.2 ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σκοπός μελέτης είναι η εξέταση της θέσης και της μεταχείρισης των κρατουμένων γυναικών στις φυλακές Κορυδαλλού, καθώς και η ανάδειξη των προβλημάτων που πιθανόν υπάρχουν στις φυλακές ή απασχολούν τις κρατούμενες.

Στόχος της συγκεκριμένης μελέτης είναι η ευαισθητοποίηση τόσο των υπευθύνων όσο και του ευρύτερου κοινού, προκειμένου να βελτιωθούν οι συνθήκες κράτησης των γυναικών και γενικότερα η αντιμετώπισή τους.

Ορισμένη από τους στόχους είναι:

1. Παρουσίαση επιστημονικών άρθρων και μαρτυριών, που αναδεικνύουν τη δυσκολία της επανένταξης των κρατουμένων και τις άσχημες συνθήκες διαβίωσης.

2. Προσδιορισμός της κοινωνικής εργασίας στα σωφρονιστικά καταστήματα.

3. Διαπίστωση του επαρκούς ιατρικού προσωπικού.

4. Να εξεταστεί κατά πόσο η σχέση του προσωπικού με τις κρατούμενες διατηρείται σε επαγγελματικά πλαίσια.

5. Κατά πόσο καλύπτονται οι ανάγκες των κρατουμένων στα βασικά επίπεδα όπως ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ψυχολογική υποστήριξη.

6. Παρουσίαση των καθηκόντων του προσωπικού και του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού στα σωφρονιστικά καταστήματα.

1.3 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η φυλακή ανήκει, μαζί με την ποινική δικαιοσύνη και την αστυνομία, στους φορείς του επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος. Η στέρηση της ελευθερίας αποτελεί μια μορφή έντονης αντίδρασης στο έγκλημα. Η κοινωνική αντίδραση στο έγκλημα και η τιμωρία του ποινικού παραβάτη έχει διανύσει πολλές φάσεις στην ανθρώπινη ιστορία. Το είδος και ο λόγος τιμώρησης των δραστών παράνομων πράξεων υπήρξαν πάντοτε θέμα οξείας αντιπαράθεσης, κυρίως μεταξύ επιστημόνων και πολιτικών. Ο εκφοβισμός η θεραπευτική μεταχείριση, η βελτίωση και η αχρήστευση του δράστη έχουν αποτελέσει στόχους της στέρησης της ελευθερίας (Λαμπροπούλου,1994).

Σύμφωνα με τον Foucault, οι μορφές αντίδρασης κατά του εγκληματία ποικίλουν ανάλογα με την δομή της πολιτικής εξουσίας. Ενώ λοιπόν τον 17^ο και 18^ο αιώνα η πειθαρχία ασκούνταν στο σώμα του εγκληματία, διότι η φυσική βία αποτελούσε πανηγυρική διακήρυξη της απόλυτης κυριαρχίας του μονάρχη εναντίον εκείνου που έθιγε ή αμφισβητούσε αυτήν την εξουσία, τον 19^ο αιώνα η πειθαρχία απευθύνεται στην ψυχή του καταδικασθέντα., με την σιωπή και την απομόνωση. Έτσι το Πανοπτικό του Μπένθαμ (δυνατότητα να βλέπεις τον άλλο χωρίς αυτός να σε βλέπει εξαιτίας του ιδιόρρυθμου τρόπου κατασκευής της φυλακής που δίνει την δυνατότητα να επιβλέπονται όλα τα κελιά από ένα κεντρικό σημείο) που έδινε την δυνατότητα στη εξουσία της φυλακής να ελέγχει και να κατευθύνει την κατάσταση απλώς με ψυχολογική πίεση και με την καταγραφή προσώπων και πραγμάτων αντικαταστάθηκε από την θεραπευτική ηθική που στόχο έχει την μεταχείριση και όχι την τιμωρία (Davis κ' συν,1990).

Το σύστημα της απομόνωσης πάντως εφαρμοζόταν στο πρώτο μέρος της ποινής των κρατουμένων σε όσες φυλακές, κυρίως μετά τα μέσα του 19ου αιώνα, επιφυλάσσονταν η σταδιακή ελαστικοποίηση των συνθηκών διαβίωσης (Dobash κ' συν,2001).

Παρόλο ότι η φυλακή θεωρήθηκε ως πρόοδος σε σχέση με την σωματική τιμωρία και την θανατική ποινή που επιβάλλονταν στο παρελθόν, έγινε χώρος καταπίεσης και συγγνής εκμετάλλευσης των κρατουμένων.

Δεν είναι λίγοι οι επιστήμονες που υποστηρίζουν ότι η τιμωρία δεν πραγματοποιείται πλέον σε κοινή θέα, αλλά μεταφέρθηκε πίσω από τον τοίχο της φυλακής, και έγινε πιο εκλεπτυσμένη. Η φυλακή ως τόπος εκτέλεσης ποινής είναι

σχετικά πρόσφατος. Η καθιέρωση της ως τόπος εκτέλεσης ποινής οφείλεται στην επίδραση του κανονικού δικαίου της καθολικής εκκλησίας, το οποίο θεωρούσε την αντικοινωνική συμπεριφορά ως αμάρτημα και τον εγκληματία ως αμαρτωλό που έπρεπε να επαναφέρει στον ίσο δρόμο με την μόνωση και την τιμωρία. Η μόνωση, κατά τις εκκλησιαστικές αντιλήψεις διευκολύνει την περισυλλογή και την επικοινωνία με τον Θεό, πράγμα που συντελεί να αισθανθεί τύψεις ο αμαρτωλός, να μετανοήσει και να εξιλεωθεί (Δασκαλάκης,1985).

Ως τον 15^ο αιώνα οι διαφορές λύνονταν ενδοομαδικά και ο σκοπός της τιμωρίας ήταν η διατήρηση της δημόσιας τάξης και της κοινής ειρήνης (Ε. Λαμπροπούλου). Από τα τέλη του ίδιου αιώνα κυριάρχησαν οι θανατικές και οι σωματικές ποινές τα βασανιστήρια και η δημόσια εκτέλεση. Μετά το 1550 λόγω των θρησκευτικών και άλλων πολέμων παρατηρήθηκε μεγάλη μείωση του πληθυσμού που είχε ως αποτέλεσμα την έλλειψη εργατικών χεριών. Έτσι παρατηρείται η τάση για υποκατάσταση της σωματικής και της θανατικής ποινής με την στερητική της ελευθερίας ποινή και την εκμετάλλευση της εργασίας των καταδίκων (Κουράκης,1985).

Στο τέλος του 18^{ου} αιώνα επανέρχεται η χρήση της σωματικής και θανατικής ποινής καθώς οι τεχνικές εξελίξεις καθιστούν την οικονομική εκμετάλλευση της εργασίας των κρατουμένων ασύμφορη. Τα κρατικά οικονομικά μέσα για την συντήρηση των σωφρονιστηρίων είναι πενιχρά και οι στρατιές των ανέργων αντιτίθεται στην εργασία των ανέργων στα σωφρονιστήρια (Λαμπροπούλου,1994).

Ειδικά οι γυναίκες αντιμετωπίζουν πολύ κατώτερες συνθήκες κράτησης από αυτές των ανδρών με έντονα τα στοιχεία της παραμέλησης, εκμετάλλευσης της μη εκτίμησης των ιδιαίτερων αναγκών τους που απαιτούσαν ειδική μεταχείριση και όχι υποταγή στο καθεστώς των ανδρών που είχαν μια στερεοτυπική εικόνα για τον ρόλο της γυναίκας στην κοινωνία (Zedner,1998).

Η μεταχείριση των φυλακισμένων γυναικών πριν το 1870 αντανakλούσε πρακτικές μη συγχώρεσης απέναντί τους καθώς θεωρούνταν απειλή για την οικογένεια και την κοινωνία. Μέχρι και τα μέσα του 19^{ου} αιώνα οι γυναίκες που δεν συμμορφώνονταν με τις επιταγές της κοινωνίας αντιμετώπιζαν την άρνηση και την σκληρή τιμωρία ως αποτέλεσμα του φόβου και της εχθρότητας της κοινωνίας απέναντί τους. Όσες λοιπόν γυναίκες πήγαιναν ενάντια στις εγγενείς τάσεις του φύλου τους θεωρούνταν τέρατα, η ενσάρκωση της διαβολικής αρχής,

ανίκανες να διακρίνουν μεταξύ σωστού και λάθους και κατά συνέπεια ανίκανες για οποιαδήποτε αναμόρφωση. Η εντύπωση αυτή που είχαν για τις γυναίκες δικαιολογούσε τον εγκλεισμό τους σε άθλια σκοτεινά κελιά σε συνθήκες που ούτε τα είδη του κατώτερου ζωικού βασιλείου μπορούσαν να ζήσουν. Και ήταν τέτοια η αντιστροφή που και όταν ακόμη αποκαλύφτηκαν οι συνθήκες ζωής στην φυλακή του Auburn όπου χτυπιούνταν, βιάζονταν, λιμοκτονούσαν και πολλές ακόμα πέθαιναν όπως και τα παιδιά που γεννιόνταν στην φυλακή, δεν κατάφεραν να επισύρουν τη συμπάθεια για τα δεινά τους. Όχι μόνο καμιά νομοθεσία δεν βελτίωσε την θέση τους αλλά και το σύνολο της κοινής γνώμης συνέχισε να είναι εχθρικό απέναντί τους και καχύποπτο σε όποιο πρόσωπο ή οργανισμό προσπαθούσε να προσφέρει βοήθεια (Feinman,1994).

Οι γυναίκες μέχρι τον 19^ο αιώνα βρίσκονταν στις ίδιες φυλακές με του άνδρες αν και υπήρχαν σε μερικές από αυτές ξεχωριστοί χώροι κράτησης και επιτηρούνταν από άνδρες φύλακες.

Στα τέλη του ίδιου αιώνα, οι γυναικείες φυλακές ανεξαρτητοποιήθηκαν από αυτές των ανδρών συγκρατούμενων τους και προωθήθηκε η δημιουργία αναμορφωτηρίου για τις γυναίκες. Ο σκοπός του αναμορφωτηρίου ήταν να βελτιώσουν το χαρακτήρα των τροφίμων, να διατηρήσουν την υγεία τους, να εξασφαλίσουν συγκεκριμένες συνήθειες εργατικότητας και ηθικής, έτσι ώστε στο τέλος οι τρόφιμοι να είναι εργατικοί, ικανοί και χρήσιμοι πολίτες (Zender,1998).

Όσον αφορά την Ελλάδα στην εποχή του Δράκοντα εμφανίζεται το πρώτο δίκαιο στην αρχαία Αθήνα, οι σκληρές ποινές είναι το χαρακτηριστικό του. Μετέπειτα, στους νόμους του Σόλωνα και του Πλάτωνα η ποινή έγινε και χρηματική. Οι δικαστές μπορούσαν να χρησιμοποιούν και την σωματική και την χρηματική ποινή, όχι όμως και τις δύο μαζί, ενώ οι σωματικές θεωρούνταν ιδιαίτερα σκληρές και σπάνια παρατηρούνταν (Ανώνυμος, Σόλων,1988).

Στην Ελλάδα παρατηρούμε πολύ λίγες επιδράσεις από την Δύση έως την εποχή του Διαφωτισμού. Αν στον Ευρωπαϊκό χώρο τόσο ο ποινικός έλεγχος όσο και ο άτυπος κοινωνικός έλεγχος υπήρξαν έως και τον 19^ο αιώνα εντατικότεροι και διαφορετικοί κατά περιεχόμενο σε ότι αφορά τις γυναίκες, στον ελλαδικό χώρο οι αντιλήψεις που κυριαρχούσαν επί τουρκοκρατίας για τις μορφές αυτών των ελέγχων έχουν αφήσει ισχυρά κατάλοιπα και μετά τη δημιουργία του νεοελληνικού κράτους (Βαρίκα,1987).

Κυρίαρχο στοιχείο αυτών των αντιλήψεων υπήρξε ο κάθετος διαχωρισμός των ζωνών δράσης των δύο φύλων, με αυστηρή εφαρμογή του αποκλεισμού των γυναικών από την δημόσια σφαίρα. Η διάκριση των κρατουμένων κατά φύλα στην Ελλάδα εφαρμόστηκε με νόμο. Ο συγκεκριμένος νόμος το σύστημα της σιωπής, που έτυχε επεξεργασίας και εφαρμογής αρχικά στην Αμερική και μετά στην Ευρώπη. Την εποχή που αυτό το σύστημα εισάγεται στην Ελλάδα, στο δυτικό κόσμο έχει ήδη καθιερωθεί, ύστερα από επιτυχείς μεταρρυθμιστικές προσπάθειες.

Μόνο μετά την Οθωνική περίοδο παρατηρείται μια σχετική δραστηριοποίηση για την βελτίωση των άθλιων συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων που στοιβάζονταν αδιακρίτως στις υπάρχουσες φυλακές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα των υλικών συνθηκών διαβίωσης, η εικονογράφηση της Παρρέν που δημοσιεύεται το 1887, προσδιορίζει την δεινή κατάσταση κράτησης των γυναικών της εποχής. Οι ολιγάριθμες γυναίκες κρατούμενες φυλάσσονταν :«εντός ερειπίου ισογείου, ου ο πρόδρομος ορίζεται υπό σειράς πλυσταριών... άνευ θηρών και έσωθεν του οποίου υπάρχουσι δύο ή τρεις τρώγλες , η μεν άνευ παραθύρου, η δε με δύο τοιαύτα, άνευ υάλων προ διετίας, με σανίδας ετοιμόροπους, άνευ καθίσματος, άνευ κλίνης». Η ελλιπής διατροφή σημειώνεται και εδώ :« Η εισαγόμενη μετά τρεις μόνον πολλάκις τέσσερις ημέρας λαμβάνει τροφή δηλ. τριακόσια δράμια μαύρου άρτου και δέκα λεπτά κάθ' ημέραν, άτινα δίδονται αυταίς μετά παρέλευσιν δύο- τρείς πολλάκις μηνών» (Κουράκης,1985).

Η πρώτη αυτόνομη κελιωτή φυλακή γυναικών, «οι κεντρικές γυναικείες φυλακές Αβέρωφ», ιδρύθηκε το 1900 και ήταν προορισμένη να λειτουργήσει με το σύστημα της σιωπής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΤΑ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Ελληνικά σωφρονιστικά καταστήματα

1.Οι στερούμενοι της προσωπικής τους ελευθερίας κρατούνται, αναλόγως του σκοπού και της διάρκειας της κράτησής σε:

- α) δικαστικές φυλακές,
- β) κεντρικά σωφρονιστικά καταστήματα,
- γ) αγροτικά σωφρονιστικά καταστήματα,
- δ) ανοικτά σωφρονιστικά καταστήματα,
- ε) σωφρονιστικά καταστήματα ανηλίκων, βιοτεχνικά ή αγροτικά,
- στ) καταστήματα θεραπείας και φύλαξης,
- ζ) καταστήματα εργασίας και
- η) νοσοκομεία , σανατόρια και ειδικά αναρρωτήρια (Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

2. Ίδια καταστήματα διατίθενται προς κράτηση των γυναικών :

Ειδικότερα , τα σωφρονιστικά καταστήματα χαρακτηρίζονται ως εξής :

A1. Σωφρονιστικές κλειστές φυλακές :

- α. Αίγινας , με έδρα την Αίγινα.
- β. Αλικαρνασσού , με έδρα την Αλικαρνασσό Ηρακλείου.
- γ. Κέρκυρας , με έδρα την Κέρκυρα.
- δ. Πάτρας , με έδρα την Πάτρα.
- ε. Τρικάλων , με έδρα τα Τρίκαλα.
- στ. Χαλκίδας , με έδρα την Χαλκίδα.
- ζ. Κεντρική γυναικών , με έδρα τον Κορυθαλλό Πειραιά
- η. Κατάστημα Ελαιώνα Θηβών

θ. Κατάστημα Κράτησης Μαλανδρινού

A2. Σωφρονιστικές Αγροτικές φυλακές :

- α. Αγιάς , με έδρα την Αγιά Χανίων.
- β. Κασσάνδρας , με έδρα την Κασσάνδρα Χαλκιδικής
- γ. Τίρυνθας , με έδρα την Τίρυνθα Ναυπλίου.

Β. Δικαστικές φυλακές :

- α. Βόλου με έδρα το Βόλο.
- β. Επταπυργίου , με έδρα τη Θεσσαλονίκη.
- γ. Ιωαννίνων , με έδρα τα Ιωάννινα.
- δ. Κομοτηνής , με έδρα την Κομοτηνή.
- ε. Κορίνθου , με έδρα την Κόρινθο.
- στ. Κορυδαλλού , με έδρα τον Κορυδαλλό Πειραιά.
- ζ. Κω , με έδρα την Κω.
- η. Λάρισας , με έδρα την Λάρισα.
- θ. Ναυπλίου , με έδρα το Ναύπλιο.
- ι. Νεάπολης , με έδρα τη Νεάπολη Κρήτης.
- ια. Τρίπολης , με έδρα την Τρίπολη.
- ιβ. Χανίων , με έδρα τα Χανιά.
- ιγ. Χίου , με έδρα τη Χίο.

Γ1. Σωφρονιστικά καταστήματα ανηλίκων :

- α. Αθήνας , με έδρα τον Κορυδαλλό Πειραιά ή την Αθήνα.
- β. Αγροτικό Κασσαβέτειας , με έδρα τον Αλμυρό Βόλου.
- γ. Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων, Αυλώνα
- δ. Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων, Βόλου

Γ2. Ιδρύματα αγωγής ανηλίκων :

- α. Αρρένων Στοιχειώδους Εκπαίδευσης , με έδρα τον Κορυδαλλό Πειραιά.
- β. Αρρένων Στοιχειώδους Εκπαίδευσης , με έδρα το Βόλο.
- γ. Αρρένων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης , με έδρα την Αθήνα.
- δ. Θηλέων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης , με έδρα την Αθήνα.

Δ. Θεραπευτικά καταστήματα :

- α. Νοσοκομείο κρατουμένων «Αγ. Παύλος», με έδρα τον Κορυδαλλό Πειραιά.
- β. Σανατόριο κρατουμένων , με έδρα τον Κορυδαλλό Πειραιά ή την Αθήνα.
- γ. Ψυχιατρείο κρατουμένων , με έδρα τον Κορυδαλλό Πειραιά.
- δ. Πρεβαντόριο κρατουμένων , με έδρα την Άμφισσα.
- ε. Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων Ελαιώνα Θηβών.

(<http://www.ministryofjustice.gr/modules.php?op=modload&name=Sofronistiko&file=page4>)

2.1.1 Συμβούλιο φυλακής

Σε κάθε κατάσταση κράτησης λειτουργεί Συμβούλιο Φυλακής. Το Συμβούλιο Φυλακής είναι τριμελές και απαρτίζεται από το διευθυντή του καταστήματος, ως πρόεδρο, τον αρχαιότερο κοινωνικό λειτουργό και τον αρχαιότερο ειδικό επιστήμονα (νομικό, ψυχολόγο, γεωπόνο, κοινωνιολόγο ή εκπαιδευτικό) του οικείου καταστήματος, ως μέλη. Ο διευθυντής αναπληρώνεται από τον υποδιευθυντή. Ο κοινωνικός λειτουργός αναπληρώνεται από τον επόμενο σε αρχαιότητα κοινωνικό λειτουργό ή ειδικό επιστήμονα ή από τον κλάδο ΠΕ Σωφρονιστικού, ΤΕ και ΔΕ Διοικητικού – Λογιστικού. Ο Ειδικός Επιστήμονας, μέχρις ότου διορισθεί, αναπληρώνεται από υπάλληλο των παραπάνω κλάδων. Κατά τις συνεδριάσεις του Συμβουλίου, χρέη εισηγητή εκτελεί ο κοινωνικός λειτουργός και τηρούνται πρακτικά (Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

Το Συμβούλιο Φυλακής συνέρχεται τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα και εκτάκτως όταν συντρέχει, ειδικός λόγος. Το Συμβούλιο βρίσκεται σε απαρτία όταν παρευρίσκονται όλα τα μέλη που το συγκροτούν και οι αποφάσεις του λαμβάνονται κατά πλειοψηφία. Σε περιπτώσεις ισοψηφίας επικρατεί η άποψη του Προέδρου (Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

Στις συνεδριάσεις συμμετέχει χωρίς ψήφο ο αρχιφύλακας του καταστήματος κράτησης (Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

Στις συνεδριάσεις μπορεί να παρίσταται, ύστερα από πρόσκληση του οργάνου ή και αυτεπαγγέλτως, και ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός, καθώς και ο ενδιαφερόμενος κρατούμενος, εφόσον το ζητήσει και κριθεί αναγκαίο (Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

Το Συμβούλιο Φυλακής υποβάλλει στο Κ.Ε.Σ.Φ. προτάσεις για κατάρτιση σχεδίου εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας του καταστήματος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 8 παράγραφος 3 περίπτωση β του παρόντος. Οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου Φυλακής καθορίζονται ιδίως στα άρθρα 9 παράγραφος 2 εδάφιο γ, 11 παράγραφος 5, 12 παράγραφος 6, 24 παράγραφος 5, 32 παράγραφος 1, 34 παράγραφος 1, 35 παράγραφος 2 εδάφιο β, 37, 38 παράγραφος 3, 39 παράγραφος 5, 41 παράγραφος 5, 52, 53 και 65 παράγραφος 2 του παρόντος (Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

Κατά τη διάρκεια της κράτησης ο διευθυντής του καταστήματος, υποχρεούται να λαμβάνει τα αναγκαία κατά περίπτωση μέτρα προς ελαχιστοποίηση των δυσμενών επιπτώσεων ή παρενεργειών που συνεπάγεται η

εκτέλεση ποινών και μέτρων ασφαλείας κατά της ελευθερίας (Άρθρο 10, Σ.Κ.,2000).

2.1.2 Πειθαρχικό Συμβούλιο

Το πειθαρχικό συμβούλιο είναι συλλογικό όργανο που λειτουργεί σε κάθε φυλακή.

Είναι πενταμελές, αποτελούμενο από τον (κατά άρθρ. 572 Κώδ. Ποιν. Δικονομίας), εισαγγελέα της φυλακής , ως πρόεδρο, τα (κατά το άρθρ. 9ν. 2298/1995) μέλη του Συμβουλίου της φυλακής , δηλαδή το διευθυντή της φυλακής, τον αρχαιότερο ψυχολόγο ή κοινωνικό λειτουργό και τον αρχαιότερο ειδικό επιστήμονα, και έναν κοινωνικό λειτουργό (άρθρ.86 επ.ΚΜετκρ).

Το πειθαρχικό συμβούλιο της φυλακής εκδικάζει τα βαρύτερα πειθαρχικά παραπτώματα αλλά απονέμει και αμοιβές (κατά το άρθρ.86 επ.ΚΜετκρ) (Αλεξιάδης,1997).

2.2 Δικαιώματα Κρατουμένων

Κατά το Σωφρονιστικό Κώδικα, ο κρατούμενος πέραν του δικαιώματος της προσωπικής ελευθερίας, δεν εμποδίζεται στην άσκηση κανενός άλλου ατομικού δικαιώματος. Σε περίπτωση καταπάτησης κάποιου έχει το δικαίωμα της προσφυγής εγγράφως στην προϊστάμενη σωφρονιστική αρχή.

Αναλύοντας πιο διεξοδικά τα δικαιώματα των κρατουμένων, σύμφωνα με το Σωφρονιστικό κώδικα του 1998 άρθρο 5, κατοχυρώνονται το δικαίωμα της ανεξιθρησκίας, το δικαίωμα του εκλέγειν – εκτός αν έχει αφαιρεθεί νομικά (Άρθρο 5, Σ.Κ.,2001) και το δικαίωμα της αντιπροσώπευσης του κρατουμένου.

Οι κρατούμενοι θα πρέπει να υπακούουν στις εντολές της σωφρονιστικής διοίκησης, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι στερούνται τα δικαιώματά τους, που είναι :

- i. Το δικαίωμα του σεβασμού της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.
- ii. Το δικαίωμα σωματικής ακεραιότητας και υγείας.
- iii. Το δικαίωμα στην ελευθερία της συνείδησης.
- iv. Το δικαίωμα αναφοράς στις αρχές.
- v. Το δικαίωμα παιδείας.
- vi. Το δικαίωμα οικογενειακής προστασίας.
- vii. Το δικαίωμα εργασίας.

- viii. Το δικαίωμα ιδιοκτησίας.
- ix. Το δικαίωμα κοινωνικής ασφάλειας.
- x. Το εκλογικό δικαίωμα.
- xi. Το δικαίωμα έννομης προστασίας.
- xii. Το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης.

2.2.1. Χώροι διαβίωσης κρατούμενων

«Κάθε κατάσταση κράτησης ή τμήμα μπορεί να διαθέτει πτέρυγες, χωρίς δυνατότητα επικοινωνίας ανάμεσα στους κρατούμενους σε αυτές. Οι πτέρυγες περιλαμβάνουν κελιά και κατ'εξαίρεση θαλάμους δυναμικότητας κατά προτίμηση μέχρι έξι ατόμων»(Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

«Τα ατομικά κελιά έχουν χωρητικότητα τουλάχιστον 35 κυβικών μέτρων και διαθέτουν κρεβάτι, τραπέζι, κάθισμα και ντουλάπα. Η τοποθέτηση σε αυτό και δεύτερου κρατούμενου επιτρέπεται κατ'εξαίρεση για συγκεκριμένο περιορισμένο χρονικό διάστημα ή και μόνιμα, εφόσον η χωρητικότητά τους είναι τουλάχιστον 40 κυβικά μέτρα. Η διαβίωση του κρατούμενου σε ατομικό κελί αποτελεί δικαίωμα που ικανοποιείται, εφόσον το επιβάλλουν οι ανάγκες του και το επιτρέπουν οι κτιριακές συνθήκες του καταστήματος. Οι μητέρες που έχουν μαζί τους τα βρέφη τους κρατούνται πάντοτε σε ατομικά κελιά, χωρητικότητας τουλάχιστον 40 κυβικών μέτρων, κατάλληλα διαρρυθμισμένα» (Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

«Τα κελιά που προορίζονται για τον πειθαρχικό περιορισμό του άρθρου 69 του παρόντος, κτιριολογικά δεν διαφέρουν από τα λοιπά κελιά και βρίσκονται σε ιδιαίτερο χώρο του καταστήματος, ώστε να μην παρεμποδίζεται η εύρυθμη λειτουργία του»(Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

«Οι θάλαμοι πρέπει να διαθέτουν εμβαδόν τουλάχιστον 6 τετραγωνικών μέτρων για κάθε κρατούμενο και να είναι εξοπλισμένοι με αντίστοιχα κρεβάτια, ντουλάπες, καθώς και ανάλογης επιφάνειας τραπέζι ή τραπέζια με ισάριθμα καθίσματα»(Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

«Τα ατομικά κελιά και οι θάλαμοι έχουν δικές τους εγκαταστάσεις θέρμανσης και υγιεινής (νιπτήρα, αποχωρητήριο). Κάθε εγκατάσταση υγιεινής των θαλάμων δεν πρέπει να εξυπηρετεί περισσότερους από τρεις κρατούμενους. Η ύπαρξη λουτρού στα κελιά και τους θαλάμους δεν είναι αναγκαία, αν υπάρχει ικανός αριθμός ιδιαίτερων κοινών εγκαταστάσεων λουτρών , με θερμό και κρύο

νερό για την ατομική υγιεινή και καθαριότητα κάθε κρατούμενου» (Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

«Κάθε κατάσταση κράτησης πρέπει να διαθέτει , εκτός των χώρων διοίκησης , επαρκείς χώρους και εγκαταστάσεις για ιατρικές εξετάσεις , αναρρωτήριο, εργαστήριο, βιβλιοθήκη , εκκλησιασμό, αίθουσα εκδηλώσεων και διαλέξεων και επαρκείς ανοικτούς χώρους αυλισμού και αθλοπαιδιών των κρατουμένων, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που μνημονεύονται στην παράγραφο 6 του προηγούμενου άρθρου» (Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

«Η διακόσμηση των ατομικών κελιών ή του ανάλογου ατομικού χώρου στους θαλάμους γίνεται ελεύθερα από τους κρατούμενους , εφόσον κατά την κρίση της διεύθυνσης του καταστήματος δεν διαταράσσεται η συμβίωση και δεν παρακωλύεται ο έλεγχος προς τήρηση των όρων της ασφάλειας του καταστήματος. Στον εσωτερικό κανονισμό του καταστήματος καθορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής της διάταξης αυτής» (Άρθρο 10, Σ.Κ., 2000).

2.2.2 Μορφωτικά προγράμματα και ελεύθερος χρόνος κρατουμένων **ΟΡΓΑΝΩΣΗ**

1. « Όλοι οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα στην εντός του καταστήματος εν γένει μόρφωση, άθληση, πολιτιστικές δραστηριότητες και δημιουργική απασχόληση. Η ενασχόληση των κρατουμένων με τις παραπάνω δραστηριότητες, η συμμετοχή και συνεργασία τους σε σχετικά προγράμματα και ιδίως σε εκείνα επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης συνεκτιμάται θετικά για τη χορήγηση ευεργετικών μέτρων» (Άρθρο 34, Σ.Κ. ,2000). Το Συμβούλιο της φυλακής αποφασίζει ύστερα από πρόταση του Κ.Ε.Σ.Φ. ή εισήγηση του αρμόδιου φορέα για την οργάνωση μορφωτικών ή άλλων δραστηριοτήτων των κρατουμένων. Το συμβούλιο Φυλακής ενημερώνει τον Υπουργό Δικαιοσύνης, ο οποίος εγκρίνει ή απορρίπτει την απόφαση αυτή μέσα σε είκοσι μέρες το αργότερο. Αν ο χρόνος αυτός παρ'έλθει άπρακτος , η πιο πάνω απόφαση θεωρείται ότι έχει εγκριθεί. Για το σχεδιασμό, την οργάνωση και την πραγματοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων μπορεί να αποφασίζει και ο Υπουργός Δικαιοσύνης (Άρθρο 34, Σ.Κ., 2000).

2. «Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής παιδείας και θρησκευμάτων και Δικαιοσύνης ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία επιλογής ή ορισμού , κατά προτεραιότητα με απόσπαση ή μετάταξη, ενός

Συμβούλου εκπαίδευσης σε κάθε κατάσταση, έργο του οποίου είναι ο σχεδιασμός και ο συντονισμός των παραπάνω προγραμμάτων. Στα κέντρα ημιελεύθερης διαβίωσης διορίζεται Σύμβουλος Εκπαίδευσης, εφόσον αυτά έχουν δυναμικότητα μεγαλύτερη των 30 κρατουμένων.» (Άρθρο 34, Σ.Κ., 2000).

3. « Μέχρι το διορισμό του Συμβούλου Εκπαίδευσης Κρατουμένων, η επεξεργασία, ο συντονισμός και η πραγμάτωση ατομικών ή συλλογικών προγραμμάτων, ανατίθεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ύστερα από γνώμη του Κ.Ε.Σ.Φ., σε εξειδικευμένο προσωπικό του καταστήματος ή σε πρόσωπα με ειδικές γνώσεις και εμπειρίες» (Άρθρο 34, Σ.Κ., 2000).

4. «Η ωριαία αποζημίωση των διδασκόντων στα παραπάνω εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά προγράμματα που υλοποιεί το Υπουργείο Δικαιοσύνης καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης» (Άρθρο 34, Σ.Κ., 2000).

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

1. « Η εκπαίδευση των κρατουμένων αποβλέπει στην απόκτηση ή συμπλήρωση εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων, καθώς και στην επαγγελματική κατάρτισή τους» (Άρθρο 35, Σ.Κ, 2000).

2. « Για το σκοπό αυτό λειτουργεί μέσα στο κατάστημα, όπου είναι δυνατό, μονοθέσιο δημοτικό σχολείο, υπαγόμενο στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και ρυθμιζόμενο από τις κείμενες διατάξεις περί δημοσίων σχολείων. Το Συμβούλιο φυλακής οργανώνει, με τη συνεργασία αρμόδιων φορέων, προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, μαθητείας ή εξειδίκευσης» (Άρθρο 35, Σ.Κ, 2000).

3. « Οι παρεχόμενοι τίτλοι σπουδών είναι ισότιμοι με τους αντίστοιχους των σχολών της ίδιας βαθμίδας εκπαίδευσης, χωρίς να προκύπτει από το κείμενό τους ότι αποκτήθηκαν σε κατάσταση κράτησης» (Άρθρο 35, Σ.Κ, 2000).

4. « Ειδικά μέτρα λαμβάνονται για την εκπαίδευση των αλλοδαπών κρατουμένων, εφόσον αυτό είναι εφικτό στο συγκεκριμένο κατάστημα» (Άρθρο 35, Σ.Κ, 2000).

5. « Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι υποχρεωτική για τους νεαρούς κρατούμενους. Οι αναλφάβητοι ενήλικες ενθαρρύνονται να παρακολουθούν μαθήματα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ή επιμόρφωσης» (Άρθρο 35, Σ.Κ, 2000).

6. « Όσοι έχουν συμπληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές στη δευτεροβάθμια ή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με εκπαιδευτικές άδειες, σύμφωνα με το άρθρο 58 του Σ.Κ., 2000 »

7. « Κατά το χρόνο της εκπαίδευσης οι εργασίες που ανατίθενται στον κρατούμενο είναι κατά το δυνατό συναφείς με το αντικείμενο της εκπαίδευσής του»(Άρθρο 35, Σ.Κ., 2000).

8. «Σε περίπτωση επιτυχούς αποπεράτωσης ολοκληρωμένου κύκλου σπουδών τρίμηνης τουλάχιστον διάρκειας, ο κρατούμενος δικαιούται να τύχει ευεργετικού υπολογισμού ημερών ποινής, σύμφωνα με το άρθρο 46 του Σ.Κ., 2000».

9. « Η εκπαίδευση των κρατουμένων δεν αναστέλλεται σε περίπτωση μεταγωγής ή επιβολής πειθαρχικής ποινής, όταν τούτο είναι δυνατό. Αν επιβληθεί πειθαρχικός περιορισμός κατά την διάρκεια των σπουδών του συγκεκριμένου κρατουμένου, η έκταση του μέτρου μπορεί να γίνει κατά τη διάρκεια των διακοπών ή αργιών» (Άρθρο 35, Σ.Κ., 2000).

ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ - ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

1. «Η ψυχαγωγία των κρατουμένων γίνεται σε διαμορφωμένο υπαίθριο ή εσωτερικό καταστήματος»(Άρθρο 38, Σ.Κ., 2000).

2. «Οι κρατούμενοι συμμετέχουν σε ατομικές ή ομαδικές καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, σε οργάνωση θιάσου, χορωδίας, έκθεσης ζωγραφική και χειροτεχνημάτων, κινηματογραφικών και άλλων προβολών. Όπου είναι δυνατό, λειτουργεί κινηματογράφος μέσα στο κατάστημα»(Άρθρο 38, Σ.Κ., 2000).

3. «Την οργάνωση και πραγματοποίηση των παραπάνω εκδηλώσεων, αναλαμβάνει το Συμβούλιο Φυλακής, ύστερα από εισήγηση του αρμόδιου φορέα με τη συνδρομή των τοπικών πολιτιστικών φορέων και σε συνεργασία με τους κρατούμενους που εκδηλώνουν σχετική πρωτοβουλία. Οι εκδηλώσεις αυτές δεν πραγματοποιούνται, μόνον εάν το Συμβούλιο Φυλακής επικαλεστεί αιτιολογημένα ειδικούς λόγους αναφερόμενους στην τάξη και την ασφάλεια του καταστήματος» (Άρθρο 38, Σ.Κ., 2000).

4. «Η ενεργός συμμετοχή των κρατουμένων στα προγράμματα αυτά και η εν γένει δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου συνεκτιμώνται θετικά για τη χορήγηση ευεργετικών μέτρων ή προνομίων»(Άρθρο 38, Σ.Κ. , 2000).

5.

2.2.3. Επικοινωνία με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

1. Η τακτική και απρόσκοπτη επικοινωνία του κρατούμενου με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον αποσκοπεί στην ομαλή διαβίωσή του στο κατάστημα και την ταχύτερη προσαρμογή του στην κοινωνική ζωή μετά την απόλυσή του (Άρθρο 51, Σ.Κ., 2000) .

2. Η εν λόγω επικοινωνία πραγματοποιείται ιδίως με : α) την υποδοχή επισκεπτών, β) την ανταλλαγή επιστολών, γ) την τηλεφωνική επικοινωνία, δ) τις άδειες εξόδου από το κατάστημα και ε) τους θεσμούς ημιελεύθερης διαβίωσης των κρατουμένων (Άρθρο 51, Σ.Κ., 2000).

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

1. Κάθε κρατούμενος δικαιούται να δέχεται τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα επισκέψεις συγγενών μέχρι τέταρτου βαθμού, διάρκειας το λιγότερο μισής ώρας, καθώς και επισκέψεις του συνηγόρου του χωρίς αριθμητικό ή χρονικό περιορισμό, με την επιφύλαξη της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου (Άρθρο 52, Σ.Κ., 2000).

2. Το Συμβούλιο Φυλακής μπορεί, από δική του πρωτοβουλία ή μετά από γραπτή ή προφορική πρόταση της κοινωνικής υπηρεσίας ή μετά από αίτημα κρατουμένου, να επιτρέπει την επίσκεψη και άλλων ατόμων ή συλλόγων, που εκτιμάται ότι δεν θα ασκήσουν δυσμενή επίδραση στον κρατούμενο. Εκπρόσωποι κοινωνικών φορέων, μέλη επιστημονικών εταιριών, πολιτιστικών, θρησκευτικών ή άλλων συλλόγων επισκέπτονται κρατούμενους ύστερα από άδεια του Συμβουλίου Φυλακής (Άρθρο 52, Σ.Κ.,2000). Αν ο χρόνος αυτός παρέλθει άπρακτος, θεωρείται ότι η άδεια έχει χορηγηθεί: Η κοινωνική υπηρεσία του καταστήματος μεριμνά για τη διατήρηση των δεσμών του κρατουμένου με την οικογένειά του ή για τη δημιουργία θετικών διαπροσωπικών σχέσεων και με τρίτα πρόσωπα. Η άρνηση του κρατουμένου να δεχτεί τους παραπάνω επισκέπτες δεν αποτελεί στοιχείο δυσμενούς γι' αυτόν κρίσης (Άρθρο 52, Σ.Κ., 2000).

3. Οι επισκέψεις πραγματοποιούνται σε ειδικό κατάλληλο χώρο του καταστήματος στον οποίο υπάρχει μόνο οπτικός έλεγχος. Οι επισκέψεις συζύγων και τέκνων των κρατουμένων πραγματοποιούνται σε ιδιαίτερο κατάλληλο χώρο του καταστήματος (Άρθρο 52, Σ.Κ., 2000).

4. Ο μέγιστος αριθμός των επισκέψεων, η διάρκεια και ο τρόπος επικοινωνίας, ο έλεγχος των επισκεπτών για λόγους ασφαλείας, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια ρυθμίζονται από τον εσωτερικό κανονισμό του καταστήματος (Άρθρο 52, Σ.Κ., 2000).

5. Σε περίπτωση απαγόρευσης ή περιορισμού ή μη πραγματοποίησης των επισκέψεων, κάθε κρατούμενος μπορεί να προσφύγει στον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό (Άρθρο 52, Σ.Κ., 2000).

6. Σε αλλοδαπούς κρατούμενους παρέχονται όλες οι δυνατές διευκολύνσεις για να επικοινωνούν με τους διπλωματικούς ή προξενικούς εκπροσώπους του κράτους του οποίου φέρουν την υπηκοότητα ή με άλλα πρόσωπα τα οποία, κατά την κρίση του Συμβουλίου φυλακής, συμβάλλουν στην εξομάλυνση των ειδικών προβλημάτων που δημιουργούνται από την κράτησή τους. Οι κρατούμενοι που προέρχονται από κράτη τα οποία δεν έχουν διπλωματικούς ή προξενικούς εκπροσώπους στη χώρα, καθώς και οι πρόσφυγες και οι απάτριδες, μπορούν να απευθύνονται στο διπλωματικό εκπρόσωπο του κράτους το οποίο έχει αναλάβει τα συμφέροντά τους ή σε οποιαδήποτε άλλη εθνική αρχή ή σε διεθνή οργάνωση της οποίας η αποστολή είναι να υπερασπίζεται τα συμφέροντα αυτά (Άρθρο 52, Σ.Κ., 2000).

2.3 Η ψυχολογική κατάσταση του κρατούμενου

Η αποκοπή των κρατουμένων από την κοινωνία και το περιβάλλον της φυλακής, έχουν ως επακόλουθο την δημιουργία προβλημάτων και δυσλειτουργιών σε τομείς όπως η συμπεριφορά, η ψυχολογική και σωματική υγεία των κρατουμένων (Κουράκης, 1991).

Σύμφωνα με το Νέστωρα Κουράκη «η φυλακή εμφανίζει εκ πρώτης άποψης, πολλά από τα χαρακτηριστικά μιας κοινωνίας. Έχει μια καθιερωμένη κοινωνική οργάνωση και κατανομή της εργασίας, μια δομή καθιερωμένων ρόλων, μια λίγο πολύ καθιερωμένη ηγεσία, ένα σύστημα κανόνων και επιδιωκτέων σκοπών, μια αυτεπίγνωση, τέλος, της δικής της ταυτότητας, δηλαδή μια επίγνωση του 'εμείς'. Συνάμα όμως είναι μια μικροκοινωνία με πολλές ιδιαιτερότητες, οι οποίες την διαφοροποιούν σημαντικά από πολλές παρεμφερείς κοινωνικές ομάδες» (Κουράκης, 1991, σελ. 10-12).

Η κυριότερη ιδιαιτερότητα συνίσταται στο ότι όλη η δομή και λειτουργία των καταστημάτων κράτησης έχει εξ ορισμού ως υπόβαθρο τη μη οικειοθελή

πειθάρχηση των κρατουμένων προς τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους και τη γενικότερη οργάνωσή της ως ολοκληρωτικού ιδρύματος (Κουράκης,1991).

Δυο ομάδες υπάρχουν στα καταστήματα κράτησης , οι «κρατούντες» και οι κρατούμενοι, ουσιαστικά πρόκειται για δύο μικροκοινωνίες που συστεγάζονται αλλά και αλληλοεξαρτώνται, αλληλοεπηρεάζονται μεταξύ τους, μέσα από μια διπολικότητα ρόλων των μελών της κάθε ομάδας. Οι κρατούμενοι αναπτύσσουν ένα δικό τους υποπολιτισμό που αμφισβητεί την αυθεντία του φυλακτικού προσωπικού και τονίζει την ανάγκη αλληλεγγύης μεταξύ των κρατουμένων. Την ίδια στιγμή όμως αποφεύγουν να έρχονται σε προφανή επαφή με το προσωπικό και με τον επίσημο κανονισμό της φυλακής, φοβούμενοι τις συνέπειες που μπορεί να έχει αυτό, εις βάρος τους. Έτσι είναι υποχρεωμένοι να παίζουν δύο ρόλους, έναν σε σχέση με το προσωπικό και έναν με τους υπόλοιπους κρατούμενους (Κουράκης,1991).

Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και για το προσωπικό. Τα στελέχη του προσωπικού, αναγκάζονται να επιδεικνύουν μια σιωπηρή ανοχή προς τον κώδικα των κρατουμένων και τις αξίες του, ώστε να επιτύχουν την "ομαλή ροή" των πραγμάτων στη καταστήματα κράτησης, δίχως εντάσεις σχέσεων και στάσεις κρατουμένων ή αποδράσεις ή αυτοκτονίες. Η επίτευξη μιας λεπτής ισορροπίας και διπολικότητας ρόλων στις σχέσεις μεταξύ κρατούντων και κρατουμένων δεν είναι καθόλου εύκολη. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας της ατμόσφαιρας των καταστημάτων κράτησης που φορτίζεται συνεχώς από την ένταση που προκαλούν τα λεγόμενα «δεινά της φυλάκισης» , δηλαδή , οι στερήσεις της ελευθερίας των υλικών αγαθών, των ετεροφυλικών σχέσεων, και ακόμα του αισθήματος του αυτοσεβασμού και ασφάλειας των κρατουμένων (Κουράκης,1991).

Με την εισαγωγή του στο κατάστημα κράτησης , ο κρατούμενος καλείται να προσαρμοστεί μακριά από το κοινωνικό σύνολο, σε αυτή τη μικροκοινωνία, με τους νέους κανόνες, τις νέες αξίες. Σύμφωνα με τη Λαμπροπούλου (1994) « μετά το αρχικό σοκ, ο κρατούμενος θα δεχτεί την πραγματικότητα και θα συνειστέι στους νέους κανόνες».

Ο κρατούμενος αποδέχεται τη νέα ταυτότητα ως «εγκληματίας», όποιας βαρύτητας και αν είναι το αδίκημά του. Αυτή του η ενσωμάτωση του δίνει το αίσθημα της ασφάλειας, της μείωσης των στερήσεων και των δοκιμασιών, αφού

θα είναι υπάκουος δεν θα έχει προβλήματα ούτε με τους συγκρατούμενούς του, αλλά ούτε και από το φυλακτικό προσωπικό (Λαμπροπούλου,1994).

Η προσαρμογή στη νέα του ταυτότητα δημιουργεί όμως και προβλήματα. Πολύ συχνά οδηγεί στην αποδιοργάνωση και την απώλεια της προσωπικότητας του καταδίκου, ο οποίος πνίγει τις προσωπικές του δυνατότητες, καταπιέζει τον αληθινό του εαυτό που δε βγαίνει στην επιφάνεια, με αποτέλεσμα να φτάνει συχνά σε λανθάνουσες ψυχικές διαταραχές ή σε ψυχώσεις, αυτοκτονίες ή άλλες αυτοκαταστροφικές τάσεις.

Ορισμένες φορές η αδυναμία του χαρακτήρα του, (ιδιαίτερα για τα άτομα μικρής ηλικίας), θα τον κάνει δεκτικό σε νέα στοιχεία που γνωρίζει εντός των φυλακών. Έτσι, θα δοκιμάσει ίσως, το ναρκωτικό που παίρνει ο συγκρατούμενός του ή θα γνωρίσει νέους τρόπους διάπραξης εγκλημάτων από πιο έμπειρους συγκρατούμενους (Τσιλιμιγκάκης,1994,σελ.30).

Στην κοινωνία της φυλακής, υπάρχουν και εκεί τάξεις. Υπάρχουν οι ισχυροί και οι ανίσχυροι. Οι πρώτοι είναι αυτοί που επιβάλλουν την δύναμή τους στους δεύτερους, τους «κάνουν τη ζωή δύσκολη», τους εκμεταλλεύονται.

Το γεγονός αυτό επιδρά αρνητικά στην αυτοπεποίθηση και την προσωπικότητα των αδυνάτων και επομένως και στην συμπεριφορά τους(Τσιλιμιγκάκης,1994), που ετεροκαθορίζεται από τις μειωτικές, εξευτελιστικές και συχνά απάνθρωπες συμπεριφορές στις οποίες υπόκειται ο/η κρατούμενος/η.

Χαρακτηριστική είναι η περιγραφή- αναφορά της Γκουλιώνη Αικατερίνης στον συνήγορο του πολίτη, σχετικά με τις συνθήκες κράτησής της, την οποία παραθέτουμε αυτούσια λόγω της ιστορικής της αξίας που αποκτήθηκε με το θάνατο της ανωτέρω κρατούμενης. Ειδικότερα η επιστολή αναφέρει το ακόλουθο (indymedia.gr):

- **Άρθρο:**

Καταγγελία προς τον συνήγορο του πολίτη της κρατούμενης Γκουλιώνη Αικατερίνης Ελεώνας Θηβών (20-02-09):

«Είμαι 41 ετών σήμερα, εξαρτημένη από την ηρωίνη από τα 17 μου. Τόσα χρόνια αρρώστια και εξάρτηση από μία ουσία που αν δεν την είχα δε θα μπορούσα να είμαι όρθια για να δύναμαι να εργαστώ, για να μπορέσω να ζήσω...

Τον χειρότερο εφιάλτη, όμως, που οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν αυτονόητο συνεπακόλουθο της εξάρτησης, δεν είχα ποτέ φανταστεί ότι θα τον

ζήσω έτσι όπως τον ζω και όπως καθημερινώς απειλούμαι ότι μπορεί ανά πάσα στιγμή να υποστώ. Αυτό το «αυτονόητο συνεπακόλουθο της εξάρτησης», λοιπόν, είναι η φυλάκιση η οποία, ουσιαστικά σημαίνει την αιχμαλωσία και την ομηρία μου από τους δεσμοφύλακες που ελέγχουν κι επεμβαίνουν ακόμη και στα γεννητικά μου όργανα και στ' απόκρυφα σημεία του σώματός μου. Όποτε μπαίνω στην φυλακή είτε γιατί εισάγομαι πρώτη φορά είτε γιατί επιστρέφω από δικαστήριο είτε γιατί πήγα νοσοκομείο δέχομαι την εξής επίθεση, η οποία ονομάζεται «έρευνα»: Η δεσμοφύλακας με υποχρεώνει να βγάλω όλα μου τα ρούχα, με βάζει να σκύψω, ν' ανοίξω τους γλουτούς, να βήξω και παρατηρεί τον πρωκτό μου. Πολλές φορές βρίσκει ευκαιρία να παρατηρήσει γυμνό σώμα και με κοιτάει καλά καλά, μου φέρεται προσβλητικά, ειρωνικά, θρασύτατα, σα να' μαι το τελευταίο σκουπίδι. Μετά μου δίνουν άλλα ρούχα, από την αποθήκη τους, παράτερα και εξευτελιστικά, μου παίρνουν το σουτιέν γιατί, λέει, «απαγορεύεται» να το φοράω στην απομόνωση γιατί λέει, δήθεν μπορεί να αυτοκτονήσω μ' αυτό, μου δίνουν παπούτσια μεγαλύτερο μέγεθος απ' το δικό μου και περπατάω σαν παλιάτσος και με οδηγούν στο φαρμακείο. Εκεί, με βάζουν να καθίσω σε γυναικολογική καρέκλα και η δεσμοφύλακας βάζει το δάχτυλό της στο αιδοίο μου μέσα στον κόλπο. Στην συνέχεια υποχρεούμαι να ουρήσω μπροστά στην δεσμοφύλακα για να κάνουν το ναρκωτέστ. Μια φορά, στο χαρτί που ήταν τοποθετημένο στην γυναικολογική καρέκλα όπου μ' έβαλαν να κάτσω είδα μία τρίχα από προηγούμενη ερευνηθείσα. Η αποστείρωση στα εργαλεία τους είναι κάτι που ενίοτε θυμούνται. Σε άλλες βάζουν διαστολείς και σκουριασμένους, πολλές φορές, τους βάζουν το δάχτυλό τους και συγχρόνως πιέζουν προς τον ορθό ή και από επάνω στη βουβωνική χώρα σε σημείο που η κρατούμενη να πονάει. Τα ειρωνικά σχόλια και τα σόκιν «αστειάκια» των δεσμοφυλάκων δεν λείπουν από το «ρεπερτόριό» τους... Προσφάτως που αρνήθηκα την κολπική έρευνα και από τον γυναικολόγο, διότι ανεξαρτήτου μορφώσεως, ειδικεύσεως και μορφωτικού επιπέδου το να σου χώνει ο καθείς τα δάχτυλά του είναι τουλάχιστον «απρεπές», θα έλεγα, και ζητούσα υπερηχογράφημα, με απείλησαν ότι θα με δέσουν όλη νύχτα με τη χειροπέδα στο κάγκελο και αυτή την απειλή συγκεκριμένα την ξεστόμισε η δεσμοφύλακας που τελεί χρέη...νοσοκόμας στο Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελεώνα Θηβών (Κ.Κ.Γ.Ε.Θ.) Γκαβάνια Στέλα παρουσία της υπαρχιφύλακα Σαμπάνη Σωτηρίας, μου είπε πως αφού είμαι κρατούμενη πρέπει να δεχτώ την

κολπική κι αυτή που δεν είναι, είναι «άλλο πράμα». Εν ολίγοις αυτό που μου είπαν και λένε είναι ότι αφού είμαι κρατούμενη πρέπει να μου κάνουν ότι θέλουν και να μην αντιδράω. Με οδήγησαν στην υποδιευθύντρια Καφρίτσα Αγλαΐα, η οποία μου είπε πως αφού αρνούμαι την κολπική έρευνα ότι βρεθεί από ναρκωτικά στην φυλακή θα το χρεώσει σ' εμένα και πως θα με κρατήσει πολλές ημέρες στην απομόνωση. Όταν της ζήτησα να μου κάνει υπερηχογράφημα διότι δεν αντέχω άλλο αυτόν τον βιασμό της κολπικής μου είπε πως δεν έχει αυτή τη δυνατότητα. Της απάντησα ότι δεν είμαι υποχρεωμένη να πληρώνω εγώ τη δική τους ανεπάρκεια και με οδήγησαν στην απομόνωση όπου ούτως ή άλλως θα με οδηγούσαν, κάνοντας κολπική ή μη. Στην απομόνωση με έκλεισαν σ' εάν κελί όπου έπρεπε να χτυπάω το κουδούνι για να έρθει η δεσμοφύλακας να μου ανοίξει να πάω στην μία τουαλέτα που είναι κοινή για όλες τις κρατούμενες στον χώρο αυτόν και παρακολουθούμενη από κάμερα. Την ώρα της αφόδευσης σε παρακολουθεί η δεσμοφύλακας από την κάμερα κι όταν δει τα περιπτώματά σου τότε της ζητάς την άδεια να τραβήξεις καζανάκι. Εκτός του ότι είμαι αναγκασμένη να κάνω την ανάγκη μου μπροστά σε δεσμοφύλακα είμαι υποχρεωμένη να κάνω 8 αφοδεύσεις για να με βγάλουν από την απομόνωση αλλά κι αυτό, πάλι, εξαρτάται από τις διαθέσεις τους. Οι περισσότερες κρατούμενες αναγκάζονται να παίρνουν καθαρτικό για να επιτύχουν αυτές τις κενώσεις και αρκετές φορές είτε δεν έρχεται η δεσμοφύλακας να τους ανοίξει την πόρτα είτε είναι άλλη κρατούμενη στην τουαλέτα και στην κυριολεξία ενεργούνται επάνω τους. Δεν είναι λίγες οι φορές που κάποιες δεσμοφύλακες τις εξευτελίζουν γιατί ενεργήθηκαν επάνω τους ή τους λένε απειλητικά ότι «εδώ είναι Θήβα και το κουδούνι για να πας τουαλέτα θα το χτυπάς όταν έχεις μεγάλη ανάγκη», την οποία «μεγάλη ανάγκη» την κρίνει η δεσμοφύλακας ή της λένε με δυσφορία «πάλι τουαλέτα θέλεις;» και άλλα τέτοια με ανείπωτη απανθρωπιά και σαδισμό. Μου έχει συμβεί να μη μου ανοίγει η δεσμοφύλακας την πόρτα του κελιού για να πάω στην τουαλέτα και αναγκαζόμουν να ουρώ σε πλαστικό μπουκάλι νερού και αργότερα να έχω πρόβλημα με το έντερό μου από την συγκράτηση των κοπράνων. Στο τέλος, έφτασα στο σημείο να κλωτσάω την πόρτα του κελιού για να μου ανοίξει, να μου φέρεται προκλητικά και υποτιμητικά και επειδή την αποκάλεσα «κότα» έγραψε μία ψευδή αναφορά (η κα Δανιηλίδου Χαρίκλεια είναι η εν λόγω δεσμοφύλακας) σε συνεργασία με τον αρχιφύλακα Γαλάνη Ιωάννη που ήταν υπηρεσία εκείνη την ημέρα και σε αυτόν αναφερόταν η κα

Δανιηλίδου, με πέρασα πειθαρχικό κι ο υποτελής σε αυτούς, εισαγγελέας Πρασσάς Γεώργιος με τιμώρησε με πειθαρχική ποινή εγκλεισμού σε κελί της απομόνωσης για πέντε μέρες με, επιπροσθέτως παράνομη, στέρηση καφέ, τσιγάρου και τηλεφώνου. Πειθαρχικό το οποίο παραγράφεται σε δυο χρόνια πράγμα που σημαίνει πως εκτός του μαρτυρίου που υπέστην δεν θα αποφυλακισθώ με υφ' όρων απόλυση, δεν θα πάρω άδεια και οι άρρωστοι γονείς μου και η 21χρονη κόρη μου θα περιμένουν πολύ για να με δουν και να τους στηρίξω. Όλα αυτά συνέβησαν στη γυναικεία φυλακή Κορυδαλλού, αλλά αυτοί οι κύριοι υπηρετούν σήμερα στη Θήβα όπως και ο αρχιφυλακεύων Κοράκης Παναγιώτης, ο οποίος στην εδώ απομόνωση της Θήβας μου είπε πως παρ' όλες τις 8 κενώσεις κλπ δικαιούται «βάσει του εσωτερικού κανονισμού» να με κρατήσει έξι ημέρες στην απομόνωση. Ο εσωτερικός κανονισμός δεν γράφει κάτι τέτοιο, αντίθετα λέει πως η τριήμερη κράτηση στην απομόνωση γίνεται μ' εντολή εισαγγελέα και παρατείνεται εφόσον έχουν βρεθεί απαγορευμένες ουσίες στο σώμα του κρατούμενου και δεν μπορούν να αφαιρεθούν... Μπάνιο δεν μπορείς να κάνεις στην απομόνωση –ειδικό χώρο κράτησης τον ονομάζουν λες και αλλάζοντας όνομα σε κάτι παύει και η φρίκη- γιατί όταν τύχει να έχει ζεστό νερό δεν είναι εκεί η δεσμοφύλακας και όταν είναι εκεί μπορεί να σε βγάλει από το κελί για να κάνεις μπάνιο, το νερό να είναι κρύο και να επιμένει πως είναι ζεστό βγάζοντάς σε τρελή. Όταν και αν κάνεις μπάνιο σε παρατηρεί. Έτσι, μένουμε χωρίς μπάνιο για 7 μέρες και άνω. Καφέ, νερό υποχρεούσαι να παραγγείλεις μόνο από το καφενείο της φυλακής το οποίο λειτουργεί για τους δεσμοφύλακες και δουλεύουν σε αυτό κρατούμενες. Την τελευταία φορά που κρατήθηκα στην απομόνωση πλήρωσα 20 ευρώ στο καφενείο. Με αυτά τα χρήματα μπορούσα να περάσω περίπου είκοσι μέρες αγοράζοντας καφέ, ζάχαρη κλπ ενώ τα πλήρωσα μέσα σε πέντε μέρες. Αλλά εδώ η διαχείριση των χρημάτων μας εξαρτάται από τις ορέξεις της υπηρεσίας του Κ.Κ.Γ.Ε.Θ. Όταν λοιπόν, αποφασίσουν οι ασύδοτοι βασανιστές μας να μας βγάλουν από την απομόνωση πρέπει να περάσουμε το ίδιο μαρτύριο της σωματικής έρευνας και της κολπικής εισβολής. Αυτό το ίδιο μαρτύριο της έρευνας μπορεί ανά πάσα στιγμή να μου το κάνουν και στο θάλαμο, όπου μένω, όταν υπάρχει υπόνοια για ύπαρξη απαγορευμένων ουσιών. Μπαίνουν μέσα στο θάλαμο, μας ξυπνάνε, μας κάνουν σωματική και κολπική έρευνα, μας βγάζουν έξω από τον θάλαμο και ανακατεύουν όλα μας τα πράγματα πετώντας τα κάτω. Μετά χάνουμε πράγματα

μας γιατί τα πετάνε ή τα παίρνουν και πρέπει να τακτοποιήσουμε ολόκληρο το θάλαμο για να μπορέσουμε να κοιμηθούμε... Κάποτε ήμουν άνθρωπος με όνειρα, με όρεξη για μάθηση, με κερδοφόρα επιχείρηση, με όρεξη για δημιουργία. Σήμερα, όλος αυτός ο πόνος, η κακοποίηση, ο βιασμός του σώματος και της ψυχής που έχω υποστεί με κάνουν να ονειρεύομαι πως τους σκοτώνω όλους αυτούς που πληρώνονται για να βασανίζουν αδύναμους ανθρώπους.

Σφίγγοντας τα δόντια σιγοπιθυρίζω «και για το πείσμα σας, γουρούνια, θα αντέχω» ελπίζοντας να έρθει κάποια μέρα που θα σταματήσουν να απλώνουν τα βρώμικα, διεστραμμένα χέρια τους επάνω σε αδύναμους ανθρώπους. Το ξέρω πως ο κόσμος δεν αλλάζει, ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΖΕΤΑΙ, όμως, φτάνει να μην αδιαφορούμε. Ποτέ δεν πρόκειται να ξεπεράσω τα όσα υπέστην και υπόκειμαι μέσα στη φυλακή».

Γκουλιώνη Κατερίνα

(http://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=1006846)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ

3.1.1 Γυναίκες κρατούμενες

1. Οι γυναίκες διαβιούν σε καταστήματα κράτησης γυναικών ή σε ιδιαίτερα τμήματα άλλων καταστημάτων. Στη περίπτωση αυτή απαγορεύεται η επικοινωνία με κρατούμενους άλλων κατηγοριών.

2. Στα καταστήματα ή στα ιδιαίτερα τμήματα κράτησης γυναικών οι κανόνες διαβίωσης και τα προγράμματα που εφαρμόζονται σε εαυτό προσαρμόζονται στις ανάγκες του φύλου τους.

3. Ειδικός χώρος του καταστήματος ή του ειδικού τμήματος στο οποίο κρατούνται διαμορφώνεται κατάλληλα για την διαβίωση κρατουμένων μητέρων που έχουν μαζί τα παιδιά τους μέχρι τριών ετών. Παιδιά άνω των τριών ετών εισάγονται σε ιδρύματα παιδικής μέριμνας που λειτουργούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας κ Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, εφόσον στερούνται του κατάλληλου οικογενειακού περιβάλλοντος, κατά την κρίση του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού και έπειτα από ακρόαση των γονέων (Άρθρο 13, Σ.Κ., 2000).

3.1.2 Η θέση της γυναίκας στα καταστήματα κράτησης

Σημαντικά ευρήματα για την θέση της γυναίκας στα καταστήματα κράτησης και της συνθήκες που επικρατούν σε αυτά, παρουσιάζονται στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σύμφωνα με αυτή την έκθεση η γυναίκες κρατούμενες είναι μειοψηφία στο σύνολο των φυλακισμένων ανά την Ευρώπη, αφού αποτελούν κατά μέσον όρο μόνο το 5%, βέβαια με αρκετές αποκλίσεις μεταξύ του 7 και του 0%. Η κατάσταση των γυναικών στα καταστήματα κράτησης θα λέγαμε ότι εξετάζεται στην έκθεση αρκετά εξονυχιστικά αφού παρουσιάζονται όλες οι περιπτώσεις που πρέπει να καλύπτονται. Ιδιαίτερες ανάγκες όχι μόνο στην υγεία, στη σφαιρική αντιμετώπιση της υγείας συμπεριλαμβανομένων των ειδικών προβλημάτων, στις συνθήκες υγιεινής και στην ιδιαίτερη προσοχή που πρέπει να δίνεται στην ψυχοσύνθεση της γυναίκας, στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που μεταφέρει η γυναίκα στα καταστήματα κράτησης από το παρελθόν της, στην ιδιαίτερη κατάσταση που ζει ως μητέρα. Σύμφωνα με την έρευνα οι μισές κρατούμενες ανά την Ευρώπη είναι μητέρες και

μάλιστα μητέρες ανηλίκων παιδιών. Θα πρέπει να ισχύουν ιδιαίτερες συνθήκες κατά την εγκυμοσύνη, τη γέννηση παιδιών στα καταστήματα κράτησης, την προστασία των παιδιών κατά τα πρώτα έτη της ζωής τους που πρέπει να τα ζήσουν κοντά στη μητέρα τους στα καταστήματα αυτά. Όλα τα παραπάνω ενισχύουν την άποψη για τη δημιουργία κατάλληλων υλικών συνθηκών με ιδρύματα που θα παρέχουν αξιοπρεπείς δυνατότητες κράτησης, όπως ορίζουν οι διεθνείς και ευρωπαϊκοί κανόνες και συμβάσεις, με τη δυνατότητα του εκσυγχρονισμού των νομοθεσιών, έτσι ώστε οι ποινές να είναι ανάλογες με τις ιδιαίτερες συνθήκες των μητέρων, με τον τακτικό έλεγχο και την ειδική εκπαίδευση του προσωπικού, ώστε να είναι ευαίσθητο σε θέματα γυναικών (Παναγιωτοπούλου-Κασσιώτου,2008).

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20080312+ITEM-019+DOC+XML+V0//EL>

3.1.3 Γυναικεία Εγκληματικότητα

Η ιδιαιτερότητα της γυναικείας εγκληματικότητας απασχόλησε, τους εγκληματολόγους από πολύ νωρίς και το κύριο βάρος της έρευνας για τα αίτια της γυναικείας εγκληματικότητας, αρχικά τουλάχιστον, έπεσε στην βιολογική υπόσταση της γυναίκας. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα στράφηκε σε δύο κυρίως κατευθύνσεις: αφ ενός στη θεωρούμενη υποδεέστερη σωματική κατασκευή και μειωμένη φυσική δύναμη της γυναίκας, και αφ ετέρου σε βιολογικές ιδιαιτερότητες όπως η εμμηνόρροια, η εγκυμοσύνη και η εμμηνόπαυση. Η πρώτη άποψη – περί βιολογικής μειονεξίας της γυναίκας – βασίζεται κατά κύριο λόγο στο είδος των εγκλημάτων που εμφανίζονται (βάσει πάλι των στατιστικών) να διαπράττουν. Όντως, η γυναικεία εγκληματικότητα φαίνεται να τείνει, διεθνώς, σε εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας (κυρίως κλοπές σε καταστήματα) και κατά των ηθών, και λιγότερο σε εγκλήματα βίας. Εξάλλου, γενική είναι η αντίληψη, βασισμένη στην παραδοσιακή εικόνα της γυναίκας, ότι η μυϊκή και γενικά βιολογική της αντοχή είναι περιορισμένη (Χαΐδου,1984).

Οι αντίλογοι στις θέσεις αυτές είναι πολλοί: Κατ' αρχήν, βιολογικές και επιδημιολογικές μελέτες έδειξαν ότι η γυναικεία αντοχή όχι μόνο δεν είναι υποδεέστερη, αλλά σε πολλούς τομείς ξεπερνάει την ανδρική. Έχει αποδειχθεί, εξάλλου, ότι ο δείκτης θνησιμότητας στους άνδρες είναι μεγαλύτερος. Παράλληλα, η κοινωνική εξέλιξη επέτρεψε την συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγική

διαδικασία, όπου η απασχόλησή τους σε θεωρούμενα ανδρικά επαγγέλματα έδειξε ότι δεν υστερούν ούτε διανοητικά ούτε σωματικά. Το γεγονός ότι γυναίκες απασχολούνται, ήδη από την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης, σε βαριές χειρωνακτικές εργασίες αποτελεί μια ακόμη διάψευση του μύθου της βιολογικής κατωτερότητας της γυναίκας (Χαΐδου,1984).

Η μειωμένη διάπραξη εγκλημάτων βίας θα μπορούσε να αποδοθεί σε άλλους, ψυχολογικούς ή κοινωνικούς παράγοντες, αλλά όχι στην έλλειψη φυσικής δύναμης: Ο O.Pollak, μεταξύ άλλων ερευνητών, υποστηρίζει ότι υπάρχουν πολλές τεχνικές που επιτρέπουν τη διάπραξη εγκλημάτων χωρίς φυσική βία και επιθετικότητα. Πιστεύει, παράλληλα, ότι είναι το πολιτισμικό στερεότυπο της γυναίκας παρά τη φυσική της κατάσταση που περιορίζει τη χρήση βίαιων μέσων. Αποφασιστικό ρόλο παίζει δηλαδή το κοινωνιοψυχολογικό και όχι το σωματικό στοιχείο (Χαΐδου,1984).

Κατά γενική παραδοχή, επικρατεί η άποψη ότι η γυναίκα είναι λιγότερο επιθετική, έχει πρᾶο χαρακτήρα, σε γενικές γραμμές δηλαδή κοινωνικά τοποθετείται να έχει αυτές τις ιδιότητες, εικόνα που δεν έχει βέβαια σχέση με τη φυσική κράση ή ιδιοσυστασία της γυναίκας που είναι αρκετά δυνατή σωματικά για να διαπράξει κάθε είδους έγκλημα (Χαΐδου,1984).

Η δεύτερη υπόθεση – για τα ιδιαίτερα βιολογικά χαρακτηριστικά του γυναικείου φύλου – έχει μία σαφώς ισχυρότερη βάση: Έχει παρατηρηθεί ότι κατά τις διάφορες βιολογικές φάσεις και συγκεκριμένα, πριν και κατά τη διάρκεια της εμμηνόρροιας, κατά το διάστημα της εγκυμοσύνης και μετά τον τοκετό καθώς και στην περίοδο της εμμηνόπαυσης οι γυναίκες παρουσιάζουν μεγαλύτερη συχνότητα διάπραξης εγκλημάτων. Το φαινόμενο αυτό οφείλεται, όπως έδειξε η ψυχιατρική, στην ένταση στην οποία βρίσκεται η γυναίκα στις φάσεις αυτές, εξαιτίας ορμονικών διαταραχών. Οι διαταραχές αυτές, όπως έδειξαν πολλές μελέτες, προξενούν ποικίλα προβλήματα συμπεριφοράς στις γυναίκες, μία έκφανση των οποίων είναι και η εγκληματική συμπεριφορά. Σε καμία, όμως, περίπτωση δεν μπορεί να συνδεθεί αιτιολογικά η εγκληματική συμπεριφορά με τις διαταραχές αυτές. Εξάλλου εμπειρικά δεν μπόρεσε να αποδειχθεί κάτι τέτοιο. Αυτό που θα μπορούσε να υποστηριχθεί είναι ότι η ένταση που δημιουργούν στις γυναίκες οι καταστάσεις αυτές είναι δυνατό να αποτελέσει έναν παράγοντα που ενδέχεται, σε συνδυασμό με πολλούς άλλους, να οδηγήσει στη διάπραξη περιστασιακών αδικημάτων. Από ορισμένους ερευνητές έχει υποστηριχθεί επίσης

η άποψη ότι στις γυναίκες εγκληματίες εντοπίζεται στη γενετική τους δομή το χρωμόσωμα Υ, το οποίο υπάρχει στην ανδρική μοριακή δομή. Το γεγονός όμως ότι «πολύ σπάνια έχει εντοπισθεί το χρωμόσωμα Υ σε γυναίκα εγκληματία», καταρρίπτει τη θεωρητική αυτή υπόθεση (Χαΐδου,1984).

Πολλοί υποστηρίζουν ότι όσο περισσότερο έχει επιτελεστεί η χειραφέτηση της γυναίκας τόσο αυξάνεται η συμμετοχή της στην εγκληματική δράση. Εδώ θα πρέπει να διευκρινιστεί τι σημαίνει χειραφέτηση. Η απλή συμμετοχή της στην παραγωγή ή στην εν γένει κοινωνική ανάπτυξη; Φυσικά δεν θα περιοριστούμε στην απλή συμμετοχή της γυναίκας στην παραγωγή ως εργαζόμενο άτομο. Και αυτό το επιχείρημα είναι αβάσιμο. Από έρευνες έχει αποδειχθεί ότι σε χώρες τις Ανατολικής Ευρώπης, όπου υπάρχει μεγαλύτερο ποσοστό εργαζομένων γυναικών σε σχέση με τις χώρες της Δυτικής, δεν παρουσιάζεται μεγαλύτερο ποσοστό γυναικείας εγκληματικότητας. Ένα ακόμα επιχείρημα κατά της χειραφέτησης, ως λόγου αύξησης της γυναικείας εγκληματικότητας, είναι ότι κατά τον 19ο αιώνα παρουσιάστηκε υψηλότερος δείκτης συμμετοχής των γυναικών στο έγκλημα, σε μια εποχή δηλαδή που δεν μιλάμε καν για χειραφέτηση της γυναίκας. Το 1800 στη Γερμανία το ποσοστό των γυναικών που είχαν καταδικαστεί ανερχόταν σε 20%. Το 1805 στην Αγγλία και το 1832 στη Δανία το 1/3 των καταδίκων ήταν γυναίκες. Η χειραφέτηση ως λόγος αύξησης της γυναικείας εγκληματικότητας είναι ξεπερασμένη μέθοδος ερμηνείας και δεν αποδεικνύεται εμπειρικά. Το ότι γυναίκες άνω των 50 ετών παρουσιάζουν εδώ και χρόνια μεγάλο ποσοστό εγκληματικότητας, το οποίο εξακολουθεί να παραμένει υψηλό, δεν μπορεί φυσικά να αποδοθεί στη γυναικεία χειραφέτηση και στο γυναικείο κίνημα (Χαΐδου,1984).

Η έρευνα σχετικά με την γυναικεία εγκληματικότητα έχει στραφεί πλέον στο χώρο της ψυχολογίας και, κατά κύριο λόγο, της κοινωνιολογίας. Έχει υποστηριχτεί, χωρίς να έχει εμπειρικά αποδειχθεί, ότι η απογοήτευση της γυναίκας, στο πλαίσιο του ρόλου, τον οποίο επιτελεί, σε συνδυασμό με την καταπίεσή της από τις πατριαρχικές δομές που επικρατούν, την ωθούν στην εκδήλωση εγκληματικής συμπεριφοράς. Συχνά, η απογοήτευση προκαλεί νεύρωση και κατάθλιψη στο γυναικείο πληθυσμό, ενώ σε συνδυασμό με άλλες καταστάσεις, όπως είναι για παράδειγμα η επιθετική αντίδραση, μπορούν να καταστούν εγκληματογενείς (Χαΐδου,1984).

Ζήτημα όπως η διαφορετική ανατροφή και διαπαιδαγώγηση της γυναίκας, οι κοινωνικοί ρόλοι που στερεότυπα της προσδίδονται, ο ρόλος της στις οικονομικές και πολιτικές διαδικασίες, καθώς και η νέα θέση που προσπαθεί να εδραιώσει, κυρίως μέσα από κινήματα όπως το φεμινιστικό, απασχολούν πλέον τους εγκληματολόγους που ασχολούνται με το θέμα αυτό. Επίσης η κοινωνική απομόνωση έχει σημασία για την εμφάνιση της εγκληματικότητας. Δεν είναι τυχαίο το ότι μεταξύ των δραστών γυναικών οι περισσότερες είναι ανύπαντρες, χήρες ή χωρισμένες (Χαΐδου,1984).

Παράλληλα, βέβαια, συνεχίζονται οι έρευνες στο χώρο της βιολογίας για την ανίχνευση και τεκμηρίωση διαφορών στη συμπεριφορά ανδρών και γυναικών. Υποστηρίζεται επίσης σήμερα ότι η σε βάθος εμπειριστατωμένη έρευνα του DNA του ατόμου, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη και τις επιπτώσεις .του στις ανθρώπινες ψυχολογικές και φυσικές λειτουργίες, ενδεχομένως να ανοίξει νέους ορίζοντες στην κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Τέτοιου είδους έρευνες, πάντως, μικρή συμβολή μπορούν να έχουν στη σύγχρονη εγκληματολογία που ακολουθεί πλέον, μια, κατά κύριο λόγο, κοινωνιολογική / κοινωνιοψυχολογική κατεύθυνση (Χαΐδου,1984).

Από όλες τις εγκληματολογικές θεωρίες, η θεωρία ελέγχου είναι ίσως η μόνη που μπορεί να δώσει κάποια ερμηνεία για τη γυναικεία εγκληματικότητα, για την οποία κυρίως ευθύνονται οι διαφοροποιήσεις στην ανατροφή, η αποτυχία στο σχολείο, στο γάμο, στην οικογένεια και στο επάγγελμα, καθώς και η ανυπαρξία εξωτερικού ελέγχου σε κοινωνικές ομάδες και θεσμούς (Χαΐδου,1984).

Η αύξηση της γυναικείας εγκληματικότητας κατά τις τελευταίες δεκαετίες ερμηνεύεται κυρίως μέσα από τρία βασικά θεωρητικά σχήματα. Η «θεωρία του νέου θηλυκού εγκληματία» υποστηρίζει ότι η ολοένα αυξανόμενη απελευθέρωση των γυναικών συντελεί στην εμφάνιση μιας «νέας γυναικείας εγκληματικότητας» που χαρακτηρίζεται από βίαιη συμπεριφορά. Η «θεωρία της οικονομικής αναγκαιότητας» υποθέτει ότι η γυναικεία εγκληματικότητα οφείλεται στην οικονομική αναγκαιότητα, διότι η χειραφέτηση των γυναικών συνεπάγεται την ικανοποίηση των δικών τους αναγκών και τη διακοπή της επανάπαυσής τους στον ανδρικό πατερναλισμό. Τέλος, η «θεωρία των οικονομικών ευκαιριών» υπογραμμίζει ότι η γυναικεία εγκληματικότητα είναι το προϊόν της διευρυμένης πρόσβασης σε δομές οικονομικών ευκαιριών και ότι η συμμετοχή των γυναικών

σε οικονομικούς οργανισμούς έχει σημαντική επίδραση στην επιλογή τους να εμπλακούν σε εγκληματικές δραστηριότητες (Χαΐδου,1984).

Παρά το ότι και οι τρεις θεωρίες είναι αρκετά σύγχρονες και συμβάλλουν στην κατανόηση των μεταβολών της γυναικείας εγκληματικότητας, ερμηνεύουν το φαινόμενο από ατομικούς προσδιορισμούς, όπως και παλαιότερες θεωρητικές προσεγγίσεις, και «αγνοούν βασικές δομικές παραμέτρους, παρούσες οικονομικές συνθήκες και το γεγονός ότι η κατάσταση των γυναικών επιζητεί ενδεχομένως μια διαφορετική ερμηνεία και ανάλυση από εκείνη που χρησιμοποιείται για την ανδρική εγκληματικότητα» (Χαΐδου,1984).

Σε κάθε περίπτωση πάντως, για μια αντικειμενική ερμηνεία της γυναικείας εγκληματικότητας σε μια συγκεκριμένη κοινωνία, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένα δεδομένα, όπως είναι, λόγου χάρη, οι ρόλοι των δύο φύλων, οι μηχανισμοί του κοινωνικού ελέγχου, η ιστορική συνάφεια και η σχέση ανάμεσα στη κοινωνική τάξη και την επίσημα καταχωρισμένη εγκληματικότητα (Χαΐδου,1984).

3.1.4 Γυναικεία εγκληματικότητα στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα η έκταση που καταλαμβάνει η εγκληματικότητα των γυναικών στο σύνολο της εγκληματικότητας είναι περιορισμένη. Αυτό προκύπτει από τις υπάρχουσες στατιστικές των τελευταίων δύο δεκαετιών, τις στατιστικές της Αστυνομίας καθώς και τις Δικαστικές στατιστικές. Μπορεί επίσης να ειπωθεί ότι υπάρχει σαφής ποσοτική διαφοροποίηση και στην χώρα μας μεταξύ των εγκλημάτων των γυναικών και αυτών των ανδρών, φαινόμενο το οποίο παρατηρείται και διεθνώς (Λαμπίρη κ' συν,1997).

3.1.5 Γυναικεία εγκληματικότητα Διεθνώς

Από ποικίλες στατιστικές πηγές και από την διεθνή βιβλιογραφία προκύπτει ότι τα ποσοστά συμμετοχής των γυναικών στο έγκλημα είναι πολύ χαμηλά. Ακόμα χαμηλότερο εμφανίζεται στις Δικαστικές στατιστικές, ο αριθμός των γυναικών, οι οποίες, αφού περνούν μέσα από τα διαφορετικά φίλτρα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, καταδικάζονται και φυλακίζονται (Καλτσούνη,1989).

Τα τελευταία είκοσι χρόνια, ωστόσο, παρατηρούνται σε πολλές χώρες αυξητικές τάσεις της εγκληματικότητας των γυναικών, οι οποίες πολλές φορές

υπερβαίνουν την αντίστοιχη αύξηση της εγκληματικότητας των ανδρών, γεγονός το οποίο συνέπεσε με την γέννηση και ανάπτυξη του γυναικείου κινήματος και έστρεψε το ενδιαφέρον των ερευνητών στην μελέτη του φαινομένου (Καλτσούνη,1989).

3.2 Μητρότητα και κατάσταση κράτησης

Η εμπειρία της κάθειρξης είναι πιο σκληρή για της γυναίκες εξαιτίας του στενού δεσμού τους με την φροντίδα και το μέγαλωμα των παιδιών.

Το χάσιμο των παιδιών αποτελεί την κύρια πηγή άγχους για της γυναίκες που φυλακίζονται. Ακόμα και για αυτές που ήταν απύσες κατά το μέγαλωμα των παιδιών τους πριν την φυλάκιση ή που παραμελούσαν τα παιδιά τους πριν τον εγκλεισμό τους. (Joycelyn,1998).

Οι γυναίκες ανησυχούν για τα παιδιά τους αισθάνονται ενοχές και πόνο που δεν βλέπουν ή που δεν κατάφεραν να ανταποκριθούν στον ρόλο τους ως μητέρες και περισσότερο ανησυχούν για το πώς αυτά μεγαλώνουν μακριά τους. Δεν ξέρουν κατά πόσο πρέπει να μιλήσουν για τον λόγο που βρίσκονται στο κατάστημα κράτησης ή για τον τρόπο που θα διατηρήσουν την επαφή κατά τις επισκέψεις με την αλληλογραφία ή με τα τηλεφωνήματα. Ειδικά οι έγκυες προβληματίζονται για το αν μπορούν να κρατήσουν ένα παιδί ή να προβούν σε έκτρωση. Γενικά όλες οι μητέρες και αυτές που στο μέλλον πρόκειται να γίνουν αναρωτιούνται για το αν τα παιδιά τους μπορούν να τις δεχτούν σαν μητέρες και από την άλλη πόσο οι ίδιες μπορούν πραγματικά να προσφέρουν σε αυτά στηρίζοντάς τα ψυχικά και υλικά. Οι κρατούμενες μάλιστα που δεν έχουν συχνή επικοινωνία με τα παιδιά τους λόγω της απόστασης που τις χωρίζει και των εξόδων που αυτή συνεπάγεται ανησυχούν για τι ότι χάνουν το σεβασμό των παιδιών τους, ότι αυτά τις ξεχνούν μειώνοντας έτσι της πιθανότητες να μείνουν μαζί τους μετά την αποφυλάκιση. Αν όλα αυτά συνδυαστούν με το γεγονός ότι οι γυναίκες αυτές διαθέτουν λίγα προσόντα, δεν έχουν οικονομική άνεση και πολλές είναι ανύπαντρες, καταλαβαίνουμε πόσο μεγαλώνουν οι δυσκολίες στο να καταφέρουν να κρατήσουν και να μεγαλώσουν τα παιδιά τους.

Από την στιγμή που δόθηκε προσοχή στα προβλήματα που αντιμετώπιζαν γυναίκες αλλά και άντρες κρατούμενοι κατά την διάρκεια του 1960 άρχισε να αναπτύσσεται και τι ενδιαφέρον για τις έγκυες κρατούμενες, τις φυλακισμένες

μητέρες και τα παιδιά τους και την διάλυση της οικογένειας στις περιπτώσεις που μάνες – μητέρες φυλακίζονταν (Clarice, 1994).

Έρευνα που διεξήχθη το 1994 στα ελληνικά γυναικεία καταστήματα κράτησης δείχνει ότι μητέρες είναι το 70% των κρατουμένων. Οι περισσότερες έχουν 2 παιδιά (37,9%) και οι υπόλοιπες 1 παιδί (24,2%) και 3 παιδιά (19,7). Οι περισσότερες δηλαδή είναι μητέρες και μάλιστα πολύτεκνες. Τα περισσότερα από τα παιδιά αυτά είναι ανήλικα και μάλιστα προσχολικής ηλικίας (μέχρι 6 ετών) και σχολικής ηλικίας (μέχρι 18 ετών) ενώ λίγα είναι τα παιδιά άνω των 18 ετών. Κατά τον χρόνο που οι γυναίκες αυτές βρίσκονται στο κατάστημα κράτησης την φροντίδα των παιδιών προσχολικής ηλικίας έχουν αναλάβει κυρίως πρόσωπα από το οικογενειακό περιβάλλον (σύζυγος, γονείς, πεθεροί, θείοι, τα μεγαλύτερα παιδιά) και μάλιστα όταν υπάρχουν μεγαλύτερα παιδιά, τότε διασπείρονται σε διαφορετικά πρόσωπα της οικογένειας. Σε λίγες περιπτώσεις την φροντίδα έχουν αναλάβει φίλοι και σε μόνο μια περίπτωση τα παιδιά βρίσκονται σε ιδρύματα, γεγονός που δείχνει ότι λειτουργούν οικογενειακά δίκτυα στήριξης των γυναικών αυτών. Υπάρχουν επίσης λίγα παιδιά στο ίδρυμα που κρατούνται σε ειδικό χώρο κράτησης μέχρι την ηλικία των 2 ετών (Morris).

Το κρίσιμο βέβαια ερώτημα για όλα αυτά τα καταστήματα κράτησης που επιτρέπουν τα παιδιά να μένουν με τις μητέρες τους στο κατάστημα κράτησης είναι εάν το περιβάλλον είναι καλό για ένα βρέφος. Κατά τους πρώτους μήνες της ζωής του παιδιού το περιβάλλον παίζει καθοριστική σημασία για την μετέπειτα ανάπτυξή του. Η ποιότητα της ζωής του εξαρτάται κυρίως από την ποιότητα της σχέσης που αναπτύσσει με το πρόσωπο που το φροντίζει και το είδος της φροντίδας που δέχεται. Γνωρίζοντας τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτές οι γυναίκες στο χώρο του καταστήματος κράτησης είμαστε επιφυλακτικοί για την ποιότητα της σχέσης που μπορεί να αναπτυχθεί. Ακόμα και αν δεχτούμε ότι αυτή μπορεί να λειτουργήσει ικανοποιητικά τι επίδραση θα είχε ενδεχομένως στο παιδί η μεταφορά του παιδιού μετά την πάροδο του επιτρεπόμενου χρόνου παραμονής του στο κατάστημα κράτησης.

Βέβαια πολλοί παιδοψυχίατροι υπογραμμίζουν την σημασία του δεσμού με την μητέρα κατά την πρώιμη παιδική ηλικία ως καθοριστικό παράγοντα για την μετέπειτα ανάπτυξη της προσωπικότητας του. Όπως η αναφορά του Stewart Britten παιδοψυχιάτρου (Guardian, 18 Σεπτεμβρίου 1986) που ισχυρίζεται ότι τα παιδιά που οι μητέρες βρίσκονται στο κατάστημα κράτησης κατά τα διαπ्लाστικά

τους χρόνια αντιμετωπίζουν ψυχολογικά προβλήματα στην εφηβεία τους. Δεν γίνεται όμως σαφές εάν αυτό οφείλεται στην απουσία της μητέρας ή στην κατώτερης ποιότητας υποκατάστατη φροντίδα.

Στον αντίποδα της άποψης αυτής που θεωρεί απαραίτητη την συμβίωση μητέρων και παιδιών στο κατάστημα κράτησης βρίσκεται εκείνη που λέει ότι στις γυναίκες με μικρά παιδιά δεν θα πρέπει να επιβάλλονται ποινές κράτησης παρά μόνο σε εξαιρετικές συνθήκες. Μαζί με τις μητέρες τιμωρούνται και τα παιδιά στο κατάστημα κράτησης.

Η αλήθεια είναι πάντως ότι τόσο οι γυναίκες όσο και τα παιδιά τους χρειάζονται βοήθεια. Για τα παιδιά είναι απαραίτητη η διατήρηση της επαφής με την μητέρα τους ενώ για τις γυναίκες απαραίτητη η παροχή συμβουλευτικών προγραμμάτων προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες και στην φροντίδα των παιδιών. Και όσον αφορά το ένα πρέπει τα βρέφη και τα μικρά παιδιά να μένουν με τις μητέρες τους στο κατάστημα κράτησης πρέπει να εξαρτηθεί από τον σκοπό της ποινής στον οποίο αναλόγως κάθε φορά δίνεται προτεραιότητα. Αποτροπή, Αποκατάσταση τιμωρία, εξουδετέρωση (Χαΐδου,1984).

3.3 Δύσκολες καταστάσεις των κρατουμένων στις φυλακές

3.3.1 Γυναίκες και ναρκωτικά

Οι κρατούμενοι χρήστες ουσιών πέραν από τα άλυτα οικογενειακά και κοινωνικοοικονομικά τους προβλήματα, μεταφέρουν στα καταστήματα κράτησης και τα προβλήματα υγείας απότοκα της χρήσης και της κατάχρησης αυτών των ουσιών. Αυτό συνεπάγεται παθολογικά προβλήματα υγείας και ψυχιατρικές και ψυχολογικές διαταραχές , που χρίζουν κάποτε άμεσης, κάποτε εντατικής, και πάντα μακροχρόνιας εξειδικευμένης θεραπευτικής βοήθειας με απώτερο στόχο την ισχυροποίηση των μηχανισμών άμυνας τους στην οιαδήποτε μορφή εξάρτησης, την ισχυροποίηση του Εγώ, με απώτερο στόχο την επανένταξη τους στην οικογένεια τους, και στην κοινωνία (<http://mentalhealthcommission.org.cy/el/news/2005/02/february-2005-5.shtml>).

Σημαντική είναι η εμπειρία του προγράμματος 18 άνω στον τομέα της απεξάρτησης των γυναικών κρατουμένων. Στόχος της οργάνωσης είναι η υποστήριξη των γυναικών μέσα στο κατάστημα κράτησης και η ευαισθητοποίηση τους απέναντι στο πρόβλημα τους και την απεξάρτηση. Στη πρώτη επαφή τους με τους θεραπευτές είναι πάντα επιφυλακτικές και επιθετικές.

Προκαλούν και με την εμφάνισή τους αλλά και με τη συμπεριφορά τους. Προσπαθούν να ανακαλύψουν τις «πραγματικές προθέσεις» των θεραπευτών, τα όρια τους, αν τις αποδέχονται για αυτό που είναι και τελικά αν είναι με το μέρος τους ή με το μέρος του «συστήματος». Το σύστημα είναι ο μεγάλος εχθρός για κάθε εξαρτημένο αλλά περισσότερο ακόμα για τους κρατούμενους. Είναι η ορατή και αόρατη απειλή. Εκπρόσωποι και φορείς αυτής είναι το δικαστικό σύστημα, οι δικηγόροι, οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι αλλά και για τους περισσότερους, στην αρχή, οι εκπρόσωποι των θεραπευτικών προγραμμάτων ως προέκταση του ιατρικού κατεστημένου και ειδικά των ψυχιάτρων. Θεωρούν τους εαυτούς τους ανυπεράσπιστους και θύματα όλων αυτών και βέβαια όχι χωρίς λόγο. Εδώ πρέπει να διευκρινισθεί ότι αυτό αφορά κατ' αρχήν το κοινωνικό (καπιταλιστικό) σύστημα στο οποίο εντάσσονται όλα τα άλλα υποσυστήματα και τροφοδοτούνται οι μηχανισμοί καταστολής.

Οι γυναίκες κρατούμενες και κυρίως αυτές που είναι μητέρες, διακατέχονται από συναισθήματα πόνου, θυμού, αποτυχίας και ενοχής. Είναι γυναίκες που έχουν βιώσει, από τα πρώτα χρόνια της ζωής τους, την συναισθηματική στέρηση-εγκατάλειψη, την υποτίμηση, απόρριψη και οι περισσότερες την κακοποίηση (σωματική και σεξουαλική) κυρίως από μέλη της οικογένειας (πατέρα-αδελφό σπανιότερα από τη μητέρα) ή από το πολύ κοντινό οικογενειακό περιβάλλον θείοι, φίλοι. Πολλές υπήρξαν μάρτυρες της κακοποίησης της μητέρας τους και σίγουρα όλες σχεδόν υπήρξαν θύματα ψυχολογικής βίας και έχουν υποστεί σωματική και ψυχολογική κακοποίηση (κυρίως από τους συντρόφους τους) τη περίοδο που βρίσκονται στη χρήση. Τα συναισθήματα της ενοχής και της αποτυχίας είναι κυρίαρχα στις μητέρες κρατούμενες. Απέκτησαν παιδιά συνήθως είτε για να αποκτήσουν για πρώτη φορά κάτι δικό τους και μέσα από αυτό να κάνουν την επανόρθωση της παιδικής τους ηλικίας, είτε από λάθος και αμέλεια (προβλήματα με τη περίοδο τους κατά τη χρήση) ή στη προσπάθεια να σταματήσουν τη χρήση μέσα από τη δημιουργία οικογένειας (εδώ συμβάλλει και η πίεση από την πατρική οικογένεια). Τα παιδιά αυτά συνήθως τα αναλαμβάνουν οι μητρικές γιαγιάδες, σπανιότερα οι πατρικές, που ούτως η άλλως έχουν τη τάση να δεσπόζουν στις ζωές των κορών τους και να είναι πάντα εκείνες οι πρωταγωνίστριες ακόμη και στη ζωή των εγγονιών τους.

Από τη μέχρι τώρα εμπειρία του προγράμματος 18 στα γυναικεία καταστήματα κράτησης, προκύπτουν τα εξής στοιχεία: Ο αριθμός των

κρατουμένων που ήρθαν σε επαφή με το πρόγραμμα είναι 157. Από αυτές οι 39 ήταν αλλοδαπές και οι περισσότερες απελάθηκαν, 1 παραμένει στη χώρα και είναι καθαρή, ζει με το σύζυγο και το παιδί της, 1 μετά την αποφυλάκιση της παρακολούθησε το πρόγραμμα των Ανώνυμων Τοξικομανών και σήμερα εργάζεται σε πρόγραμμα απεξάρτησης (είναι νοσηλεύτρια)· για τις υπόλοιπες δεν υπάρχουν στοιχεία. Από τις υπόλοιπες 118 το 77,2% παρακολούθησε μετά την αποφυλάκιση την ομάδα αποφυλακισμένων με στόχο την ένταξη στο κυρίως πρόγραμμα (μεικτή ομάδα) και το 62,5% εντάχθηκε και ολοκλήρωσε με επιτυχία το πρόγραμμα. Τα ποσοστά ένταξης τους στο κυρίως πρόγραμμα και ολοκλήρωσης του με επιτυχία αυξήθηκαν σημαντικά από το 1997 που δημιούργησε η Μονάδα το Ειδικό Πρόγραμμα Απεξάρτησης για γυναίκες (http://clubs.pathfinder.gr/New_Life_Stop_Drugs/288416).

Εξίσου σημαντική είναι η προσπάθεια του προγράμματος ΚΕΘΕΑ ΕΝ ΔΡΑΣΕΙ που παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής στήριξης, θεραπείας και κοινωνικής επανένταξης σε κρατούμενους και αποφυλακισμένους χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών. το ΚΕΘΕΑ ΕΝ ΔΡΑΣΕΙ διοργανώνει προγράμματα συμβουλευτικής υποστήριξης κρατουμένων με στόχο την ενημέρωση γύρω από την εξάρτηση και τη θεραπευτική αντιμετώπιση της αλλά και την προετοιμασία για ένταξη σε θεραπευτικό πρόγραμμα. Στις Γυναικείες Φυλακές Κορυδαλλού το ΚΕΘΕΑ ΕΝ ΔΡΑΣΕΙ έχει δημιουργήσει την ομώνυμη Θεραπευτική Κοινότητα σε ειδικά παραχωρημένο χώρο. Το καθημερινό πρόγραμμα περιλαμβάνει υπηρεσίες θεραπείας, εκπαίδευσης και κατάρτισης και ομάδες εργασίας. Στο κέντρο της Αθήνας το ΚΕΘΕΑ ΕΝ ΔΡΑΣΕΙ διαθέτει Κέντρο Υποδοχής και Επανένταξης όπου παραπέμπονται αποφυλακιζόμενοι χρήστες και πρώην χρήστες ουσιών. Το Κέντρο παρέχει επίσης στήριξη στα άτομα του στενού οικογενειακού περιβάλλοντος των κρατουμένων και αποφυλακισμένων (<http://www.kethea.gr/pub/Category.asp?lang=gr&catid=45>).

3.3.2 Γυναίκες και ψυχικές διαταραχές

Όσον αφορά τις ψυχικές διαταραχές στο γυναικείο κατάστημα κράτησης του Κορυδαλλού σημαντική είναι η εμπειρία ενός πρώην εργαζομένου στο Ψυχιατρικό Κατάστημα Κορυδαλλού, ο οποίος αναφέρει ότι πολύ αδρά διαχωρίζονται οι κρατούμενοι σε ουσιοεξαρτημένους και ψυχικά διαταραγμένους. Στην πλειονότητα των κρατουμένων-ασθενών πρόκειται για ανθρώπους με

εξάρτηση/κατάχρηση ψυχοτρόπων ουσιών ή/και αλκοόλ. Αυτοί λοιπόν οι άνθρωποι στην πλειονότητά τους είτε βρίσκονται με στερητικά συμπτώματα είτε εμφανίζουν κάποια ψυχιατρικά συμπτώματα είτε και τα δύο. Η κατάσταση γίνεται πολυπλοκότερη αν προσθέσουμε και τους ψυχοπνευματικούς παράγοντες λόγω του εγκλεισμού και της απομόνωσης.

Στο ΨΚΚ «φιλοξενούνται» με μειωμένο καταλογισμό βίαιοι παραπτωματίες, ψυχικά διαταραγμένοι παραπτωματίες είτε πρωτογενώς είτε δευτερογενώς, λόγω του εγκλεισμού, εξαρτημένοι, επιθετικοί/παρορμητικοί κρατούμενοι, καθώς και άλλοι (κυρίως αλλοδαποί) οι οποίοι μετέχθησαν από άλλα καταστήματα κράτησης λόγω αλλοπρόσαλλης, αντικοινωνικής, δυσπροσαρμοστικής συμπεριφοράς, όπως χαρακτηριστικά περιγράφεται στα παραπεμπτικά

Πολλοί κρατούμενοι επιδιώκουν τη μεταγωγή τους στο ΨΚΚ για τους εξής λόγους :

1. Άμβλυνση των στερητικών συμπτωμάτων / λήψη υπναγωγών χαπιών.
2. Επίσπευση της απόλυσής του (οριστική ή με όρους).
3. Προσκόμιση πιστοποιητικού νοσηλείας στο δικαστήριο για ευνοϊκότερους όρους εκδίκασης.

Η καθημερινότητα είναι αφόρητα μονότονη μέσα στο ΨΚΚ, πολύ περισσότερο και από τις πτέρυγες των δικαστικών. Είναι αξιοπρόσεκτο το γεγονός ότι δεν χρησιμοποιείται από κανέναν σχεδόν ούτε το πολύ μικρό προαύλιο (5×8m² περίπου). Προσαρμόζονται στο ημερήσιο πρόγραμμα (διανομή φαρμάκων, συσσίτιο, κλήση από ψυχίατρο), μένουν στα κελιά ή στους διαδρόμους των ορόφων και γενικά κυριαρχεί μια μίζερη ατμόσφαιρα στην οποία ο καθένας προσπαθεί να βρει την ισορροπία και την ηρεμία του. Δεν υπάρχει κανένα πρόγραμμα και καμία δραστηριότητα με την οποία να απασχοληθούν για κάποια χρονική διάρκεια (<http://indy.gr/community/o-imi-orofos/psy3c7ika-pas3c7ontes-paraptomaties>).

3.4 Περίθαλψη

Τα τελευταία χρόνια λειτουργούν μέσα στα καταστήματα κράτησης δύο ολοκληρωμένα θεραπευτικά προγράμματα για τα εξαρτημένα άτομα τα οποία τελούν υπό καθεστώς κράτησης. Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στη σωματική

και ψυχική απεξάρτηση των ενδιαφερομένων και η παρακολούθηση τους πραγματοποιείται σε εθελοντική βάση. Το Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατούμενων (ΚΑΤΚ) στον Ελαιώνα Θηβών Αποτελεί σήμερα το πρώτο ολοκληρωμένο θεραπευτικό πρόγραμμα για σωματική και ψυχολογική απεξάρτηση και επανένταξη (<http://www.ektepn.gr/Greek/sk9.pdf>).

Στο Ψυχιατρικό Κατάστημα Κορυδαλλού σύμφωνα με την Έκθεση της CPT(2002), επισημαίνεται ανυπαρξία προγραμμάτων αντιμετώπισης της εξάρτησης, ή έστω συνέχισης προγραμμάτων υποκατάστασης με μεθαδόνη, στα οποία πολλοί κρατούμενοι συμμετείχαν πριν τον εγκλεισμό τους. Βρίσκονται στο έλεος της ανοχής στα υπναγωγά και κατασταλτικά φάρμακα που τους χορηγούνται, πολλές φορές για μεγάλα διαστήματα, μολονότι η χρήση τους πρέπει να τίθεται για βραχύχρονα διαστήματα και σε στενό πρόγραμμα δοσολογίας ώστε να βεβαιώνεται ότι η συνταγογραφούμενη αγωγή δεν χρησιμοποιείται ως υποκατάστατο των ουσιών εξάρτησης (<http://indy.gr/community/o-imi-orofos/psy3c7ika-pas3c7ontes-paraptomaties>).

Όσον αφορά την ψυχική υγεία σύμφωνα και με την έκθεση της CPT (2002), επισημαίνεται ανυπαρξία ψυχοκοινωνικών-εκπαιδευτικών προγραμμάτων, καθώς και Από το 1987 έως τουλάχιστον το 1990 λειτούργησε κοινωνιοθεραπευτική ομάδα («ομάδα ελεύθερης έκφρασης») με πρωτοβουλία κοινωνικής λειτουργού και συμμετοχή 10 κρατούμενων, ενώ παλιότερα γινόταν και ψυχοθεραπεία από ψυχολόγο (Κουλούρης,1990). Το 1997 και για περίοδο ενός έτους, με πρωτοβουλία του ψυχιάτρου Σκόνδρα Μάρκου λειτούργησε ψυχοθεραπευτικό πρόγραμμα ομαδικού τύπου, όπου και συστήθηκε ομάδα 20 ατόμων με αυστηρές προϋποθέσεις και κριτήρια (ιδία αναγνώριση του προβλήματος και βούληση για θεραπεία, αποχή από εξαρτητικές ουσίες κτλ). Παρά τα πολύ θετικά αποτελέσματα, οι ιθύνοντες έκριναν ότι κάτι τέτοιο είναι πολυτέλεια και δεν ενέκριναν τη συνέχισή του.

Από εκεί και πέρα τίποτα άλλο, παρά μόνο οι φαρμακευτικές αγωγές που εφαρμόζονται από τους ψυχιάτρους. Η συνήθης πρακτική που εφαρμόζεται είναι μια πρώτη επίσκεψη γνωριμίας με τον κάθε κρατούμενο – ασθενή , όπου και λαμβάνεται ένα υποτυπώδες προφορικό ιστορικό με την υποβολή κάποιων στερεοτυπικών, κλειστών ερωτήσεων και κατόπιν αποφασίζεται η αγωγή που θα λαμβάνει ο κρατούμενος. Αυτή τροποποιείται ανάλογα με την ανοχή του σε αυτά (ειδικά στις βενζοδιαζεπίνες), την ύφεση των συμπτωμάτων και τη συμπεριφορά

του στο τμήμα. Δεν εξετάζονται βαθύτερα αίτια συμπεριφορικών εκδηλώσεων (<http://indy.gr/community/o-imi-orofos/psy3c7ika-pas3c7ontes-paraptomaties>).

3.5 Επανάταξη και Αποκατάσταση

Στο θέμα της επανάταξης από πλευράς νομοθεσίας υπάρχουν πλήθος νόμων , διαταγμάτων, τροποποιήσεων τα οποία συνθέτουν μια χαώδη σωφρονιστική νομοθεσία, η οποία ποτέ δεν εφαρμόστηκε πλήρως. Η θέσπιση προωθημένων νομοθετημάτων για τα οποία δεν υπάρχει υλικοτεχνική υποδομή, αλλά και το κατάλληλο προσωπικό για να εφαρμοστούν, αποτελεί συνηθισμένη πρακτική που αφορά τόσο τον προηγούμενο όσο και τον νέο Σωφρονιστικό Κώδικα (Λαμπροπούλου,1992).

Όσον αφορά τις συνθήκες κράτησης ο Δασκαλάκης λέει ότι το κατάστημα κράτησης είναι από την φύση του παράγοντας αντικοινωνικότητας και παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς. Όσο περισσότερο μένει κανείς στο κατάστημα κράτησης τόσο αυτό τον καταπίνει. Κατά το μέτρο που κοινωνικοποιείται κανείς στο σύστημα του καταστήματος κράτησης, αποκοινωνικοποιείται αντίστοιχα έναντι της ελεύθερης κοινωνίας. Όσο περισσότερο προσαρμόζεται στην έγκλειστη ζωή, τόσο περισσότερο δυσπροσάρμοστος γίνεται στην ελεύθερη κοινωνία.

Πώς να λειτουργήσει ο σκοπός της κοινωνικής αναπροσαρμογής όταν η συχνότητα της επικοινωνίας των κρατούμενων με τον έξω από το κατάστημα κράτησης κόσμο (είτε πρόκειται για επισκέψεις αγαπημένων προσώπων είτε για δυνατότητα αλληλογραφίας) κλιμακώνεται ανάλογα με την βαρύτητα της ποινής. Πώς να βοηθηθούν οι κρατούμενοι όταν οι δυνατότητες για ενημέρωση που έχουν, υπόκεινται σε αυστηρό έλεγχο των υπαλλήλων ενώ υπάρχει και διάταξη στο σωφρονιστικό κώδικα που απαγορεύει την ανάγνωση του ημερήσιου τύπου εκτός αν επιτραπεί με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης. Η διάταξη αυτή οδηγεί στην αποκοπή του κρατούμενου από τα ιδεολογικά ρεύματα της εποχής που εκφράζει ο τύπος, με συνέπεια τον περιορισμό της συνταγματικά κατοχυρωμένης ελευθερίας του στοχασμού. Η ενημέρωση επί των σπουδαιότερων ειδήσεων με το ενημερωτικό δελτίο που εκδίδεται έχει σαν αποτέλεσμα οι κρατούμενοι να παίρνουν μια παραμορφωμένη όψη της πραγματικότητας ενημερωνόμενοι μόνο πάνω σε ειδήσεις, που ανταποκρίνονται στην ιδεολογία αυτού που τους κρίνει (Δασκαλάκης,1990).

Στο κατάστημα κράτησης δεν ασκείται καμία κοινωνική πολιτική ικανή να στηρίξει τον κρατούμενο ως προσωπικότητα ελαχιστοποιώντας και αναπληρώνοντας τις συνέπειες της στέρησης της ελευθερίας του, έτσι ώστε να επανενταχθεί δημιουργικά στην ελεύθερη ζωή και να αποτραπεί οποιαδήποτε νέα εμπλοκή του. Απεναντίας το όλο σύστημα έκτισης ποινών αποδιοργανώνει τις ανθρώπινες υπάρξεις απομονώνοντας κατά κανόνα την επικοινωνία και την επαφή με τον κοινωνικό περίγυρο και υποβάλλοντας σε ταπεινωτικές διαδικασίες περιορισμών και ελέγχων, στοιχειώδης ανάγκης ζωής. Έτσι το κατάστημα κράτησης λειτουργεί περισσότερο σαν χώρος αποθήκευσης και απόρριψης ενοχλητικών ανθρώπινων υπάρξεων που από μόνο τον λόγο ότι βρέθηκαν κρατούμενοι δεν είναι υπολογίσιμοι κοινωνικά και γι' αυτό αν δεν εξουδετερωθούν, θα στιγματιστούν δια βίου (Κωνσταντόπουλος,1990).

Για την κοινωνική επανένταξη των ατόμων απαραίτητος όρος λέει ο Δασκαλάκης είναι η αλλαγή της ιδεολογίας και η εισχώρηση στο χώρο του καταστήματος κράτησης των αξιών που επικρατούν στην σύγχρονη κοινωνία και που σε καμία περίπτωση δεν ταυτίζονται με αυτές του καταστήματος κράτησης (ιεράρχηση, τάξη , πειθαρχία) και η εξαφάνιση του στιγμιαίου χαρακτήρα της ποινής και κατ' επέκταση της ίδιας του ίδιου του καταστήματος κράτησης (Δασκαλάκης,1985).

Το σύνολο των προγραμμάτων απεξάρτησης δέχονται σε θεραπεία αποφυλακισμένα άτομα, ενώ τα περισσότερα παρέχουν και υποστήριξη / συμβουλευτική σε νομικά ζητήματα. Περαιτέρω, συμπληρωματικά με τη λειτουργία των προγραμμάτων εντός των καταστημάτων κράτησης λειτουργούν οι ακόλουθες εξειδικευμένες δομές για αποφυλακισμένους:

- Ο ΟΑΕΔ από το 1984 ως σήμερα λειτουργεί πανελλαδικά, επαναλαμβανόμενο ετήσιο πρόγραμμα επιχορήγησης εργοδοτών, για την πρόσληψη αποφυλακισμένων ατόμων 18-65 ετών για 35 θέσεις νεαρών ατόμων που έχουν υποβληθεί σε αναμορφωτικά μέτρα ή ποινικό σωφρονισμό 15-21 ετών και ατόμων που έχουν αποθεραπευτεί από τοξικές ουσίες., 15-65 ετών. Από το 1984 λειτουργεί πανελλαδικά επαναλαμβανόμενο, σε ετήσια βάση, πρόγραμμα για την χορήγηση ειδικού επιδόματος σε αποφυλακισμένα άτομα που το έχουν ανάγκη.

- Το Κέντρο Υποδοχής και Επανένταξης Αποφυλακισμένων χρηστών στη Θεσσαλονίκη (ΚΕΘΕΑ) παρέχει υπηρεσίες υποστήριξης, θεραπείας,

εκπαίδευσης/κατάρτισης και κοινωνικής επανένταξης στους ενδιαφερόμενους, καθώς και σε άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Το 2006 τις υπηρεσίες του Κέντρου αξιοποίησαν 75 άτομα (23 άτομα το 2005).

- Το Κέντρο Υποδοχής και Επανένταξης ΕΝ ΔΡΑΣΕΙ (ΚΕΘΕΑ) αποτελεί τη συνέχεια των προγραμμάτων υποστήριξης και θεραπείας που υλοποιούνται στις Φυλακές Κορυδαλλού. Συνολικά 32 άτομα δέχθηκαν θεραπευτικές υπηρεσίες το 2006 (31 άτομα το 2005). Ωστόσο, στο συγκεκριμένο αριθμό περιλαμβάνονται και άτομα εκτός της συγκεκριμένης ειδικής ομάδας.

- Το 2006 δεν λειτούργησαν ομάδες αυτοβοήθειας αποφυλακισμένων στο Συμβουλευτικό Σταθμό της Μονάδας Απεξάρτησης Τοξικομανών 1 8 Α Ν Ω, όπως τα δύο προηγούμενα έτη (τέθηκε ως προϋπόθεση συμμετοχής η αποχή από τη χρήση), προσήλθαν όμως σε ατομικές συναντήσεις 52 άτομα (5 γυναίκες και 47 άνδρες), με στόχο την υποστήριξη και την ενίσχυση του αιτήματός τους για θεραπεία (<http://www.ektepn.gr/Greek/sk9.pdf>).

Σύμφωνα με τον εγκληματολόγο Ν.Κουράκη, η «Επάνοδος» (κέντρο επανένταξης και αποκατάστασης) στο μικρό έως τώρα διάστημα της λειτουργίας της, έθεσε τις βάσεις για την ουσιαστική λειτουργία της και άρχισε επιτέλους λειτουργεί. Συγκεκριμένα:

- Έχει μισθώσει χώρους Γραφείων στο κέντρο των Αθηνών (οδός Δερινγύ 28-30). Ο χώρος αυτός είναι εξοπλισμένος με έπιπλα, ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τηλεφωνικές γραμμές (τηλ. 210.88.15.904, 210.88.15.032). Στα Γραφεία αυτά, δύο Κοινωνικές Λειτουργοί έχουν αρχίσει να δέχονται αποφυλακιζόμενους και να τους παρέχουν ψυχοκοινωνική στήριξη, μέριμνα στα προβλήματα υγείας που αντιμετωπίζουν και υπηρεσίες συμβουλευτικής. Στο ίδιο πλαίσιο, επιδιώκεται (μέσω διαμεσολάβησης ή παραπομπής σε αρμόδιους φορείς) η εξασφάλιση εργασίας και στέγης για τους αποφυλακιζόμενους, η κατά προτεραιότητα ένταξη των παιδιών τους σε παιδικούς σταθμούς ή σχολεία, η χορήγηση επιδοτήσεων για αυτοαπασχόληση και άλλα παρόμοια.

- Έχει κατοχυρώσει ιστοσελίδα με την ονομασία , ώστε να υπάρχει άμεση επικοινωνία με τους ενδιαφερόμενους και το ευρύτερο κοινό. Στην ιστοσελίδα αυτή αναρτώνται τα διαθέσιμα κοινοτικά και άλλα προγράμματα που αφορούν την εξασφάλιση ή/ και επιχορήγηση εργασίας για αποφυλακιζόμενους και συναφείς κατηγορίες, ενώ προβλέπεται να διαμορφωθεί μία τράπεζα πληροφοριών και βάσης δεδομένων για προσφερόμενες θέσεις εργασίας, τις οποίες οι

αποφυλακιζόμενοι να μπορούν να διεκδικήσουν επί ίσοις όροις με τους άλλους εργαζόμενους. Άλλωστε οι θέσεις όπου απασχολούνται συνήθως οι αποφυλακιζόμενοι, λόγω του χαμηλού επιπέδου μόρφωσης και κατάρτισής τους, είναι συνήθως θέσεις ανειδικεύτων, που δεν δημιουργούν πρόβλημα ανταγωνισμού στους άλλους εργαζόμενους. Επίσης, στην ίδια ιστοσελίδα θα αναρτηθεί εντός των ημερών ο ήδη έτοιμος "Οδηγός Χρήσιμων Πληροφοριών", με διευθύνσεις, τηλέφωνα και άλλες πληροφορίες που βοηθούν τους αποφυλακιζόμενους στα πρώτα τους βήματα εκτός φυλακής. Ο ίδιος Οδηγός πρόκειται σύντομα να εκτυπωθεί στο Τυπογραφείο της Δικαστικής Φυλακής Κορυδαλλού, ώστε να διανέμεται στους αποφυλακιζόμενους.

- Έχει ήδη εκπονήσει και παραδώσει στη Γενική Διεύθυνση Σωφρονιστικής Πολιτικής του Υπουργείου Δικαιοσύνης και στον Υπουργό Δικαιοσύνης τους δύο βασικούς Κανονισμούς που αποτελούν το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της "ΕΠΑΝΟΔΟΥ", δηλ. τον Κανονισμό Εσωτερικής Λειτουργίας και τον Κανονισμό Προμηθειών.

Στις **άμεσες προτεραιότητες** της "ΕΠΑΝΟΔΟΥ" είναι:

- Να αναληφθούν οι αναγκαίες πρωτοβουλίες ώστε να ευαισθητοποιηθεί η κοινή γνώμη και να διασφαλισθεί η στήριξη της κοινωνίας στο έργο της "ΕΠΑΝΟΔΟΥ" (κοινωνικά μηνύματα στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα, ενημερωτικό υλικό σε λογαριασμούς ΔΕΗ, ΟΤΕ κ.λπ., διοργάνωση Συνεδρίου, διοργάνωση "τηλεμαραθωνίων" δημιουργία ερανικών λογαριασμών κ.λπ.)

- Να γίνει προσπάθεια ώστε να εξασφαλισθεί η παροχή κάποιου μικρού χρηματικού βοηθήματος σε αποφυλακιζόμενους που έχουν πραγματική ανάγκη να σταθούν όρθιοι στα πόδια τους, αν και γενικότερα θα πρέπει να προτιμάται η δημιουργία προϋποθέσεων, ώστε να μπορεί ο αποφυλακιζόμενος να αυτοσυντηρείται, χωρίς έξωθεν δωρεάν βοήθεια.

- Να οργανωθεί στενή συνεργασία με τοπικούς φορείς και με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για την *κοινωνική* πρόληψη τής εκ νέου διάπραξης εγκλημάτων από τους αποφυλακιζόμενους και ιδίως από τους τοξικοεξαρτημένους, που άλλωστε αποτελούν ένα ιδιαίτερος υψηλό ποσοστό κρατουμένων στις ελληνικές φυλακές.

- Να εκσυγχρονισθούν θεσμικά, να ενεργοποιηθούν και να λειτουργήσουν σε όλη την Ελλάδα σε συνεργασία με την "Επάνοδο" οι Εταιρείες Προστασίας Αποφυλακιζόμενων (κατά Περιφέρειες), οι Επιτροπές Κοινωνικής Υποστήριξης

του ά. 81 παρ. 2 και 3 Σωφρονιστικού Κώδικα (κατά Νομούς) και οι Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων (ά. 18§2 ν. 2298/1995 και ά. 13 ν. 2331/1991), τηλ. 210.64.04.649 & 210.64.04.75511, ει δυνατόν μέσω στελέχωσής τους με εμμίσθους και ειδικευμένους υπαλλήλους.

- Να υπάρξει συνεργασία με τους Επιμελητές Κοινωνικής Αρωγής για την προστατευτική επίβλεψη των απολυόμενων

- Να ενισχυθεί η συγκρότηση εθελοντικών ομάδων για τη στήριξη των αποφυλακιζομένων.

Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα επιδιώκεται:

- Να οργανωθούν ξενώνες, δηλ. στέγες σύντομης φιλοξενίας μέχρις ότου οι αποφυλακιζόμενοι βρουν σπίτι και δουλειά (ά. 82§1 Σωφρ. Κώδικα). Πάντως σημειώνεται ότι η μακρόχρονη διαμονή αποκλειστικά αποφυλακιζομένων σε τέτοιους ξενώνες ενδείκνυται να αποφεύγεται, λόγω προβλημάτων συγχρωτισμού, αδράνειας και εκμάθησης εγκληματικών μεθόδων που υποθάλλονται έτσι.

- Να εκπονηθούν και υλοποιηθούν από την ίδια την "ΕΠΑΝΟΔΟ" σε συνεργασία και με άλλους φορείς, προγράμματα για την εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και προώθηση κρατουμένων και αποφυλακιζομένων στην αγορά εργασίας, ώστε οι κρατούμενοι να συνεχίσουν τη συμμετοχή τους σε ένα τέτοιο πρόγραμμα και μετά την αποφυλάκιση¹³.

- Να οργανωθούν επιχειρήσεις ή μονάδες υπό την εποπτεία της "ΕΠΑΝΟΔΟΥ", στις οποίες θα προσλαμβάνονται κατά προτεραιότητα αποφυλακιζόμενοι, καθώς και να δοθούν σ' αυτούς κίνητρα για τη δημιουργία ιδιωτικής επιχείρησης ή εκμετάλλευσης

- Να συντονισθεί το έργο της "ΕΠΑΝΟΔΟΥ" με αντίστοιχες πρωτοβουλίες στο εξωτερικό προς ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και πρόληψη της παραβατικότητας ("good practices"), ιδίως, δε, πρωτοβουλίες, που αναλαμβάνονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Συμβούλιο της Ευρώπης ή και τις επιμέρους χώρες – μέλη αυτών των διακρατικών οργάνων.

- Να γίνουν συγκεκριμένες προτάσεις, μέσω του Επιστημονικού Συμβουλίου της "Επανόδου" ή και από άλλους φορείς, για αναθεώρηση αναχρονιστικών διατάξεων της νομοθεσίας μας, που εμποδίζουν την κοινωνική επανένταξη των πρώην κρατουμένων, όπως π.χ. αυτών που αφορούν το ποινικό μητρώο, την ημιελεύθερη διαβίωση κρατουμένων, την απορρόφηση αποφυλακιζομένων στον

δημόσιο τομέα (ιδίως σε σχέση με την ανειδίκευτη εργασία –πρβλ. όμως ά. 4§6 ν. 2207/1994), την μη απώλεια του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (ά. 62§1β και 64§1 α.ν. 1854/1951 περί ΙΚΑ) κ.λπ. Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι η «Επάνοδος» έως τώρα ξεκίνησε να λειτουργεί με το υποτυπώδες για επίσημο κρατικό φορέα ποσό των 50.000 ευρώ και ότι για το 2008 δεν προβλέφθηκε στον Προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ούτε ένα ευρώ για την "Επάνοδο" (εκ των υστέρων εξασφαλίσθηκε ένα ποσόν 25.000 ευρώ, ενώ στον πρόσφατο νόμο 3659/2008, ά. 65§1, προβλέφθηκε ότι από τους πόρους του Ταμείου Χρηματοδότησης Δικαστικών Κτιρίων (ΤΑ.Χ. ΔΙ.Κ.) μπορούν να διατίθενται χρήματα "για την εφαρμογή πολιτικών επαγγελματικής αποκατάστασης αποφυλακισμένων..."). Σε κάθε περίπτωση, είναι προφανές ότι η προσπάθεια αυτή δεν πρέπει επ' ουδενί λόγω να εγκαταλειφθεί, αφού με αυτήν επιχειρείται η ουσιαστικότερη δυνατή συμπάρσταση στους πλέον χρίζοντες βοήθειας συμπολίτες μας, σ' αυτούς που δεν έχουν πραγματικά «πού την κεφαλήν κλίνειν» και που εμφανίζουν, όντως, τη μεγαλύτερη πιθανότητα να υποπέσουν εκ νέου στο έγκλημα. Είναι, λοιπόν, βέβαιο, ότι για λόγους ανθρωπιστικούς αλλά και εγκληματοπροληπτικούς, η Πολιτεία και η Κοινωνία, γενικότερα, μέσω ισχυρών χορηγών, θα βρουν τον τρόπο να στηρίξουν την προσπάθεια της «Επανάδο», πολύ περισσότερο μάλιστα αφού η κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισμένων αποτελεί, κατά την κρατούσα άποψη, δικαίωμά τους και αντίστοιχη υποχρέωση της Πολιτείας κυρίως με βάση τις διατάξεις του Συντάγματος που αφορούν τον σεβασμό της ανθρώπινης αξίας, το κοινωνικό κράτος και την ανάγκη για προστασία ευπαθών κοινωνικών ομάδων (Κουράκης).

Ειδικότερα για της γυναίκες λειτουργούν προγράμματα που έχουν στόχο την κοινωνική επαγγελματική επανένταξη αποφυλακισμένων γυναικών καθώς το πρόβλημα της ανεργίας που αντιμετωπίζουν οι αποφυλακισμένες είναι έντονο λόγω του στιγματισμού που τους ακολουθεί και της απροθυμίας των εργοδοτών να προσλάβουν πρώην κρατούμενες. Επίσης η επαγγελματική ένταξη των αποφυλακισμένων γυναικών είναι συνάρτηση και της κατάστασης που επικρατεί στην αγορά εργασίας. Οι γυναίκες αυτές πρέπει να ενταχθούν σε μια αγορά εργασίας όπου το γυναικείο εργατικό δυναμικό κατέχει ήδη μια συγκεκριμένη θέση, θέση που δεν έχει καμία σχέση με το επιβαρυντικό ιστορικό της φυλάκισης.

Οι φορείς που δραστηριοποιούνται και είναι συγκριτικά περιορισμένοι είναι το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ο ΟΑΕΔ και ο Συνεταιρισμός Αποφυλακισμένων

Γυναικών για το κόσμημα. Στόχοι του συνεταιρισμού αυτού είναι η επαγγελματική επανένταξη αποφυλακισμένων γυναικών, η ψυχολογική και οικονομική τους υποστήριξη και η δημιουργία προσωρινής στέγης για αυτές (Λαμπίρη κ' συν,1997).

Πάντως, θα πρέπει εδώ να τονιστεί ότι η κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισμένων είναι μία υπόθεση που αφορά όλους μας, μέσα στο πλαίσιο της ιδέας για "συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική" (Κουράκης).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ

4.1 Κατηγορίες προσωπικού

Το προσωπικό των καταστημάτων κράτησης διακρίνεται σε διοικητικό, φυλακτικό, υγειονομικό, κοινωνικών υπηρεσιών, τεχνικό και άλλων κατηγοριών.

α) Το διοικητικό προσωπικό αποτελείται από τον διευθυντή, τον υποδιευθυντή και τους υπαλλήλους γραμματείας και διαχείρισης.

β) Το φυλακτικό προσωπικό αποτελείται από τους υπαλλήλους επίβλεψης και φύλαξης των κρατουμένων.

γ) Το υγειονομικό προσωπικό περιλαμβάνει ιατρούς, οδοντιάτρους, φαρμακοποιούς και νοσοκόμους, μόνιμους υπαλλήλους του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

δ) Το προσωπικό της κοινωνικής υπηρεσίας αποτελείται από κοινωνικούς λειτουργούς.

ε) Το τεχνικό προσωπικό περιλαμβάνει γεωπόνους, δασκάλους τέχνης, οδηγούς αυτοκινήτων, και τεχνικούς κάθε κατηγορίας.

ζ) Στο προσωπικό των άλλων κατηγοριών υπάγονται ιερείς, ειδικοί επιστήμονες, ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί, γυμναστές και υπάλληλοι άλλων ειδικοτήτων (Δημόπουλος, 2004).

Διάκριση προσωπικού

Το μόνιμο προσωπικό των καταστημάτων κράτησης όλων των κατηγοριών υπάγεται μισθολογικά, βαθμολογικά και πειθαρχικά στις διατάξεις του υπαλληλικού κώδικα (Αλεξιάδης, 1997). Χρέη διευθυντή μπορούν να αναθέτουν σε υπάλληλο του μόνιμου προσωπικού, ο οποίος έχει τα προσόντα που απαιτεί ο οργανισμός του Υπουργείου Δικαιοσύνης και ο κανονισμός κάθε καταστήματος (Δημόπουλος, 2004).

Το φυλακτικό προσωπικό διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες: αρχιφύλακες, υπαρχιφύλακες και φύλακες (Αλεξιάδης, 1997). Προϋποθέσεις επιλογής για την ανάθεση καθηκόντων υπαρχιφύλακα, και αρχιφύλακα είναι η επιτυχής παρακολούθηση ειδικών σεμιναρίων τα οποία οργανώνονται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και η θετική αξιολόγηση του χρόνου υπηρεσίας στην προηγούμενη

κατηγορία, η οποία πιστοποιείται με ειδική έκθεση που συντάσσει ο διευθυντής του καταστήματος. Στο φυλακτικό προσωπικό δεν ανατίθεται καθήκοντα άλλου κλάδου, πριν συμπληρωθούν τουλάχιστον δεκαπενταετής πραγματικής υπηρεσίας φύλαξης (Δημόπουλος,2004).

4.1.2 Φυλακτικό προσωπικό

Οι υπάλληλοι του φυλακτικού προσωπικού είναι απόφοιτοι λυκείου ή άλλης ισότιμης σχολής και διορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις ειδικού νόμου. Δόκιμοι υπάλληλοι νομιμοποιούνται, εφ' όσον έχουν παρακολουθήσει με επιτυχία για ένα τουλάχιστον εξάμηνο τη σχολή φυλακτικού προσωπικού και έχουν ασκηθεί για ένα επιπλέον εξάμηνο υπό την επίβλεψη υπαρχιφύλακα, ο οποίος ορίζεται από το διευθυντή. Ειδική έκθεση συντασσόμενη από τον εκπαιδευτή αρχιφύλακα και υπαρχιφύλακα υποβάλλεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης από το διευθυντή, με σχετική πρότασή του για νομιμοποίηση (Δημόπουλος,2004).

4.2 Μετάθεση προσωπικού

Οι υπάλληλοι των καταστημάτων κράτησης δε μετατίθενται σε άλλο κατάστημα, αν δεν έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον πενταετή υπηρεσία και δεν υπάρχουν σοβαροί υπηρεσιακοί ή προσωπικοί λόγοι, ειδικά αιτιολογημένοι. Η μετάθεση πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις επιτρέπεται η μετάθεση και πριν από την συμπλήρωση πενταετίας, ύστερα από ειδικά αιτιολογημένη πρόταση του διευθυντή, γνώμη του συμβουλίου του καταστήματος και απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης (Δημόπουλος,2004).

4.3 Γενικά καθήκοντα προσωπικού

Το προσωπικό των καταστημάτων, εκτός από τα καθήκοντα που αναγράφονται στον υπαλληλικό κώδικα, υποχρεούνται ιδίως να:

α) να μην εισάγει στη φυλακή και να μην εξάγει από το κατάστημα αντικείμενα που δεν προορίζονται για υπηρεσιακή χρήση,

β) να μην συναλλάσσεται ή να μη δημιουργεί σχέσεις μη υπηρεσιακές με κρατούμενους, συγγενείς ή φίλους τους και με προμηθευτές των καταστημάτων,

γ) να μην εκμεταλλεύεται την εργασία των κρατούμενων για προσωπικό όφελος (Αλεξιάδης,1997).

Καθήκοντα διευθυντή

Ο διευθυντής προΐσταται των υπηρεσιών του καταστήματος κράτησης, είναι υπεύθυνος για την ομαλή λειτουργία του και ασκεί καθήκοντα ειδικού ανακριτικού υπαλλήλου κατά το άρθρο 34 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας για τις αξιόποινες πράξεις που τελούνται στο χώρο του καταστήματος (Δημόπουλος,2004).

Ο διευθυντής, μεταξύ άλλων, μέριμνα για την τήρηση της τάξης και της ασφάλειας στο κατάστημα, κατευθύνει την μεταχείριση των κρατουμένων, εκδίδει τις απαιτούμενες εντολές και οδηγίες. Επίσης επιθεωρεί τακτικά το κατάστημα, ελέγχει όλες τις υπηρεσίες και βεβαιώνει για την κανονική της λειτουργία. Καλεί καθημερινά τους αρμόδιους υπαλλήλους σε αναφορά σχετικά με τη λειτουργία του καταστήματος και συνεργάζεται με αυτούς για ό,τι αφορά τη μεταχείριση των κρατούμενων, την εκπαίδευση και εργασία τους. Επιπλέον τηρεί ενυπόγραφο ημερολόγιο για τα σπουδαιότερα γεγονότα καταχωρίζοντας και τις προσωπικές του παρατηρήσεις. Θεωρεί το ειδικό βιβλίο έναρξης και λήξης ποινών και μέτρων ασφάλειας και είναι υπεύθυνος για τη νομιμότητα κράτησης κάθε ατόμου. Στο τέλος κάθε μήνα, ελέγχει την ταμειακή κατάσταση του καταστήματος και υπογράφει όλα τα βιβλία της γραμματείας και του λογιστηρίου, ευθυνόμενος για την κανονική τήρησή τους. Στο τέλος κάθε έτους υποβάλλει στο Υπουργείο Δικαιοσύνης έκθεση για τη λειτουργία του καταστήματος με τις προτάσεις του (Δημόπουλος,2004).

Οι οδηγίες του διευθυντή προς το προσωπικό δίδονται εγγράφως με τη μορφή ημερησίας διαταγής και φυλάσσονται σε ιδιαίτερο φάκελο μαζί με τις εγκύκλιες διαταγές του Υπουργείου Δικαιοσύνης (Δημόπουλος,2004).

Σε καταστήματα με περισσότερους από τριακοσίους κρατουμένους, ο διευθυντής μεταβιβάζει ορισμένες από τις παραπάνω αρμοδιότητες στον υποδιευθυντή (Δημόπουλος,2004).

Καθήκοντα γραμματέα

Ο γραμματέας : α) είναι προϊστάμενος των υπαλλήλων της γραμματείας και φροντίζει για την ομαλή και καλή λειτουργία της, β) είναι συνυπεύθυνος με το διευθυντή για τον ακριβή καθορισμό του χρόνου έναρξης και λήξης της ποινής ή του μέτρου ασφαλείας και για την νόμιμη κράτηση κάθε ατόμου και γ) τηρεί την αλληλογραφία, επιμελείται για την τήρηση και ενημέρωση των βιβλίων και του

αρχείου και χορηγεί τα κατά νόμον αντίγραφα, μετά από αίτηση αυτών που έχουν έννομο συμφέρον (Δημόπουλος,2004).

Καθήκοντα διαχειριστή

Ο διαχειριστής : α) διαχειρίζεται τα χρήματα του καταστήματος και των κρατουμένων, β) τηρεί το βιβλίο ταμείου εισόδων – εξόδων και γ) διενεργεί κάθε είδους είσπραξη και πληρωμή που αφορά τη λειτουργία του καταστήματος καθώς και των σχετικών γεωργικών , βιομηχανικών, βιοτεχνικών και άλλων εκμεταλλεύσεων (Δημόπουλος,2004).

Καθήκοντα λογιστή και αποθηκάριου

Ο λογιστής : α) τηρεί τα κανονισμένα βιβλία και είναι υπεύθυνος για την ακριβή και έγκαιρη καταχώριση των εγγράφων σε αυτά, β) εκδίδει τα σχετικά εντάλματα πληρωμής και γραμμάτια είσπραξης.

Ο αποθηκάριος ευθύνεται : α) για την διαχείριση και συντήρηση του υλικού και της αποθήκης τροφίμων, β) για την επιμελή φύλαξη των ατομικών ειδών των κρατούμενων (Δημόπουλος,2004).

Καθήκοντα γεωπόνου

Ο γεωπόνος προΐσταται της γεωργικής – τεχνικής εκπαίδευσης και της εργασίας στα αγροτικά καταστήματα κράτησης. Διευθύνει τις γεωργικές εργασίες και εποπτεύει την εκτέλεσή τους.

Ειδικότερα καταρτίζει κάθε έτος, σε συνεργασία με το διευθυντή, το γεωργικό προϋπολογισμό καθώς και το πρόγραμμα της επαγγελματικής εκπαίδευσης των κρατουμένων. Επιστατεί και κατευθύνει την εφαρμογή και εκτέλεση του γεωργικού προγράμματος καθώς και τη λειτουργία των βιομηχανικών και βιοτεχνικών εργαστηρίων. Επιπροσθέτως επιστατεί στην καλή λειτουργία και συντήρηση των εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εργαλείων που χρησιμοποιούνται στις καλλιέργειες και εκμεταλλεύσεις του αγροκτήματος και των συναφών κλάδων. Επιπλέον συντάσσει με το διευθυντή το πρόγραμμα εργασίας των κρατουμένων και την κατανομή τους στις διάφορες ομάδες εργασίας. Τηρεί τα κανονισμένα βιβλία και συντάσσει κάθε έτος έκθεση για τον απολογισμό της εκμετάλλευσης και για την απόδοση, γενικά, της εργασίας των κρατουμένων (Δημόπουλος,2004).

4.4 Καθήκοντα ιατρικού προσωπικού

Καθήκοντα παθολόγου

Ο παθολόγος εξετάζει τους κρατούμενους για τον έλεγχο της σωματικής και ψυχικής τους υγείας. Καθορίζει την θεραπευτική αγωγή των κρατουμένων και ελέγχει την ακριβή τήρησή της. Γνωματεύει τη θεραπευτική αγωγή των κρατουμένων στο αναρρωτήριο ή στο νοσηλευτικό ίδρυμα, καθώς και για την μεταγωγή τους σε εξωτερικό ιατρείο. Επιπλέον ελέγχει την ποιότητα του συσσιτίου, τα είδη και τα αντικείμενα υγιεινής. Μεριμνά για την προμήθεια του φαρμακευτικού και λοιπού υγειονομικού υλικού και προβαίνει σε περιοδικό έλεγχο για την καταλληλότητά του. Σε περίπτωση μεταδοτικής νόσου κρατουμένου, γνωστοποιεί αμέσως το γεγονός αυτό στο διευθυντή για τη λήψη αναγκαίων μέτρων. Επίσης μεριμνά για τον εμβολιασμό του προσωπικού και των κρατουμένων για την πρόληψη επιδημικών νόσων. Καταχωρίζει σε ειδικό βιβλίο κάθε παρατήρηση που αφορά την υγιεινή κατάσταση του καταστήματος (Δημόπουλος,2004).

Καθήκοντα οδοντιάτρου

Ο οδοντίατρος του καταστήματος φροντίζει για την υγιεινή του στόματος των κρατουμένων και την αναγκαία θεραπευτική αγωγή (Δημόπουλος,2004).

Καθήκοντα φαρμακοποιού

Ο φαρμακοποιός, σε συνεργασία με τους γιατρούς του καταστήματος, προμηθεύεται το απαιτούμενο φαρμακευτικό υλικό και είναι υπεύθυνος για την φύλαξη, συντήρηση και ειδικότερα για την διανομή του και τις εντολές των ιατρών (Δημόπουλος,2004).

Καθήκοντα αρχινοσοκόμου

Σε κατάσταση που δεν προβλέπεται αρχινοσοκόμος, τα καθήκοντά του τα εκτελεί ο αρχαιότερος νοσοκόμος. Ο αρχινοσοκόμος εποπτεύει τους νοσοκόμους για την σωστή εκτέλεση των καθηκόντων τους και καθορίζει το ωράριο εργασίας τους καθώς και τη χορήγηση αδειών σε συνεργασία με τους γιατρούς και το διευθυντή του καταστήματος. Φροντίζει για την τήρηση των βιβλίων, φακέλων, δελτίων υγείας και λοιπόν εγγράφων των ιατρείων. Τηρεί το αρχείο των

εργαστηριακών εξετάσεων και συντάσσει το βιβλίο ημερίσας αναφοράς νοσοκόμων (Δημόπουλος,2004).

Καθήκοντα νοσοκόμου

Ο νοσοκόμος εκτελεί τις εντολές των ιατρών και οδοντιάτρων και τους βοηθάει κατά την εκτέλεση της εργασίας τους. Έχει την ευθύνη της ατομικής καθαριότητας και υγιεινής των ασθενών κρατούμενων. Επίσης χορηγεί στους ασθενείς κρατούμενους τα φάρμακα που καθόρισε ο ιατρός, παρακολουθεί την πορεία της πάθησής τους και ενημερώνει σχετικά τους ιατρούς. Φροντίζει για την καθαριότητα και συντήρηση των χώρων των ιατρείων καθώς και των μηχανημάτων, οργάνων και εργαλείων. Τέλος προσφέρει τις πρώτες βοήθειες σε περιπτώσεις εκτάκτων περιστατικών και ειδοποιεί, όπου υπάρχει ανάγκη, τον ιατρό (Δημόπουλος,2004).

4.5 Καθήκοντα προσωπικού ψυχικής υγείας

Καθήκοντα ψυχιάτρου

Ο ψυχίατρος προβαίνει σε διάγνωση της ψυχοπαθολογίας και προτείνει φαρμακευτικές και ψυχοθεραπευτικές λύσεις στις δυσκολίες που υπάρχουν ή προκύπτουν στους κρατούμενους με τον εγκλεισμό τους στις φυλακές. Διασφαλίζει επίσης το θεραπευτικό συνεχές πριν, κατά και μετά την κράτηση τους (<http://mentalhealthcommission.org.cy/el/news/2005/02/february-2005-5.shtml>).

Καθήκοντα ψυχιατρικού νοσηλευτή

Οι εξειδικευμένοι ψυχιατρικοί νοσηλευτές συμμετέχουν ενεργά στα διάφορα προγράμματα θεραπευτικού, εκπαιδευτικού και ερευνητικού χαρακτήρα. Εφαρμόζουν αυστηρό έλεγχο στην διαχείριση των φαρμακευτικών σκευασμάτων. Βοηθούν στην υλοποίηση των προγραμμάτων κοινωνικής επανένταξης των κρατουμένων προ και μετά την απόλυση τους. Στη περίπτωση δημιουργίας ψυχιατρικής κλινικής εντός των φυλακών, καθοριστική θα είναι η συμμετοχή τους στην λειτουργία της (<http://mentalhealthcommission.org.cy/el/news/2005/02/february-2005-5.shtml>).

Καθήκοντα εργοθεραπευτή

Η εργοθεραπεία είναι πολύ σημαντική και απαραίτητη σε ένα τόσο ειδικό χώρο όπως είναι οι φυλακές. Είναι απαραίτητο και αναπόσπαστο κομμάτι της διεπιστημονικής ομάδας που εμπλέκεται από τη στιγμή που ο πελάτης μπει στο χώρο των φυλακών μέχρι την αποφυλάκιση του (<http://mentalhealthcommission.org.cy/el/news/2005/02/february-2005-5.shtml>).

Καθήκοντα ψυχολόγου

Ο ψυχολόγος εξετάζει τους κρατούμενους με ειδικές δοκιμασίες (TESTS) για να διαπιστώσει τυχόν διαταραχές των ψυχικών και πνευματικών λειτουργιών ή της προσωπικότητάς του και συντάσσει έκθεση ψυχολογικής αξιολόγησης. Επίσης διερευνά για την ύπαρξη τυχόν ειδικών ικανοτήτων ή αδυναμιών που πρέπει να ληφθούν υπόψη, προκειμένου να τοποθετηθεί ένας κρατούμενος στην καταλληλότερη για αυτόν εργασία (Δημόπουλος,2004).

Καθήκοντα κοινωνικού λειτουργού

Για την αντιμετώπιση προσωπικών και οικογενειακών αναγκών τις οποίες δημιουργεί η κράτηση του ατόμου, καθώς επίσης για την κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου, προβλέπεται η χρησιμοποίηση κοινωνικών λειτουργών στα σωφρονιστικά καταστήματα. Ειδικότερα στα άρθρο 113 του κώδικα, περιγράφονται λεπτομερώς τα καθήκοντα του κοινωνικού λειτουργού. Σύμφωνα με αυτό το άρθρο, ο κοινωνικός λειτουργός (Σταθόπουλος,1999):

α) Έρχεται σε άμεση επικοινωνία με κάθε κρατούμενο χωρίς την παρέμβαση τρίτου προσώπου, εκτός αν υπάρχουν δικαιολογημένοι λόγοι ασφαλείας.

β) Λαμβάνει γνώση του ατομικού φακέλου των κρατουμένων και ενεργεί επιτόπιες κοινωνικές έρευνες για την συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων ατομικής, οικογενειακής και κοινωνικής κατάστασής τους.

γ) Επιπλέον ο κοινωνικός λειτουργός πρέπει να τηρεί μητρώο περιπτώσεων, ατομικές καρτέλες ή φακέλους και δελτία εξέλιξης και κοινωνικής έρευνας καθώς και στατιστικά στοιχεία σχετικά με ενέργειες και αποτελέσματα της κοινωνικής εργασίας.

δ) Ενημερώνει τον διευθυντή και το επιστημονικό συμβούλιο για την προσωπικότητα και τα προβλήματα του κρατούμενου και υποβάλλει προτάσεις για την εξατομικευμένη μεταχείριση του.

ε) Συντάσσει τις προβλεπόμενες εκθέσεις για τους κρατούμενους των οποίων το περιεχόμενο είναι εμπιστευτικό.

ζ) Μεριμνά για την κάλυψη υλικών και ηθικών αναγκών των κρατουμένων σε συνεργασία με κοινωνικούς φορείς και άλλες ομάδες.

η) Προετοιμάζει τον απολυμένο κρατούμενο και το περιβάλλον του για την ομαλή επανένταξή του και παρακολουθεί μετά την αποφυλάκιση όσες περιπτώσεις κρίνει απαραίτητο.

θ) Εφαρμόζει τις μεθόδους κοινωνικής εργασίας με άτομα ή ομάδα (Δημόπουλος,2004).

4.6 Καθήκοντα εγκληματολόγου

Ο εγκληματολόγος αξιολογεί την αποτελεσματικότητα της σωφρονιστικής και μετασωφρονιστικής μεταχείρισης, συνεργάζεται με τις αρμόδιες υπηρεσίες των καταστημάτων και έχει την ευθύνη της συστηματικής συλλογής και επεξεργασίας των στατιστικών στοιχείων. Έκθεση για τα αποτελέσματα της εργασίας του αυτής υποβάλλει στον διευθυντή, ο οποίος την μεταβιβάζει στο Υπουργείο Δικαιοσύνης (Δημόπουλος,2004). Στην Ελλάδα υπάρχει μόνο ένας εγκληματολόγος.

4.7 Καθήκοντα ιερέα

Ο ιερέας είναι επιφορτισμένος με τη θρησκευτική αγωγή των κρατουμένων σύμφωνα με το άρθρο 44 και συμβάλει στην τόνωση και καλλιέργεια της ηθικής τους συνείδησης. Συνεργάζεται με το διευθυντή για την κατάρτιση και εφαρμογή του προγράμματος θρησκευτικής, λατρευτικής και ποιμαντικής αγωγής των κρατούμενων. Για το σκοπό αυτό, λαμβάνει γνώση των ατομικών και φακέλων, ώστε να καταστεί αποτελεσματικότερο το πνευματικό του έργο σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.

Εκτός από τα παραπάνω, ο ιερέας εκφράζει προς στο διευθυντή απόψεις σχετικά με τη μεταχείριση των κρατουμένων, την τοποθεσία στην εργασία, τη μεταγωγή και την παροχή αμοιβών ή άφεσης πειθαρχικών κυρώσεων. Επιπλέον, επισκέπτεται για να ενισχύσει και να εμψυχώσει κρατούμενους που βρίσκονται σε ειδικούς χώρους κράτησης ή σε θεραπευτικά καταστήματα.

Τέλος, συνομιλεί με τους κρατούμενους χωρίς να παρευρίσκεται φυλακτικό ή άλλο προσωπικό του καταστήματος (Δημόπουλος,2004).

4.8 Καθήκοντα προσωπικού φύλαξης

Καθήκοντα αρχιφύλακα

Ο αρχιφύλακας είναι υπεύθυνος για την ασφάλεια και την τάξη του καταστήματος, προΐσταται του προσωπικού φύλαξης και τελεί κατά από τις άμεσες διαταγές του διευθυντή.

Ως προς την ασφάλεια και την τάξη στο κατάστημα κράτησης, ελέγχει την παρουσία των κρατουμένων στα ατομικά κελιά και τους κοινούς κοιτώνες κατά το πρωινό εγερτήριο, τη μεσημβρινή και την εσπερινή κατάκλιση λαμβάνοντας αναφορά από τους βαθμοφόρους υπηρεσίας και τους φύλακες.

Επιθεωρεί καθημερινά τα ατομικά κελιά και τους κοινούς κοιτώνες, τα εργαστήρια, τους λοιπούς χώρους του καταστήματος και καταχωρίζει σε ιδιαίτερο βιβλίο τις παρατηρήσεις του.

Επιβλέπει τη σωματική έρευνα κάθε κρατούμενου και προβαίνει σε ειδική έρευνα στο κατάστημα όποτε θεωρήσει τούτο αναγκαίο.

Μεριμνά για την ασφαλή φύλαξη των κλειδιών και των οργάνων ασφαλείας. Είναι υπεύθυνος για τον έλεγχο κάθε ατομικού είδους ή αντικειμένου που εισάγεται ή εξάγεται από το κατάστημα.

Ως προς την εκτέλεση των καθηκόντων του προσωπικού φύλαξης

α) εποπτεύει τους υπαρχιφύλακες και φύλακες στην εκτέλεση των καθηκόντων τους και αναφέρει στο διευθυντή εγγράφως κάθε πειθαρχικό παράπτωμά τους.

β) καλεί καθημερινά τους αρχιφύλακες και τους φύλακες και τους δίνει οδηγίες για την εκτέλεση του προγράμματος της ημέρας.

γ) ενεργεί, σε οποιαδήποτε ώρα, έλεγχο για την διαπίστωση της εκτέλεσης της υπηρεσίας του προσωπικού φύλαξης.

δ) ελέγχει την πιστή εφαρμογή των διατάξεων που καθορίζουν την ένδυση και τη συμπεριφορά του φυλακτικού προσωπικού (Δημόπουλος,2004).

Καθήκοντα υπαρχιφύλακα

Οι υπαρχιφύλακες είναι υπεύθυνοι για την καθαριότητα, την τάξη και την ασφάλεια του καταστήματος καθώς και για την εργασία που εκτελείται στα εργαστήρια ή στην ύπαιθρο και επιβλέπουν τους φύλακες που είναι σε υπηρεσία.

Αναφέρουν στον αρχιφύλακα για την εκτέλεση των εντολών και οδηγιών καθώς και για κάθε τυχόν συμβάν κατά τον χρόνο της υπηρεσίας τους. Είναι οι άμεσα υπεύθυνοι για την άσκηση των δόκιμων φυλάκων (Δημόπουλος,2004).

Καθήκοντα φυλάκων

Οι φύλακες είναι υπεύθυνοι για την τήρηση της τάξης και ασφάλειας του καταστήματος και κάθε χώρου στον οποίο διαβιούν ή εργάζονται οι κρατούμενοι. Συμβάλλουν στην ομαλή διαβίωσή τους και συντείνουν, με την εν γένει συμπεριφορά τους, στην κοινωνική τους επανένταξη.

Ενεργούν σωματική έρευνα στους κρατούμενους, κατά το νόμο και τους κανονισμούς. Επίσης ερευνούν τους θαλάμους και τους υπόλοιπους χώρους, σύμφωνα με τον κανονισμό.

Κρατούν τα κλειδιά που τους έχουν παραδοθεί και τα επιστρέφουν μετά το τέλος της υπηρεσίας τους στον αρχιφύλακα ή τον υπαρχιφύλακα. Είναι υποχρεωμένοι να μην απομακρύνονται από την θέση τους πριν από τον καθορισμένο χρόνο της αλλαγής.

Τέλος, αναφέρουν μετά το τέλος της υπηρεσίας τους στον αρχιφύλακα και υποβάλλουν έγγραφη αναφορά για τα τυχόν έκτακτα συμβάντα (Δημόπουλος,2004).

Καθήκοντα γυναικών φυλάκων

Η φύλαξη των γυναικών κρατούμενων ανατίθεται σε προσωπικό που αποτελείται κατά κανόνα από γυναίκες. Το προσωπικό αυτό έχει τα ίδια ακριβώς καθήκοντα που αναφέρονται στα παραπάνω άρθρα (Δημόπουλος,2004).

Στολή φυλακτικού προσωπικού

Οι αρχιφύλακες, οι υπαρχιφύλακες και οι φύλακες φορούν στολή κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης των καθηκόντων τους που καθορίζεται από τον οικείο νόμο (Δημόπουλος,2004).

Επιμόρφωση προσωπικού

Το προσωπικό των καταστημάτων φύλαξης υποχρεούται να παρακολουθεί επιμορφωτικά προγράμματα, τα οποία οργανώνονται ανά διετία

από το Υπουργείο Δικαιοσύνης με συμμετοχή εκπροσώπων και από το προσωπικό των καταστημάτων.

Η πιο πάνω επιμόρφωση αποτελεί προϋπόθεση για την ανάθεση από τα οικεία υπηρεσιακά συμβούλια καθηκόντων προϊσταμένων (Αλεξιάδης,1997).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

5.1 Η κοινωνική εργασία στον τομέα της παραβατικότητας

Η κοινωνική εργασία στον τομέα της εγκληματικότητας ασκείται από κοινωνικούς λειτουργούς οι οποίοι απασχολούνται:

- α) στις εισαγγελίες και στα δικαστήρια ενηλίκων
- β) στις υπηρεσίες επιμελητών ενηλίκων
- γ) στις διευθύνσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης
- δ) στα σωφρονιστικά καταστήματα
- ε) σε ξενώνες παραβατικών εφήβων
- ζ) σε προγράμματα κοινωνικής επανένταξης
- η) στα δικαστήρια και στα καταστήματα κράτησης για ενήλικες (φυλακές)
- θ) σε εταιρίες προστασίας αποφυλακιζομένων
- ι) σε ξενώνες αποφυλακιζομένων.

Ο κοινωνικός λειτουργός που απασχολείται στον τομέα της εγκληματικότητας είναι μέλος του επιστημονικού συμβουλίου της φυλακής ή του σωφρονιστικού καταστήματος. Συμμετέχει στα συμβούλια και στις επιτροπές που είναι αρμόδιες για την λήψη αποφάσεων αναφορικά με τη διαβίωση και τη μεταχείριση των κρατούμενων (Καλλινικάκη,1998).

Ένας από τους κύριους στόχους της κοινωνικής εργασίας σε αυτό τον τομέα είναι η διατήρηση της επικοινωνίας και των δεσμών του φυλακισμένου με την οικογένειά του και τα σημαντικά για αυτόν πρόσωπα, κατά τη διάρκεια έκτισης τις ποινής του, καθώς και η αξιολόγηση των οικογενειακών αναγκών (παιδιά βρεφικής ηλικίας, έφηβοι), και η σύνδεση της οικογένειας με κατάλληλες υπηρεσίες στην κοινότητα (κέντρο ψυχικής υγείας, κοινωνική πρόνοια κ.α.) (Καλλινικάκη,1998).

Ο κοινωνικός λειτουργός που εργάζεται σε σωφρονιστικά καταστήματα, εκτός από την ατομική συνεργασία του με τον κάθε κρατούμενο, αναπτύσσει προγράμματα κοινωνικής εργασίας με στόχο την κοινωνική προσαρμογή στο κλειστό πλαίσιο του καταστήματος, τη βελτίωση της ποιότητας της καθημερινής ζωής, της επικοινωνίας και της αλληλεγγύης. Στις περιπτώσεις αυτές αξιοποιείται η μέθοδος της κοινωνικής εργασίας με ομάδες, με στόχο το μοίρασμα ευθυνών,

την κατανομή και οργάνωση δραστηριοτήτων στο χώρο διαμονής και απασχόλησης των κρατουμένων, την πρόληψη ή και την άμβλυση των μεταξύ τους συγκρούσεων κ.λ.π. Ειδικότερες παρεμβάσεις αναπτύσσονται σε περιπτώσεις έγκλειστων με χρόνια νοσήματα, αλκοολικών, χρηστών εξαρτησιογόνων ουσιών, ψυχικά ασθενών κ.α. (Καλλινικάκη,1998).

Ιδιαίτερα ευρύ και σημαντικό είναι το πεδίο της κοινωνικής εργασίας με τους ενήλικες παραβάτες και τις οικογένειές τους καθ' όλη τη διάρκεια της εμπλοκής τους με τις υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης, και πιο συγκεκριμένα:

- Αμέσως μετά την σύλληψη ή την απαγγελία κατηγορίας
- Στο στάδιο της προφυλάκισης, πριν τη δίκη
- Κατά τη διάρκεια έκτισης της ποινής (προληπτικός ή ποινικός σωφρονισμός)
- Στην φάση προετοιμασίας της αποφυλάκισης
- Μετά την αποφυλάκιση (Καλλινικάκη,1998).

5.2 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στα καταστήματα κράτησης

Ο κοινωνικός λειτουργός συμμετέχει σε συμβούλια και διαδικασίες που αφορούν την μεταχείριση των κρατουμένων και είναι μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου. Το συμβούλιο αυτό αποφασίζει για όλα τα κρίσιμα θέματα της διαβίωσης και της μεταχείρισης του κρατούμενου. Μελετά τις δυνατότητες και προϋποθέσεις αδειών απουσίας ή άλλων μορφών ημιελεύθερης διαβίωσης, και εισηγείται σχετικά στην επιτροπή του άρθρου 55. στο άρθρο 55, αρμόδια για τη χορήγηση της άδειας είναι η επιτροπή που αποτελείται από το δικαστή εκτέλεσης ποινών, το διευθυντή όπου κρατείται ο κατάδικος και ένας κοινωνικό λειτουργό, ο οποίος και εισηγείται στην επιτροπή. Τις επόμενες τακτικές άδειες, τις χορηγεί ο διευθυντής του καταστήματος με εισήγηση του κοινωνικού λειτουργού.

Στο άρθρο 79, η μεταγωγή κρατούμενου γίνεται ύστερα από αίτησή του, για λόγους προσωπικούς, οικογενειακούς, υγείας, ή για τοποθέτηση σε εργασία, με πρόταση του διευθυντή που συνοδεύεται από αντίστοιχη εισήγηση της κοινωνικής υπηρεσίας (Σταθόπουλος,1999).

Στο άρθρο 85 αναφέρεται ότι σε κάθε κατάσταση κράτησης λειτουργεί πειθαρχικό συμβούλιο, το οποίο απονέμει τις αμοιβές και επιβάλλει τις βαρύτερες πειθαρχικές κυρώσεις. Το συμβούλιο συγκροτείται από το διευθυντή, ως Πρόεδρο, έναν κοινωνικό λειτουργό και ένα από τα υπόλοιπα μέλη του Επιστημονικού Συμβουλίου.

Στο άρθρο 95 προβλέπεται η συμμετοχή του κοινωνικού λειτουργού στη διαδικασία κοινωνικής και επαγγελματικής επανένταξης των κρατουμένων.

Οι εκθέσεις και τα λοιπά στοιχεία, τα οποία τηρούν οι κοινωνικοί λειτουργοί, είναι απόρρητα, και δεν μπορούν να αποτελέσουν στοιχεία δικογραφίας, ούτε να λάβουν οποιαδήποτε μορφή δημοσιότητας. Κατ' εξαίρεση, τα στοιχεία αυτά μπορεί να τεθούν υπ' όψη του Υπουργείου Δικαιοσύνης με γραπτή εντολή του Υπουργού ή Εισαγγελέα.

Ο αριθμός του υπηρετούντος επιστημονικού προσωπικού είναι περιορισμένος σε σχέση με τον αριθμό των κρατουμένων και τις επιδιώξεις και στόχους της πολιτικής για την αποϊδρυματοποίηση και επανένταξη των κρατουμένων στο κοινωνικό τους περιβάλλον. Χαρακτηριστικά σε σύνολο 116 προβλεπόμενων οργανικών θέσεων κοινωνικών λειτουργών (Ν. 2298/95) μόνο 52 έχουν καλυφθεί, ενώ οι υπόλοιπες 64 παραμένουν κενές.

Στο έργο της κοινωνικής υπηρεσίας για την επανένταξη των κρατουμένων στην κοινωνία συμβάλλουν και οι Εταιρίες Προστασίας Αποφυλακισομένων (Ε.Π.Α.). Οι εταιρίες αυτές λειτουργούν στις έδρες των πρωτοδικείων της χώρας. Είναι νομικά πρόσωπα του δημοσίου δικαίου και τελούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Βασικός στόχος των Ε.Π.Α. είναι η βοήθεια προς τους αποφυλακισομένους – υλική, ιατρική περίθαλψη και οικονομική ενίσχυση σε άπορους. Τα οικονομικά μέσα των Ε.Π.Α. είναι πολύ περιορισμένα και, συνεπώς, η προσφερόμενη βοήθεια είναι περιστασιακή.

Στη διεύθυνση της Χριστιανικής Αλληλεγγύης της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, λειτουργεί γραφείο για την συμπαράσταση φυλακισμένων. Η συμπαράσταση αυτή εκδηλώνεται με επισκέψεις, ενίσχυση με ιματισμό και μικρή οικονομική βοήθεια.

Τέλος, οι Εταιρίες Προστασίας Ανηλίκων, με τη σημερινή μορφή λειτουργίας και την έλλειψη επιστημονικού προσωπικού, δε μπορούν να ανταποκριθούν στον τομέα της πρόληψης της παραπτωματοκτονίας των ανηλίκων (Σταθόπουλος, 1999).

5.3 Καθήκοντα προϊσταμένου του τμήματος κοινωνικής εργασίας στα σωφρονιστικά καταστήματα

Το έργο του τμήματος κοινωνικής εργασίας αφορά: α) στην εξατομίκευση της μεταχείρισης των κρατουμένων, β) την προετοιμασία της κοινωνικής και επαγγελματικής αποκατάστασή τους, γ) την συμπαράσταση και την προστατευτική επίβλεψη των απολυόμενων υπό τον όρο ότι κρίνεται αναγκαίο και μέχρι να διοριστούν οι επιμελητές κοινωνικής αρωγής και δ) την παρακολούθηση της κοινωνικής τους επάνοδο. Ειδικότερα ο προϊστάμενος του τμήματος κοινωνικής εργασίας ή ο αρχαιότερος κοινωνικός λειτουργός:

- Κατανέμει τις περιπτώσεις των κρατουμένων στους κοινωνικούς λειτουργούς.

- Εποπτεύει, συντονίζει και ελέγχει τακτικά της εργασία τους.

- Καταρτίζει το πρόγραμμα εσωτερικής και εξωτερικής εργασίας το οποίο, αφού θεωρηθεί από τον διευθυντή, αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων των κρατουμένων.

- Φροντίζει για την οργάνωση του γραφείου, την τήρηση των προβλεπόμενων δελτίων και βιβλίων, την αρχειοθέτηση των φακέλων, τη συλλογή και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων και την κατάρτιση της ετήσιας έκθεσης απολογισμού εργασίας.

- Καλεί σε τακτικές συνεντεύξεις τους κοινωνικούς λειτουργούς και τους ειδικούς επιστήμονες για ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τη λειτουργία της κοινωνικής υπηρεσίας και το συντονισμό έργου του ειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού και ενημερώνει σχετικά τον διευθυντή (Σταθόπουλος,1999).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το συγκεκριμένο κεφάλαιο έχει ως απώτερο σκοπό, να περιγράψει τη μέθοδο που ακολουθήθηκε προκειμένου να πραγματοποιηθεί η έρευνα, που αφορά το ρόλο της φυλακισμένης μητέρας, που συνυπάρχει με το παιδί της στις γυναικείες φυλακές Κορυδαλλού.

Ο χαρακτήρας της έρευνας είναι διερευνητικός και για την πραγματοποίησή της χρησιμοποιήθηκε ένα (ι) ανώνυμο ερωτηματολόγιο με 27 ανοιχτές κλειστές γνώμης και πολλαπλής επιλογής ερωτήσεις. Το ερωτηματολόγιο δόθηκε προς συμπλήρωση στο προσωπικό των γυναικείων φυλακών Κορυδαλλού.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τον Φεβρουάριο έως τον Ιούνιο του 2009. Για την συλλογή των απαραίτητων στοιχείων και πληροφοριών επιλέχτηκε μεταξύ άλλων εργαλείων – μέσων, τη μέθοδο του ερωτηματολογίου.

Η έρευνα οδηγήθηκε στην επιλογή μεθόδου του ερωτηματολογίου εξαιτίας του διερευνητικού χαρακτήρα της έρευνας και της δυσκολίας ανευρέσεις σχετικών πηγών και υλικού.

Δεν θα μπορούσε, να διερευνηθεί με κάποια άλλη μέθοδο, όπως η συνέντευξη και η παρατήρηση.

Η μέθοδος της παρατήρησης δεν προσφέρεται για το συγκεκριμένο θέμα, δεδομένου ότι δεν μπορεί κάποιος να παρατηρήσει τον τρόπο ζωής των μητέρων– κρατούμενων μέσα στη φυλακή. Παράλληλα χρειάζεται εμπλουτισμένη πείρα, γνώση, πολυάριθμο και ειδικευμένο προσωπικό για την επεξεργασία των στοιχείων που συλλέχθηκαν.

Η δε συνέντευξη, πέραν από το θέμα του χρόνου, που θα ήταν αρκετά μεγάλος, για να πραγματοποιηθεί, δεν θα έδινε την δυνατότητα στις ερωτώμενες να εκφραστούν ελεύθερα. Στη μέθοδο της συνέντευξης υπάρχει σχεδόν πάντα το πρόβλημα της αλληλεπίδρασης σαν επικοινωνία μεταξύ συνεντευκτή και ερωτώμενου, που επηρεάζει την ειλικρίνεια των απαντήσεων, άρα και τα αποτελέσματα της ερευνάς. Είναι γνωστό ότι συχνά οι ερωτώμενοι παρουσιάζουν μηχανισμούς άμυνας στη διάρκεια της συνέντευξης.

Επιπλέον, η μέθοδος της συλλογής πληροφοριών με ερωτηματολόγιο, παρέχει η δυνατότητα της γρήγορης συλλογής τους. Επίσης, διασφάλιζε στους

ερωτώμενους την άνετη και εύκολη συμπλήρωσή του, καθώς και το λίγο χρονικό διάστημα, που απαιτείται για να συμπληρωθεί. Ακόμα, η ανωνυμία του ερωτηματολογίου δίνει στους ερωτώμενους το αίσθημα της ασφάλειας και τη δυνατότητα να είναι ειλικρινής.

Ο αριθμός των ερωτήσεων, δεν είναι πολύ μεγάλος, ώστε να μην υπάρχει δυσφορία στην απάντηση τους, αλλά ούτε και μικρός, που να μην δίνει την δυνατότητα σύγκρισης μερικών στοιχείων μεταξύ τους. Επίσης, συμπεριλήφθηκαν στο ερωτηματολόγιο ερωτήσεις ολικής άγνοιας, δηλαδή, του τύπου ΝΑΙ / ΟΧΙ, πολλαπλής επιλογής δίνοντας την ευκαιρία στους ερωτώμενους να επιλέξει την απάντηση που τον εκφράζει, πραγματικές ερωτήσεις (factual questions), δηλαδή αυτές που φαίνονται και δεν μπορούν να αμφισβητηθούν, όπως λόγου χάρη η ηλικία, κατά συνθήκη ερωτήσεις (conditional questions) του τύπου, ΑΝ ΝΑΙ, ΓΙΑΤΙ ; Ακόμα, χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις τακτικής κλίμακας, όπου οι απαντήσεις δείχνουν μια κάθοδο ή άνοδο όπως για παράδειγμα ΚΑΛΗ, ΚΑΚΗ, ΜΕΤΡΙΑ. Επιπλέον χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που δίνουν την δυνατότητα στον ερωτώμενο να εκφράσει ανοιχτά την άποψή του.

Τέλος, έγινε προσπάθεια να υπάρχει μια λογική κλιμάκωση στις ερωτήσεις, ώστε να είναι ευχερέστερη η προσέγγιση των απόψεων του προσωπικού των φυλακών.

6.1 Περιγραφή φάσεων και σταδίων μελέτης

Τα στάδια που ακολουθήθηκαν για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας είναι :

1. Η Προπαρασκευαστική φάση

Κατά την Προπαρασκευαστική φάση εντοπίστηκε, οροθετήθηκε και διατυπώθηκε το γνωστικό πεδίο της εργασίας. Στην συνέχεια ακολουθήθηκε η ανασκόπηση και αποδελτίωση της βιβλιογραφίας η οποία είναι σχετική με το θέμα της ερευνάς μας, από την οποία θα προκύψουν κάποια κύρια σημεία στα οποία θα δοθεί έμφαση και από τα οποία θα προκύψουν οι επιμέρους στόχοι της εργασίας. Τέλος, το επόμενο βήμα ήταν η επιλογή του ερευνητικού εργαλείου σύμφωνα με τους ερευνητικούς κώδικες που ήταν το ερωτηματολόγιο.

2. Σχεδιασμός Ερευνητικής Διαδικασίας

Στο στάδιο αυτό πραγματοποιήθηκε η κατασκευή του ερωτηματολογίου, καθορίστηκε η επιλογή του δείγματος, ορίστηκε ο τόπος και ο χρόνος κατά τον οποίο θα γίνει η διεξαγωγή της έρευνας, σχεδιάστηκε ο τρόπος δράσης της ερευνητικής ομάδας και τέλος έγινε η εκτέλεση προκαταρκτικών – διερευνητικών εργασιών.

3. Εκτελεστική φάση

Στη συνέχεια επακολούθησε η εκτελεστική φάση όπου έγινε η διεξαγωγή της έρευνας του ερωτηματολογίου μέσω της έμμεσης προσέγγισης του πληθυσμού. Συγκεκριμένα η παράδοση του ερωτηματολογίου έγινε σε μια υπάλληλο και κοινωνιολόγο των φυλακών Κορυδαλλού. Η συλλογή στοιχείων έγινε κατά τους μήνες Φεβρουάριο- Ιούνιο 2009. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων από το προσωπικό των φυλακών έγινε με απόλυτη εχεμύθεια. Οι ερωτώμενοι συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο ανώνυμα. Κατόπιν, επακολούθησε η συλλογή των ερευνητικών στοιχείων και έγινε η ποσοτικοποίηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών και στοιχείων. Μετά από τα παραπάνω έγινε η καταχώρηση και επεξεργασία των δεδομένων στον Ηλεκτρονικό Υπολογιστή με το στατιστικό πρόγραμμα Statistical Package For Social Science (SPSS).

4. Ανάλυση και Ερμηνεία των Ερευνητικών στοιχείων

Σε αυτό το στάδιο πραγματοποιήθηκε η κωδικοποίηση των αποτελεσμάτων των ερωτηματολογίων. Τα ερωτηματολόγια πριν από την καταχώρησή τους σε Η/Υ ελέγχθηκαν για τυχόν αντιφάσεις και λάθη. Γενικά ακολουθήθηκε η εξής διαδικασία σε ότι αφορά την καταχώρηση και επεξεργασία των στοιχείων : Έλεγχος-ερωτηματολογίων – κωδικοποίηση – ηλεκτρονική καταχώρηση – έλεγχος συνέπειας των στοιχείων – επεξεργασία στοιχείων – έλεγχος επεξεργασμένων στοιχείων. Τα στοιχεία που προέκυψαν μέσα από το ερευνητικό μέρος αποτελούν έμπρακτη απόδειξη των θεωρητικών υποθέσεων καθώς επίσης των βασικών και επιμέρους στόχων της εργασίας.

6.2 ΕΙΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα αυτή είναι μια διερευνητική μελέτη, στοχεύει στη διατύπωση ή διερεύνηση ενός προβλήματος και στην ιεράρχηση για παραπέρα έρευνα.

6.3 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας, είναι να διερευνηθεί η θέση της γυναίκας στο ελληνικό σωφρονιστικό σύστημα.

6.4 ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Να μελετηθούν οι συνθήκες κράτησης και διαβίωσης των γυναικών
2. Να μελετηθούν οι ρόλοι των σωφρονιστικών και επιστημονικών υπαλλήλων.
3. Να διερευνηθεί κατά πόσο επαρκή το προσωπικό του καταστήματος κράτησης ώστε να αντιμετωπίζονται σοβαρά προβλήματα των κρατουμένων.
4. Να εξεταστεί κατά πόσο οι σχέσεις μεταξύ των κρατουμένων και του προσωπικού διατηρούνται σε υπηρεσιακό επίπεδο.
5. Να εξεταστούν τα θέματα που απασχολούν περισσότερο τις κρατούμενες.
6. Να εξεταστεί η φροντίδα που τους παρέχεται (ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, χώροι).
7. Να διερευνηθεί πόσο συχνή είναι η επικοινωνία των κρατουμένων με το συγγενικό περιβάλλον.

6.5 ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ- ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

A. ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Προκειμένου να κατασκευαστεί το ερωτηματολόγιο, διατυπώθηκαν κάποια ερωτήματα. Αυτά προέκυψαν από την βιβλιογραφική μελέτη και αποτελούν τους κατευθυντήριους άξονες πάνω στους οποίους κατασκευάστηκαν τα ερωτηματολόγια

1. Οι συνθήκες διαβίωσης είναι κατάλληλες;
2. Υπάρχει κατάλληλη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη;
3. Επαρκεί το φυλακτικό και το επιστημονικό προσωπικό;
4. Υπάρχουν ικανοποιητικά προγράμματα στήριξης για της ψυχικά διαταραγμένες και για τις τοξικοεξαρτημένες κρατούμενες;
5. Ποιος ο συχνότερος λόγος κράτησης των κρατουμένων στις γυναικείες φυλακές Κορυδαλλού;
6. Ποιος μεγαλώνει τα παιδιά των κρατουμένων γυναικών;
7. Υπάρχουν ικανοποιητικά προγράμματα προετοιμασίας, επανένταξης και αποκατάστασης;
8. Υπάρχει συναισθηματική εμπλοκή μεταξύ των κρατουμένων και του προσωπικού;
9. Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των εγκλημάτων που διαπράττονται από γυναίκες με αυτών των αντρών;

B. ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

1. Οι συνθήκες διαβίωσης δεν είναι κατάλληλες.
2. Υπάρχει συναισθηματική εμπλοκή μεταξύ του προσωπικού και των κρατουμένων γυναικών.
3. Δεν υπάρχει κατάλληλη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.
4. Δεν επαρκεί το επιστημονικό και φυλακτικό προσωπικό.
5. Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των εγκλημάτων που διαπράττονται από γυναίκες με αυτών των αντρών.

6.6. ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ : Πληθυσμός μιας μελέτης είναι όλα τα μέλη της ομάδας, που θα μελετηθεί, τα οποία ικανοποιούν ορισμένα κριτήρια. Για παράδειγμα, πληθυσμό αποτελούν όλες οι γυναίκες άνω των εξήντα (60) ετών που είναι υπό ψυχιατρική φροντίδα. Ο πληθυσμός, επομένως, μπορεί, ανάλογα με τον τρόπο που ορίζεται, να αποτελείται από εκατομμύρια ή από μερικές εκατοντάδες ανθρώπων. (Σαχίνη – Καρδάση, 2004, σελ. 115).

ΔΕΙΓΜΑ : Δείγμα είναι ένας μικρόκοσμος του πληθυσμού της ερευνητικής μελέτης. (Σαχίνη – Καρδάση, 2004, σελ. 116). Στη συγκεκριμένη έρευνα, ο πληθυσμός είναι είκοσι (20) άτομα που ανήκουν στο προσωπικό των φυλακών Κορυδαλλού.

Το δείγμα της έρευνας, είναι δώδεκα (12) άτομα που ανήκουν στο φυλακτικό προσωπικό, γεγονός που δε μπορεί να οδηγήσει σε γενικεύσεις ή εξαγωγή ευρύτερων θεωρητικών θεμελιώσεων.

6.7 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για την διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας, χρειάστηκε μία βεβαίωση από το ΤΕΙ που να πιστοποιεί ότι είμαστε σπουδάστριες και πραγματοποιούμε την πτυχιακή εργασία. Επίσης χρειάστηκε να συμπληρωθεί μία αίτηση που να εκφράζεται ξεκάθαρα το αίτημά μας προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης, προκειμένου να εξασφαλιστεί άδεια για την επαφή με το προσωπικό των φυλακών και για τη διάθεση του ερωτηματολογίου προς αυτό.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης επέτρεψε τη διάθεση του ερωτηματολογίου. Προτάθηκε από την κοινωνιολόγο, η οποία μεσολάβησε στη διεξαγωγή της έρευνας, να δοθούν προς συμπλήρωση από την ίδια, τα ερωτηματολόγια στο προσωπικό για λόγους εμπιστοσύνης. Γεγονός το οποίο έγινε δεκτό από την ερευνητική ομάδα. Τα ερωτηματολόγια παρέμειναν στη διάθεση της κοινωνιολόγου, προκειμένου να συμπληρωθούν από όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού.

6.8 ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

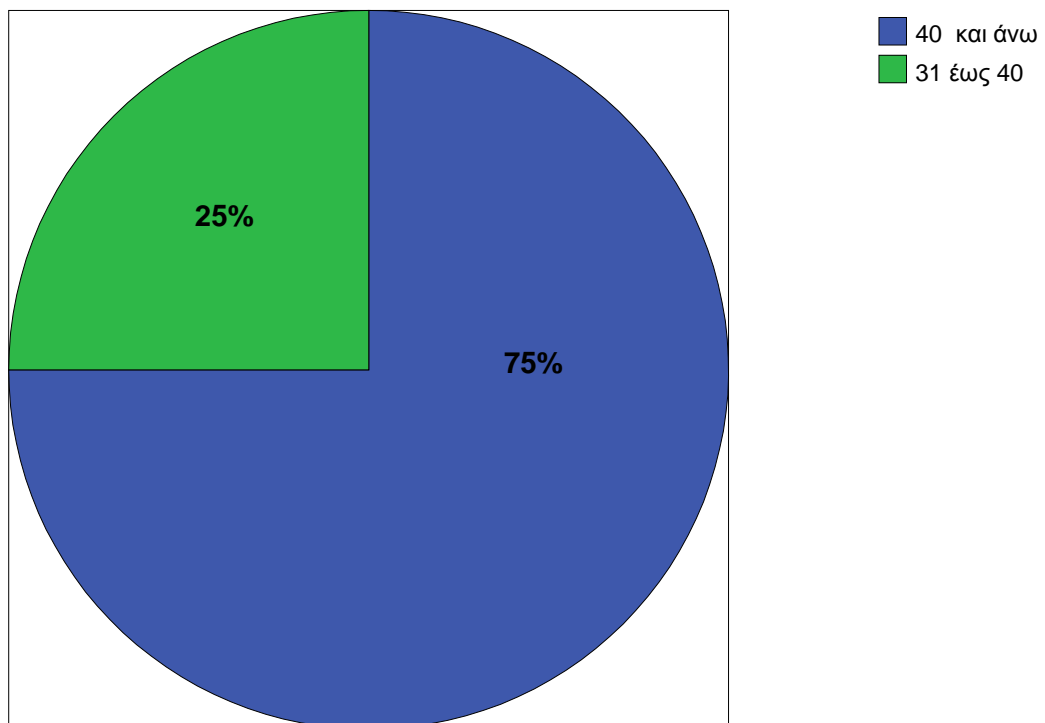
Τα στοιχεία τα οποία συγκεντρώθηκαν από την έρευνα, αναλύθηκαν με την βοήθεια απόφοιτου Οικονομικού Πανεπιστημίου και χρήστη Η/Υ.

Για την επεξεργασία των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν, χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική ανάλυση των δεδομένων. Τα στατιστικά αποτελέσματα, δίνονται με πίνακες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1^Η: Ηλικία ερωτηθέντων

ΗΛΙΚΙΑ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ	Συχνότητα ν	Σχετικές Συχνότητες f %
31 έως 40	2	25,0
40 και άνω	10	75,0
Σύνολο	12	100,0

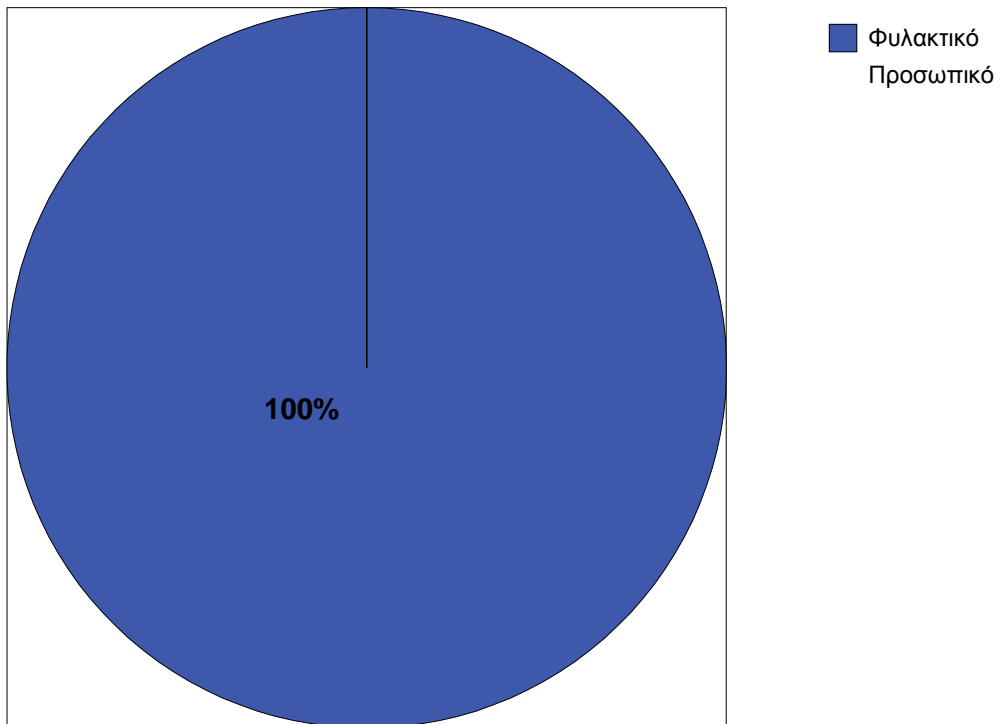
ΗΛΙΚΙΑ

ΕΡΩΤΗΣΗ 2^η : Κατηγορία προσωπικού

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	Συχνότητες v	Σχετικές Συχνότητες f %
Φυλακτικό Προσωπικό	12	100,0

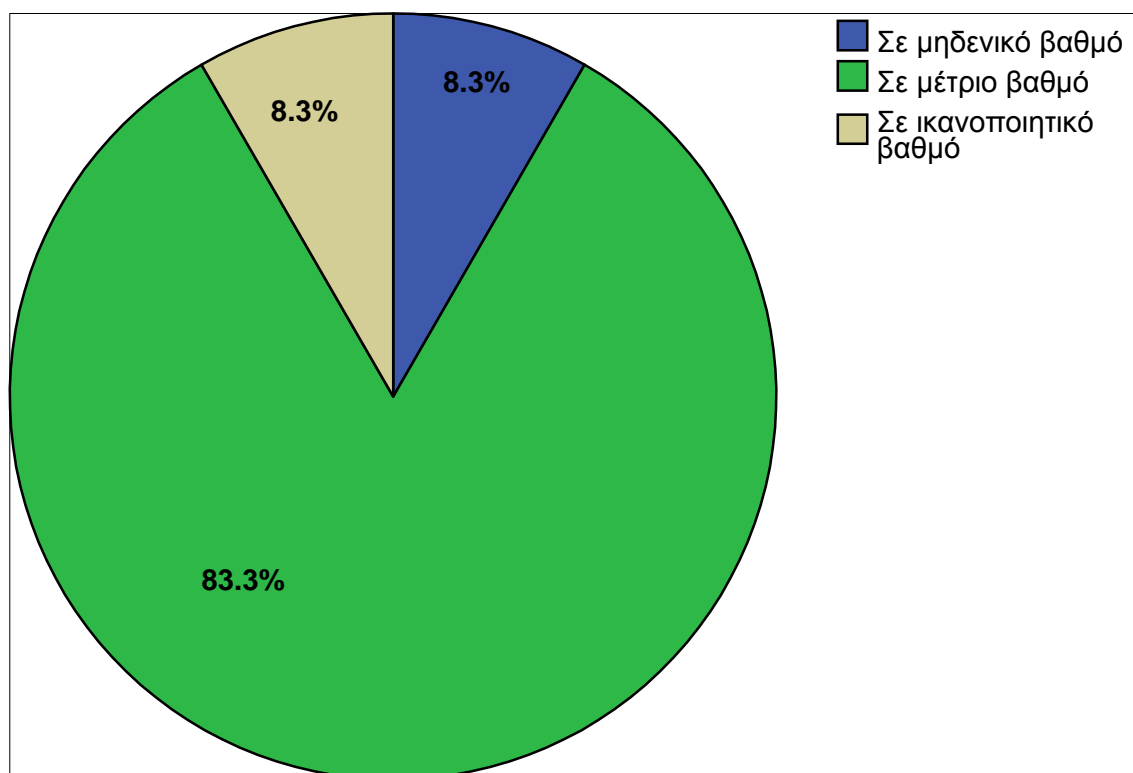
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

ΕΡΩΤΗΣΗ 3^η : Βαθμός επάρκειας προσωπικού

ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	Συχνότητα ν	Σχετικές Συχνότητες f %
Σε μηδενικό βαθμό	1	8,3
Σε μέτριο βαθμό	10	83,3
Σε ικανοποιητικό βαθμό	1	8,3
Σύνολο	12	100,0

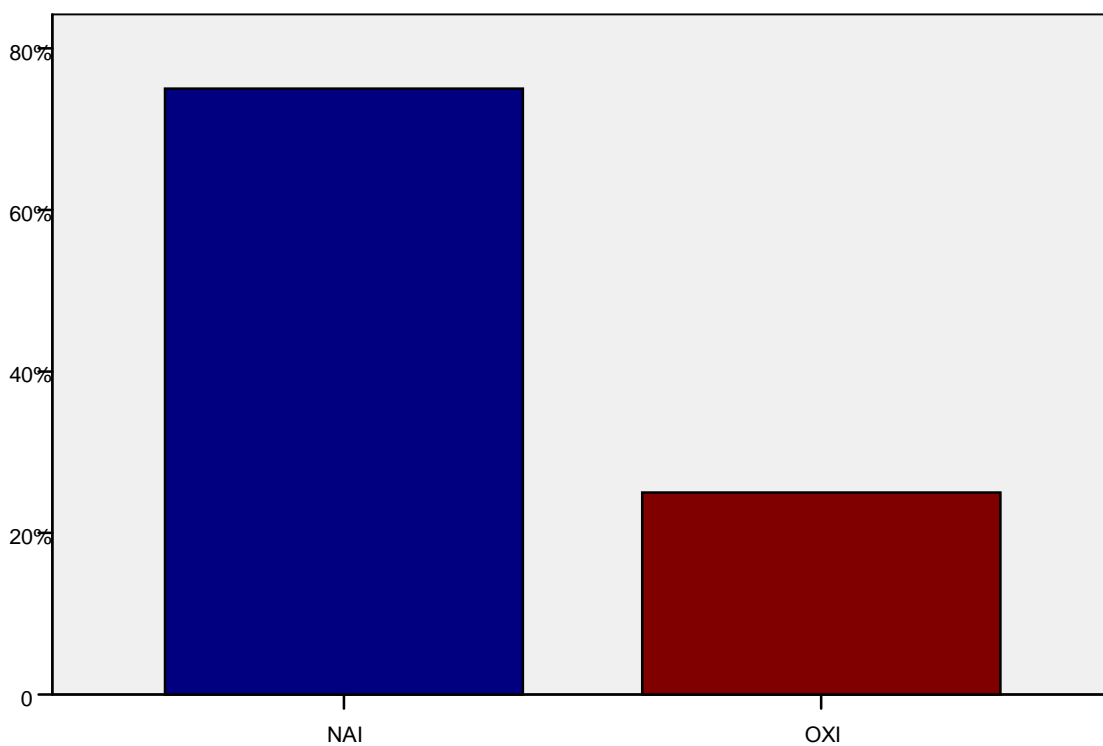
ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

ΕΡΩΤΗΣΗ 4^Η : Οι σχέσεις μεταξύ προσωπικού καταστήματος κράτησης και κρατουμένων διατηρείται σε υπηρεσιακό επίπεδο

ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΝ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Συχνότητα ν	Σχετικές Συχνότητες f %
ΝΑΙ	9	75,0
ΟΧΙ	3	25,0
Σύνολο	12	100,0

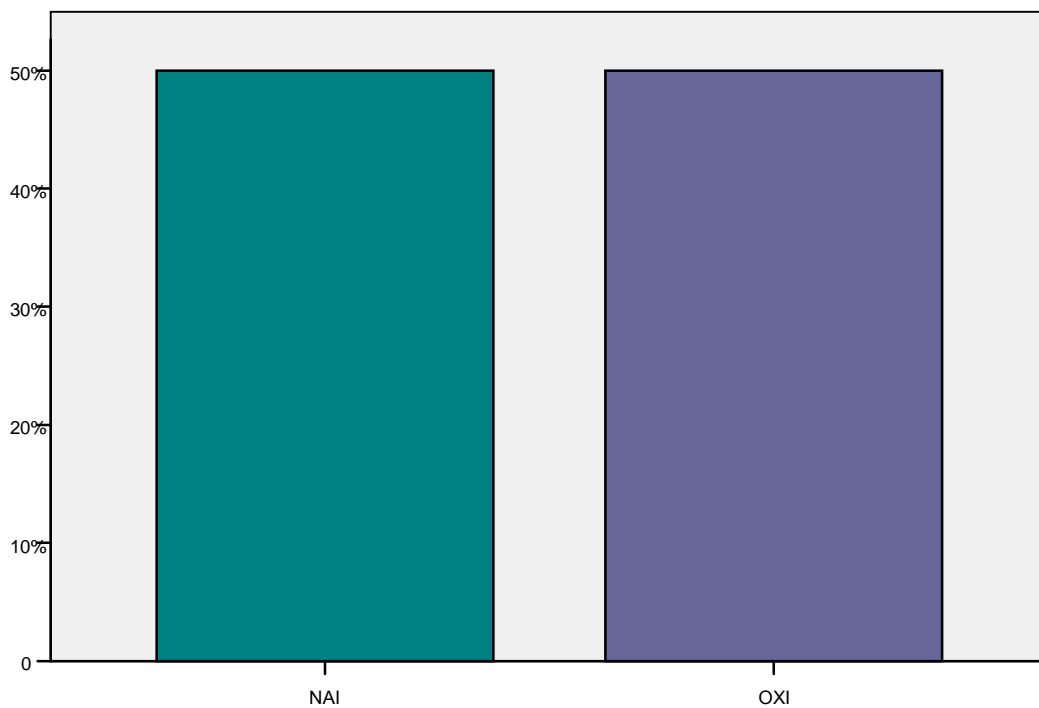
ΣΧΕΣΕΙΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 5^Η : Εμπλοκή σε συναισθηματικό επίπεδο του προσωπικού με τις κρατούμενες

ΕΜΠΛΟΚΗ ΣΕ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Συχνότητα ν	Σχετικές Συχνότητες f %
ΝΑΙ	6	50,0
ΟΧΙ	6	50,0
Σύνολο	12	100,0

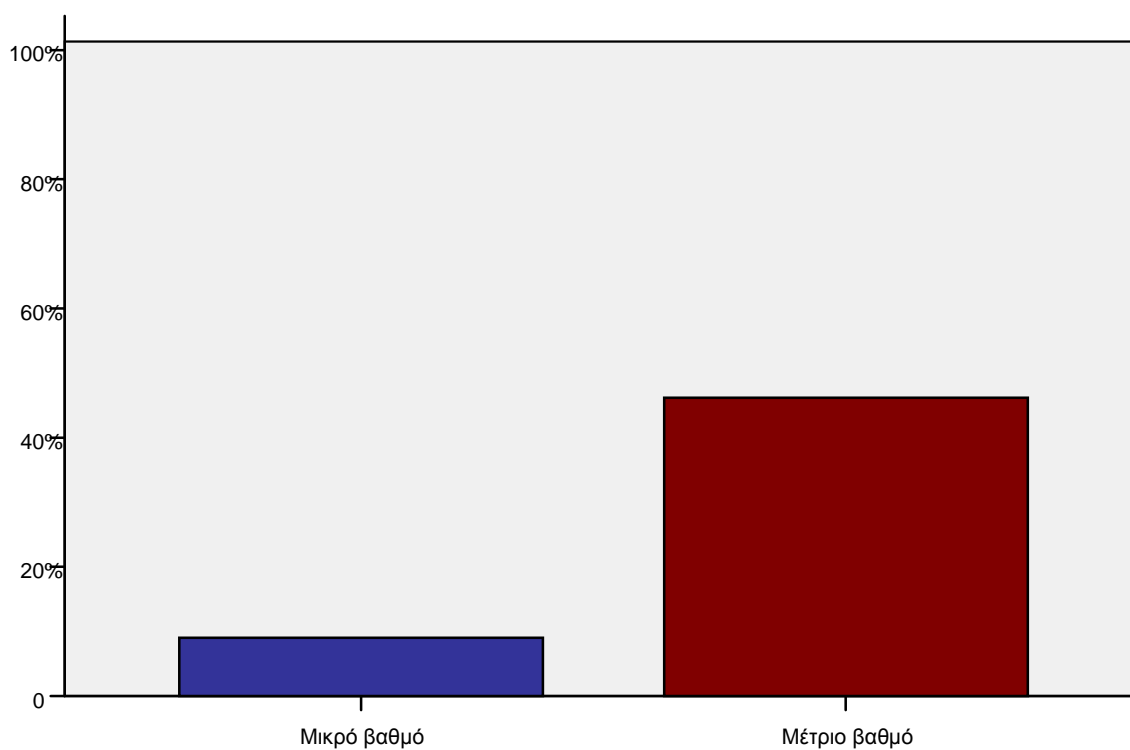
ΕΜΠΛΟΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ- ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΣΕ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΕΡΩΤΗΣΗ 6^Η : Σε τι βαθμό υπάρχει συναισθηματική εμπλοκή

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΜΠΛΟΚΗΣ	Συχνότητα ν	Σχετικές Συχνότητες f %
Μικρό βαθμό	1	8,3
Μέτριο βαθμό	5	41,7
Σύνολο	6	50,0
Δεν απαντήθηκαν	6	50,0
Σύνολο	12	100,0

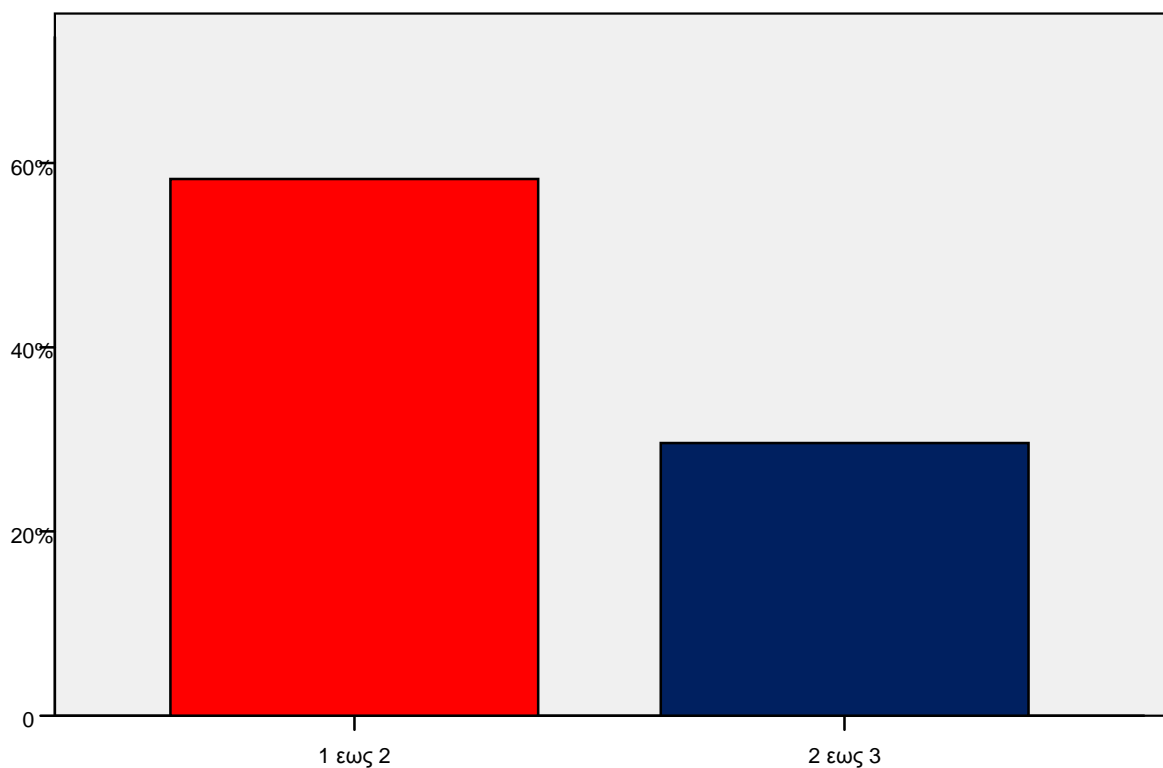
ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΜΠΛΟΚΗΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 7^Η :Συνεδρίες κοινωνικού λειτουργού ανά άτομο την εβδομάδα

ΣΥΝΕΔΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	Συχνότητα ν	Σχετικές Συχνότητες f %
1 έως 2	7	58,3
2 έως 3	3	25,0
Σύνολο	10	83,3
Δεν απαντήθηκαν	2	16,7
Σύνολο	12	100,0

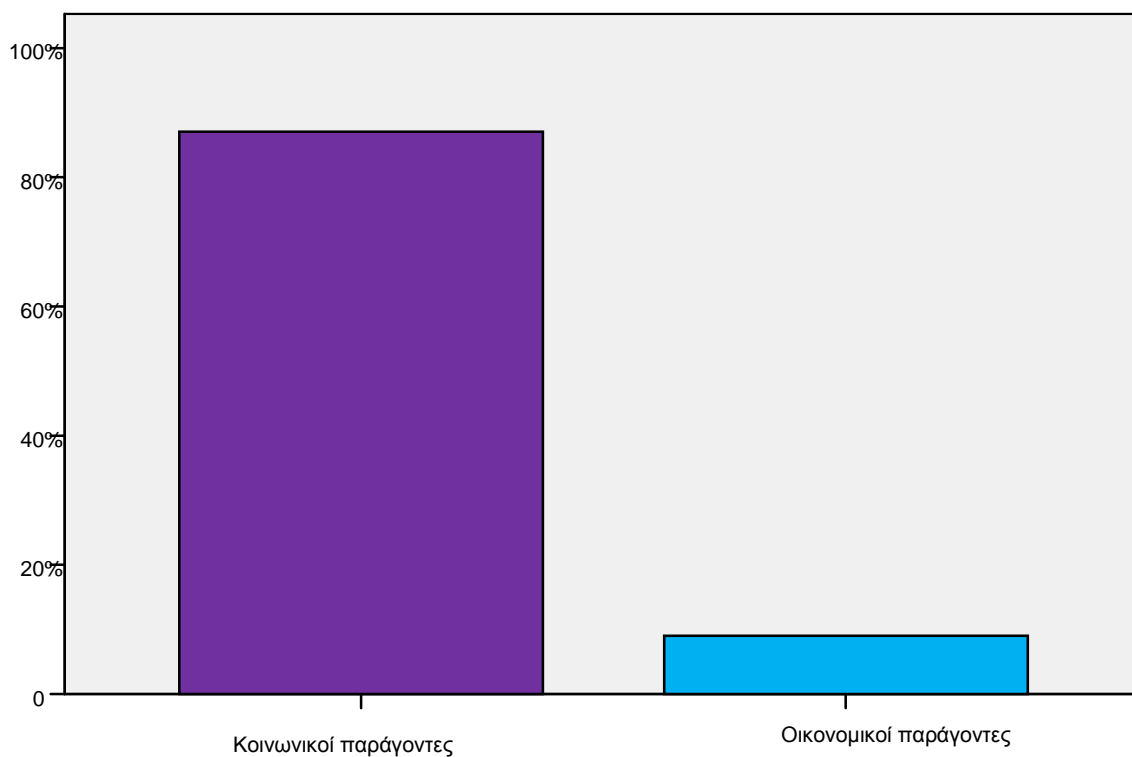
ΣΥΝΕΔΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΑΝΑ ΑΤΟΜΟ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

ΕΡΩΤΗΣΗ 8^η : Παράγοντες γυναικείας εγκληματικότητας

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	Συχνότητα ν	Σχετικές Συχνότητες f%
Κοινωνικούς	10	83,3
Οικονομικούς	1	8,3
Σύνολο	11	91,7
Δεν απαντήθηκαν	1	8,3
Σύνολο	12	100,0

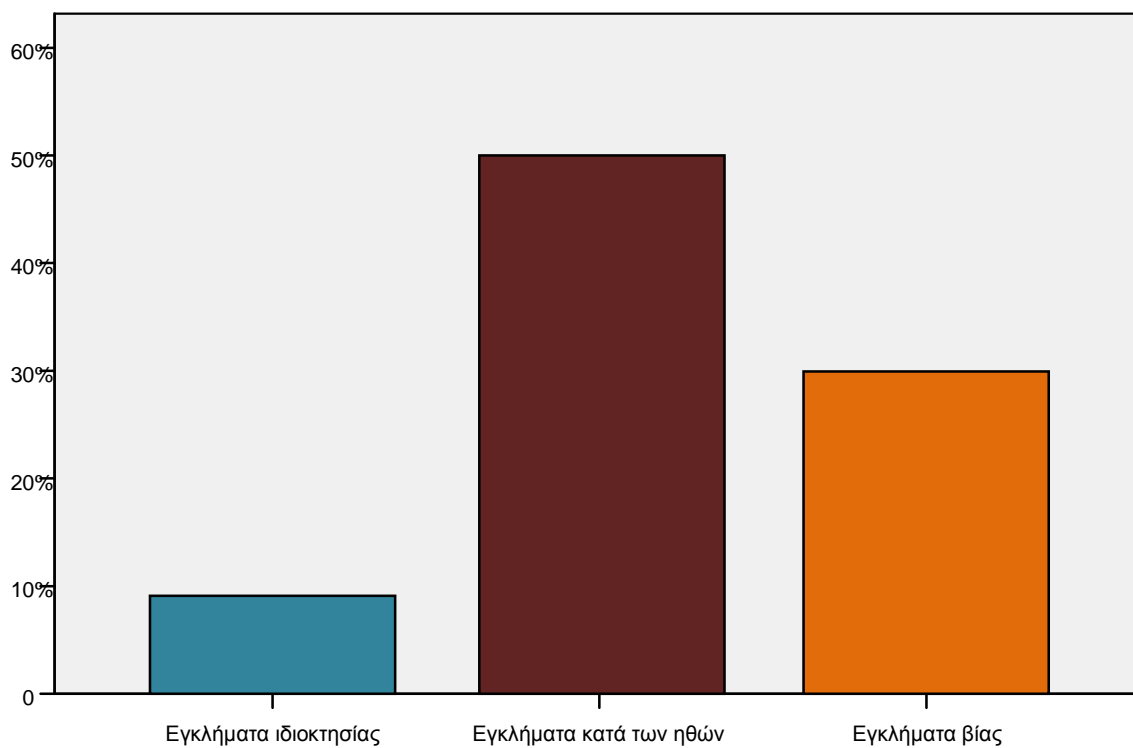
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 9^η : Συνηθέστεροι λόγοι κράτησης γυναικών

ΛΟΓΟΙ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	Συχνότητα ν	Σχετικές Συχνότητες f %
Εγκλήματα ιδιοκτησίας	1	8,3
Εγκλήματα κατά των ηθών	6	50,0
Εγκλήματα βίας	4	33,3
Σύνολο	11	91,7
Δεν απαντήθηκαν	1	8,3
Σύνολο	12	100,0

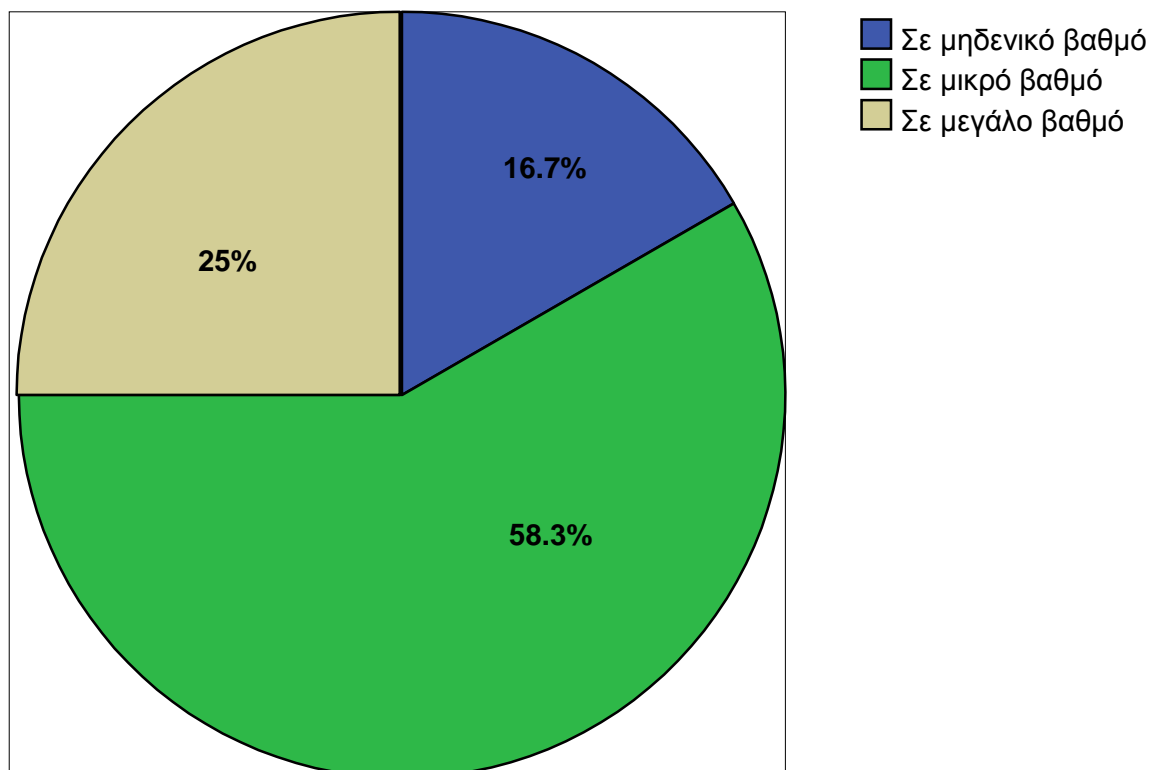
ΛΟΓΟΙ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΕΡΩΤΗΣΗ 10^Η : Ο ρόλος της χειραφέτησης της γυναίκας στη διάπραξη εγκλημάτων

ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΗΣ ΣΤΗ ΔΙΑΠΡΑΞΗ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ	Συχνότητα ν	Σχετικές Συχνότητες f %
Σε μηδενικό βαθμό	2	16,7
Σε μικρό βαθμό	7	58,3
Σε μεγάλο βαθμό	3	25,0
Σύνολο	12	100,0

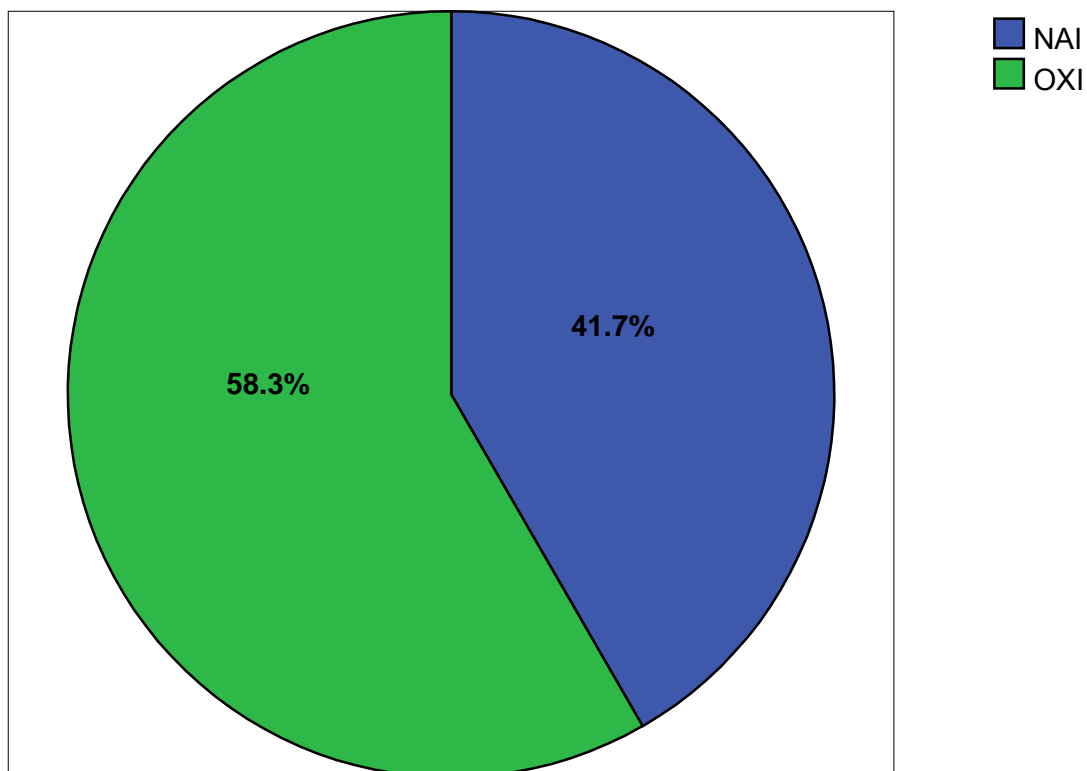
ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗ ΔΙΑΠΡΑΞΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ

ΕΡΩΤΗΣΗ 11^Η : Διαφοροποίηση εγκλημάτων γυναικών με αυτών των αντρών

ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΑΝΤΡΩΝ - ΓΥΝΑΙΚΩΝ	Συχνότητα ν	Σχετικές Συχνότητες f %
ΝΑΙ	5	41,7
ΟΧΙ	7	58,3
Σύνολο	12	100,0

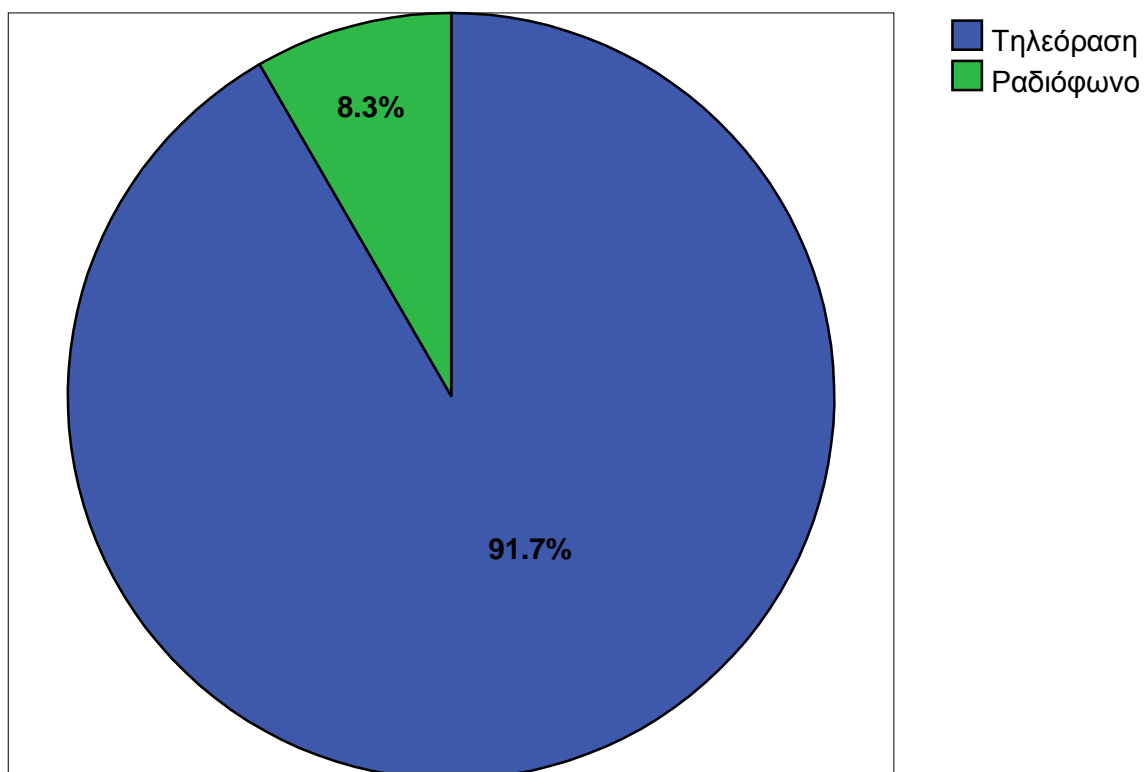
ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΑΝΤΡΩΝ - ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΕΡΩΤΗΣΗ 12^η : Συνηθέστερος τρόπος ενημέρωσης κρατουμένων

ΤΡΟΠΟΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ	Συχνότητα ν	Σχετικές Συχνότητες f %
Τηλεόραση	11	91,7
Ραδιόφωνο	1	8,3
Σύνολο	12	100,0

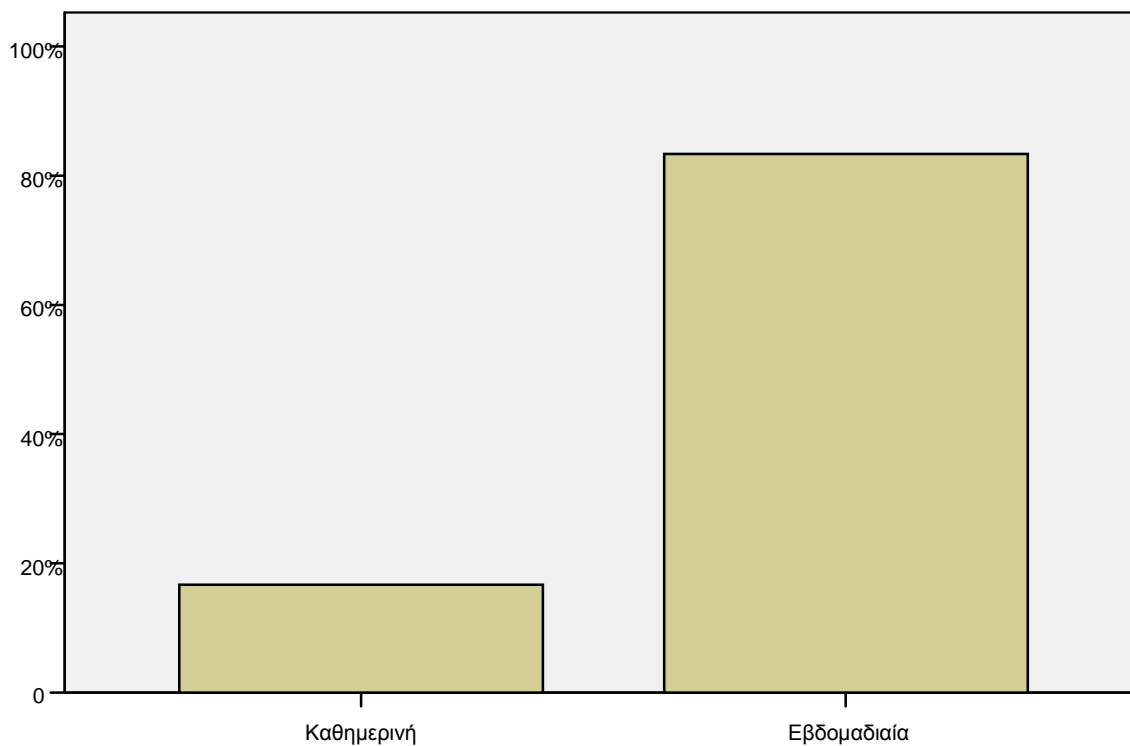
ΤΡΟΠΟΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

ΕΡΩΤΗΣΗ 13^η : Επικοινωνία κρατουμένων με συγγενικό – φιλικό περιβάλλον

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕ ΣΥΓΓΕΝΙΚΟ – ΦΙΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	Συχνότητα v	Σχετικές Συχνότητες f %
Καθημερινή	2	16,7
Εβδομαδιαία	10	83,3
Σύνολο	12	100,0

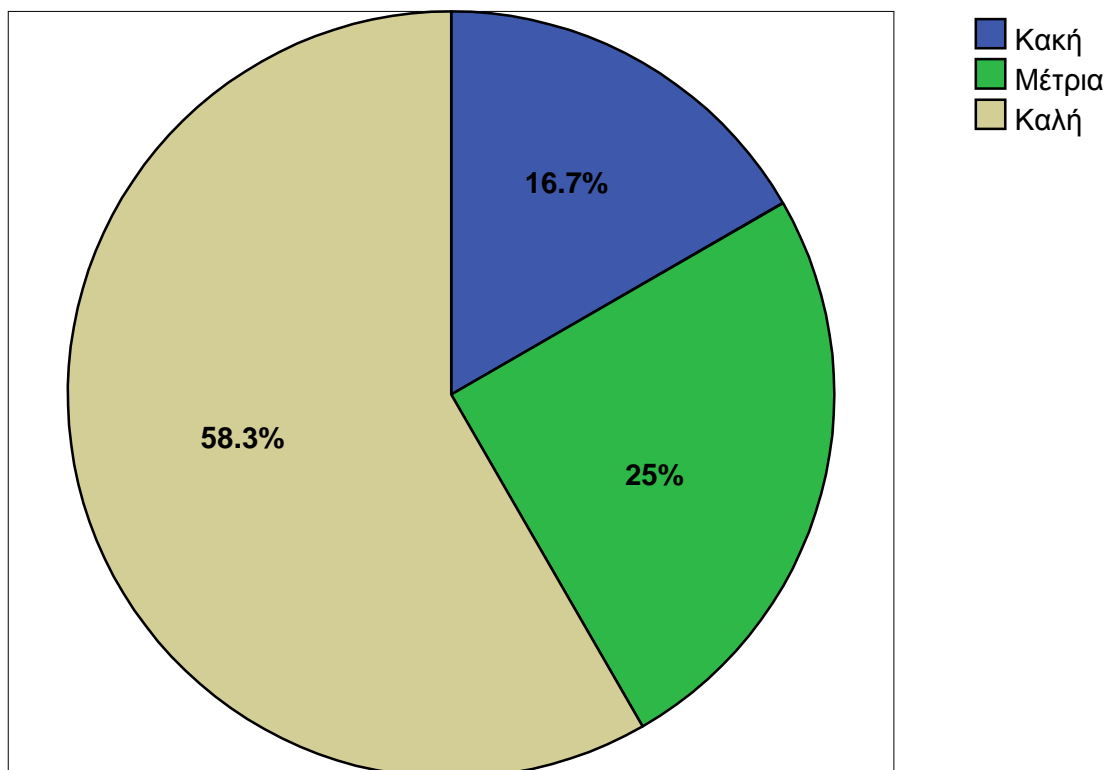
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕ ΣΥΓΓΕΝΙΚΟ – ΦΙΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΕΡΩΤΗΣΗ 14^H : Σχέση κρατουμένων γυναικών με παιδιά με γυναίκες που δεν έχουν

ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	Συχνότητα v	Σχετικές Συχνότητες f %
Κακή	2	16,7
Μέτρια	3	25,0
Καλή	7	58,3
Σύνολο	12	100,0

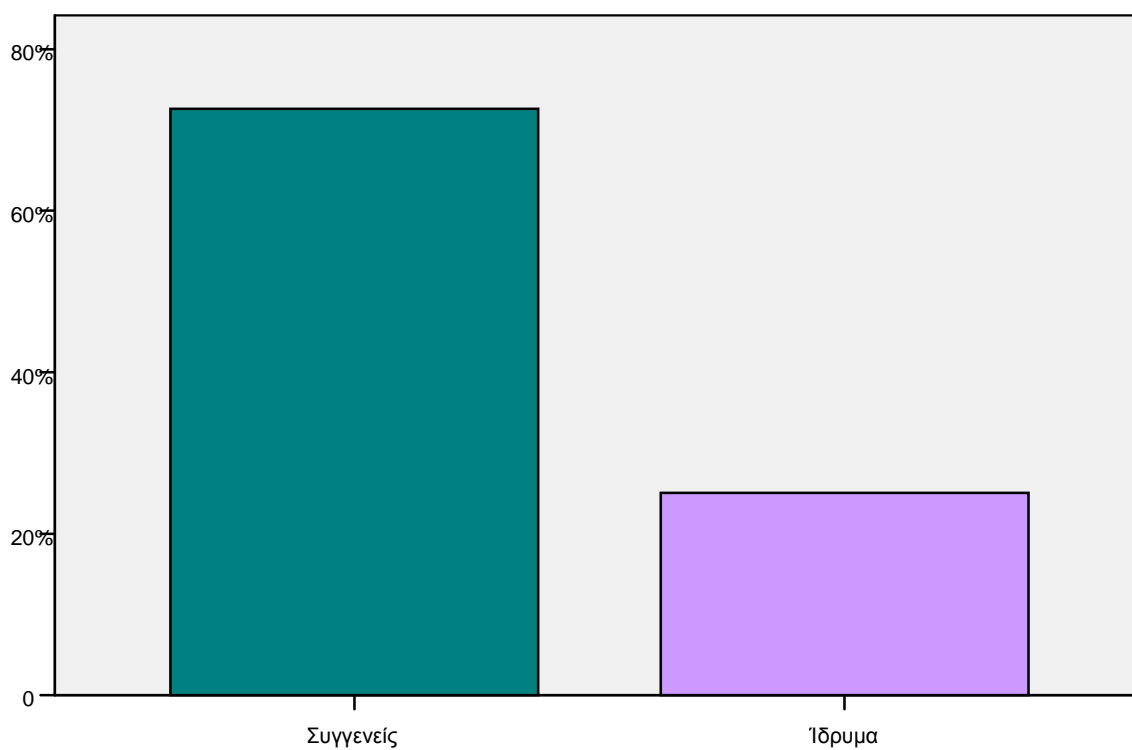
ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ

ΕΡΩΤΗΣΗ 15^Η : Ποιος μεγαλώνει τα παιδιά των κρατουμένων γυναικών

ΠΟΙΟΣ ΜΕΓΑΛΩΝΕΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	Συχνότητα v	Σχετικές Συχνότητες f %
Συγγενείς	9	75,0
Ίδρυμα	3	25,0
Σύνολο	12	100,0

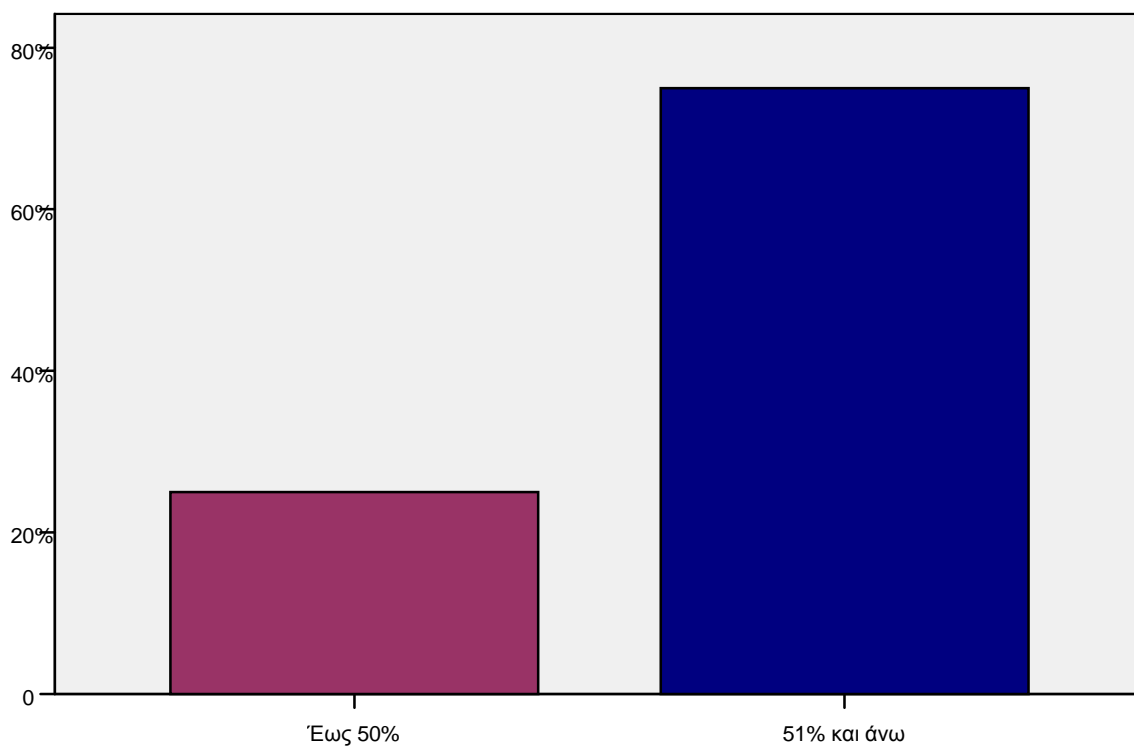
ΠΟΙΟΣ ΜΕΓΑΛΩΝΕΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΕΡΩΤΗΣΗ 16^Η : Ποσοστό των κρατουμένων με παιδιά εκτός καταστήματος κράτησης

ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΕΚΤΟΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ	Συχνότητα ν	Σχετικές Συχνότητες f %
Έως 50%	3	25,0
51% και άνω	9	75,0
Σύνολο	12	100,0

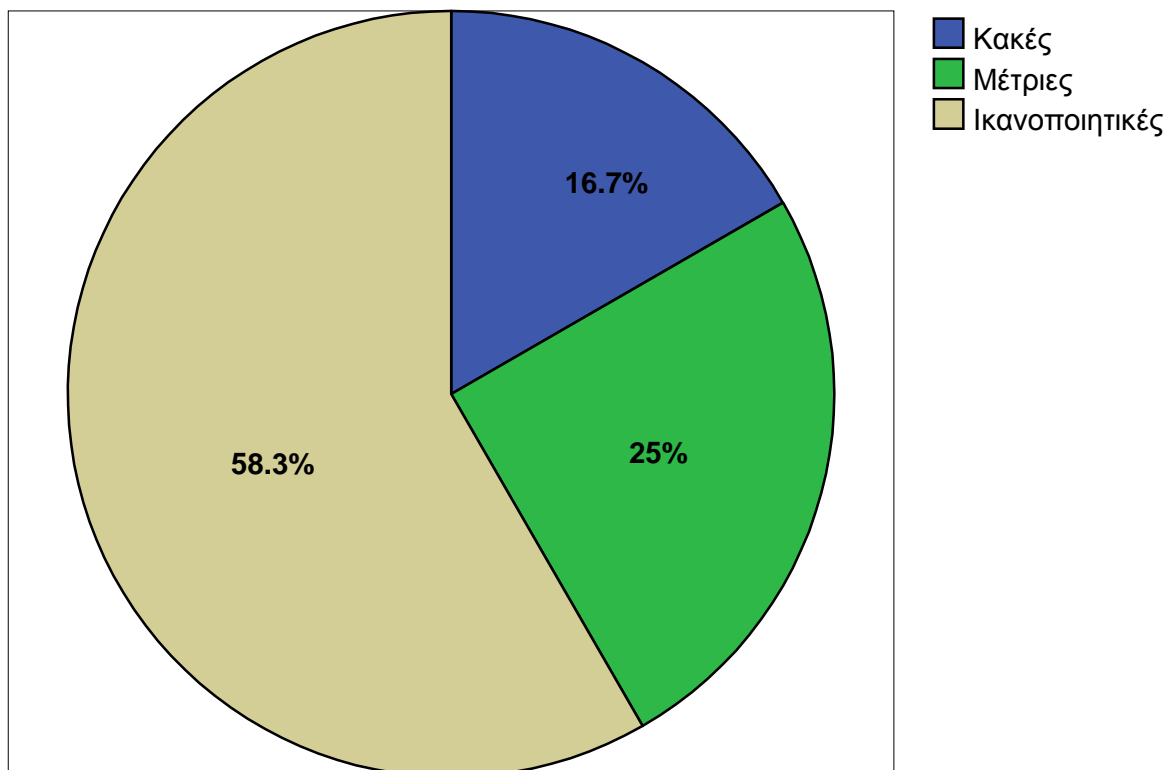
ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΕΚΤΟΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 17^Η : Συνθήκες κράτησης των γυναικών

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	Συχνότητες v	Σχετικές Συχνότητες f %
Κακές	2	16,7
Μέτριες	3	25,0
Ικανοποιητικές	7	58,3
Σύνολο	12	100,0

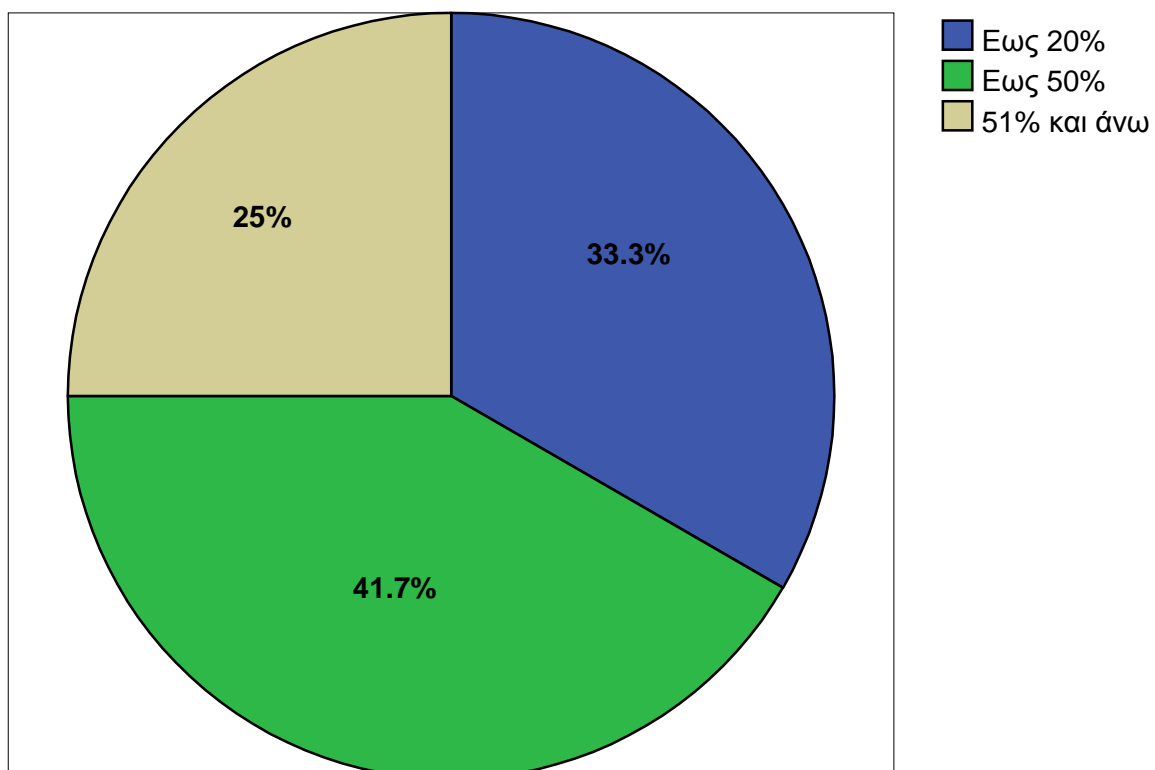
ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΕΡΩΤΗΣΗ 18^η : Ποσοστό τοξικοεξαρτημένων κρατούμενων

ΤΟΞΙΚΟΕΞΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΕΣ	Συχνότητες v	Σχετικές Συχνότητες f %
Εως 20%	4	33,3
Εως 50%	5	41,7
51% και άνω	3	25,0
Σύνολο	12	100,0

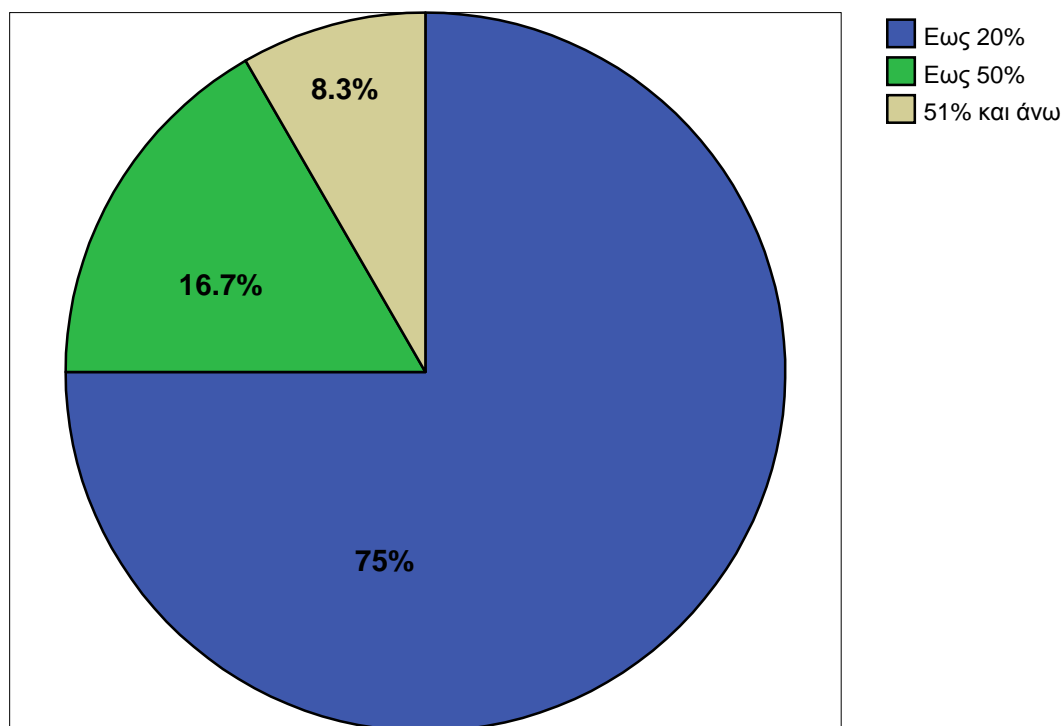
ΤΟΞΙΚΟΕΞΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΕΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 19^Η : Ψυχικά διαταραγμένες κρατούμενες

ΨΥΧΙΚΑ ΔΙΑΤΑΡΑΓΜΕΝΕΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΕΣ	Συχνότητες ν	Σχετικές Συχνότητες f %
Εως 20%	9	75,0
Εως 50%	2	16,7
51% και άνω	1	8,3
Σύνολο	12	100,0

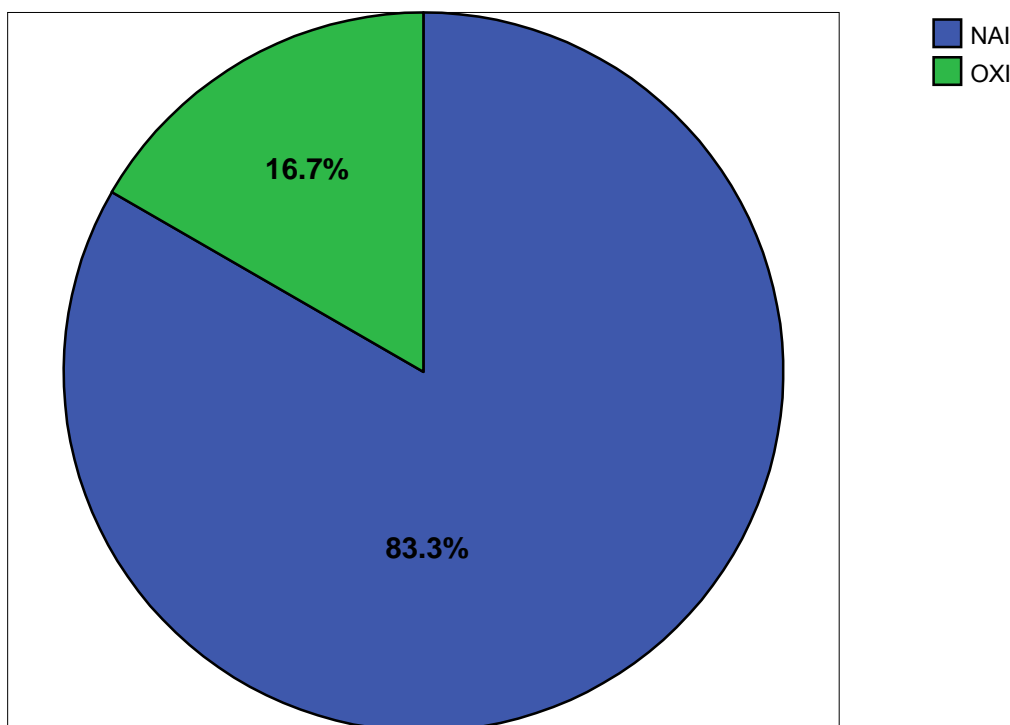
ΨΥΧΙΚΑ ΔΙΑΤΑΡΑΓΜΕΝΕΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΕΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 21^Η : Παροχή ιδιαίτερης φροντίδας σε τοξικοεξαρτημένες και ψυχικά διαταραγμένες κρατούμενες

ΠΑΡΟΧΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ	Συχνότητες ν	Σχετικές Συχνότητες f %
ΝΑΙ	10	83,3
ΟΧΙ	2	16,7
Σύνολο	12	100,0

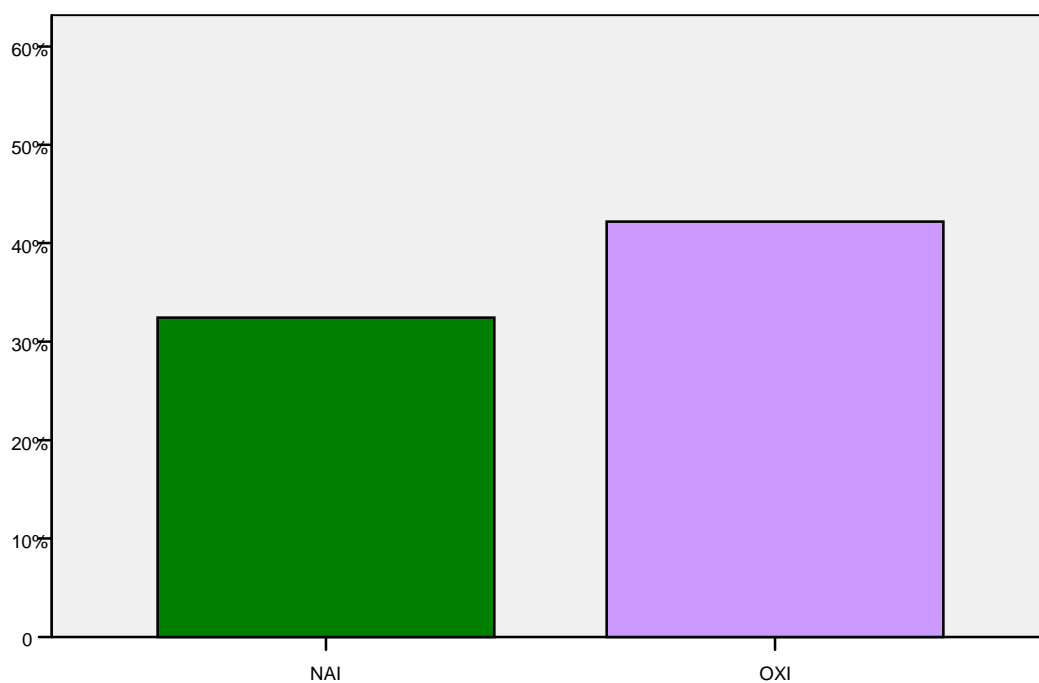
ΠΑΡΟΧΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 22^Η : Ικανοποιητικά προγράμματα στήριξης κρατουμένων

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	Συχνότητες	Σχετικές Συχνότητες
	ν	f %
ΝΑΙ	4	33,3
ΟΧΙ	5	41,7
Σύνολο	9	75,0
Δεν απαντήθηκαν	3	25,0
Σύνολο	12	100,0

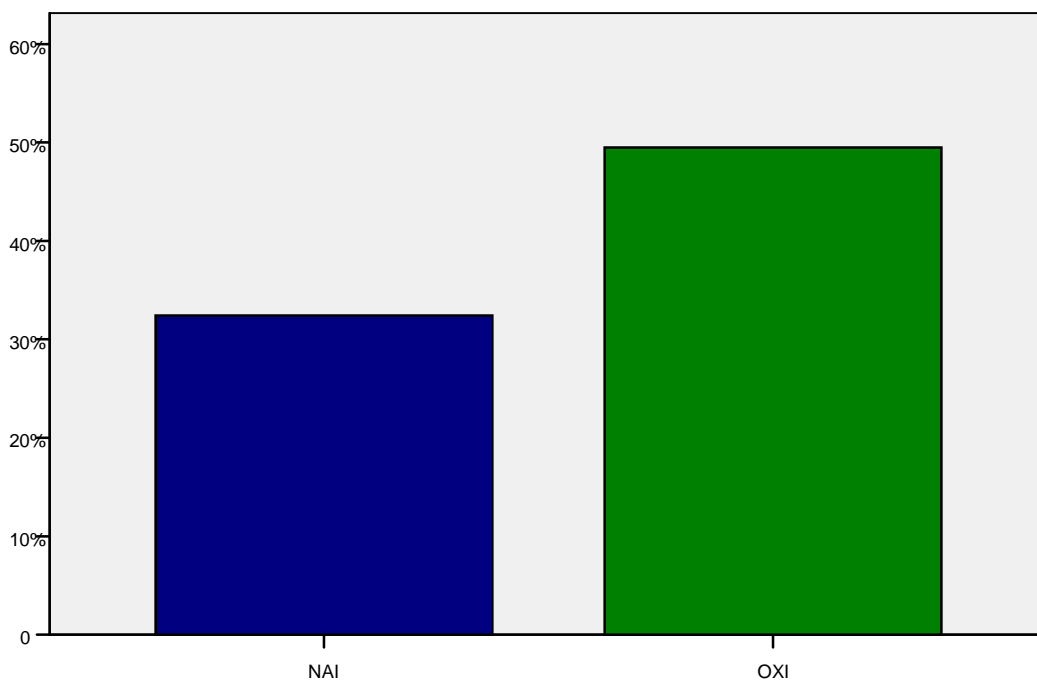
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 23^Η : Ικανοποιητικά προγράμματα προετοιμασίας επανένταξης και αποκατάστασης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	Συχνότητες v	Σχετικές Συχνότητες f %
ΝΑΙ	4	33,3
ΟΧΙ	6	50,0
Σύνολο	10	83,3
Δεν απαντήθηκαν	2	16,7
Σύνολο	12	100,0

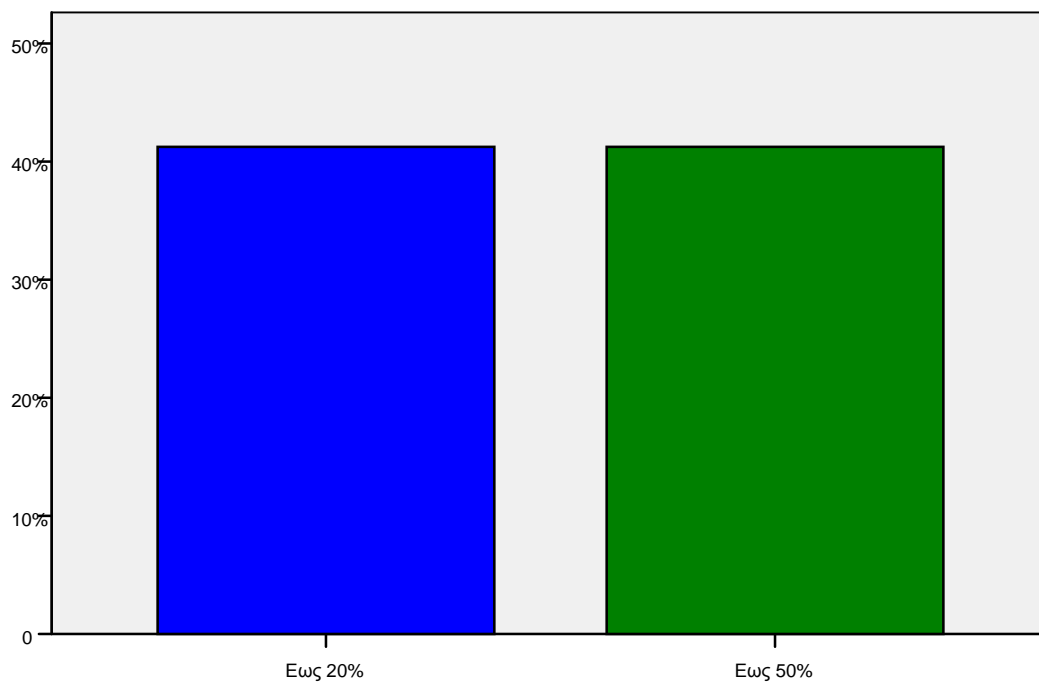
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 24^Η : Αποκατάσταση και επανένταξη κρατουμένων

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ	Συχνότητες ν	Σχετικές Συχνότητες f %
Εως 20%	5	41,7
Εως 50%	5	41,7
Σύνολο	10	83,3
Δεν απαντήθηκαν	2	16,7
Σύνολο	12	100,0

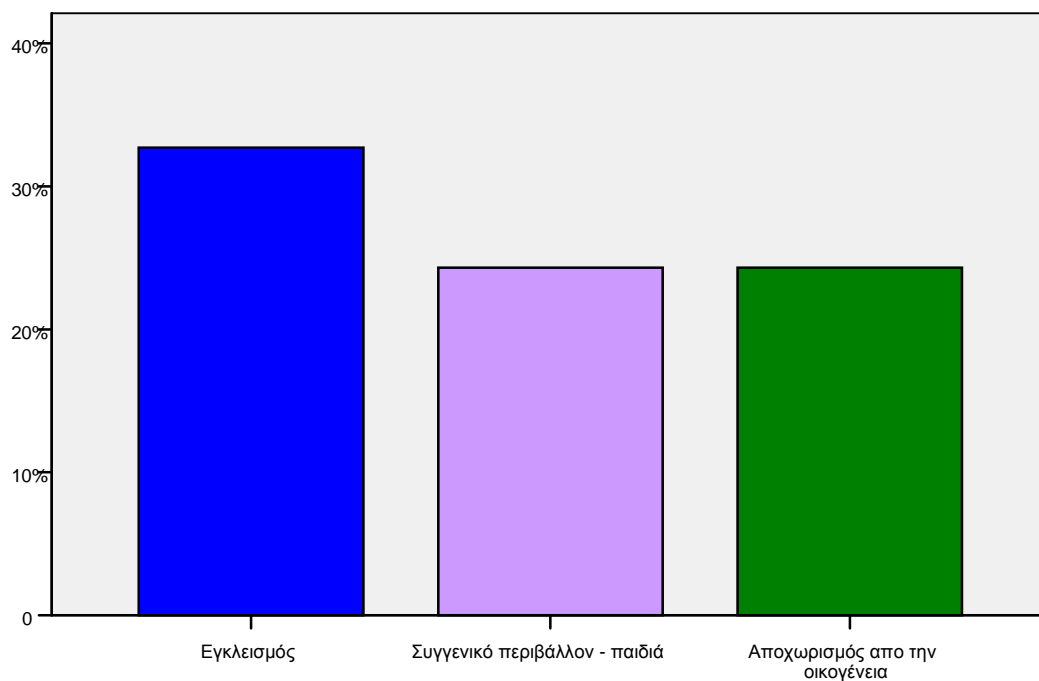
ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΚΑΘΙΣΤΑΤΑΙ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ

ΕΡΩΤΗΣΗ 25^η : Θέματα που απασχολούν τις κρατούμενες

ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΤΙΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΕΣ	Συχνότητες ν	Σχετικές Συχνότητες f %
Εγκλεισμός	4	33,3
Συγγενικό περιβάλλον - παιδιά	3	25,0
Αποχωρισμός απο την οικογένεια	3	25,0
Σύνολο	10	83,3
Δεν απαντήθηκαν	2	16,7
Σύνολο	12	100,0

ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΣΥΧΝΟΤΕΡΑ ΤΙΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα κυριότερα αποτελέσματα της έρευνας, σύμφωνα με τις απόψεις του προσωπικού είναι τα εξής:

∅ Το 100% των ερωτηθέντων που συμμετείχαν στην έρευνα, ανήκει στο φυλακτικό προσωπικό.

∅ Ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 83,3% πιστεύει ότι η επάρκεια του προσωπικού είναι μέτρια ώστε να μπορέσει να λειτουργήσει σωστά η επιστημονική ομάδα για την αντιμετώπιση σοβαρών προβλημάτων των κρατουμένων.

∅ Ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων, που ανέρχεται στο 75%, πιστεύει ότι οι σχέσεις μεταξύ προσωπικού και κρατουμένων διατηρείται σε υπηρεσιακό επίπεδο.

∅ Το 50% των ερωτηθέντων διαπιστώνει ότι υπάρχει εμπλοκή σε συναισθηματικό επίπεδο του προσωπικού με τις κρατούμενες.

∅ Σύμφωνα με το 58,3% των ερωτηθέντων, ο κοινωνικός λειτουργός πραγματοποιεί 1 έως 2 συνεδρίες ανά άτομο την εβδομάδα.

∅ Το 50% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι οι γυναίκες κρατούνται συχνότερα για εγκλήματα κατά των ηθών, ενώ το 33,3% για εγκλήματα βίας.

∅ Στις περισσότερες περιπτώσεις (58,3%) των ερωτηθέντων πιστεύει ότι δεν υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των εγκλημάτων που διαπράττονται από γυναίκες με αυτά των αντρών.

∅ Επίσης, από την έρευνα προέκυψε ότι το 83,3% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η επικοινωνία των κρατουμένων με το συγγενικό – φιλικό περιβάλλον είναι εβδομαδιαία.

∅ Όσον αφορά το μέγεθος των παιδιών των κρατουμένων γυναικών, σύμφωνα με το 75% των ερωτηθέντων, το αναλαμβάνουν οι συγγενείς.

∅ Ποσοστό της τάξεως του 75% υποστηρίζει ότι το 51% και άνω των κρατούμενων γυναικών, έχει παιδιά εκτός καταστήματος κράτησης.

∅ Σημαντικό είναι ότι το 58,3% των ερωτηθέντων, πιστεύει ότι οι συνθήκες κράτησης των γυναικών είναι ικανοποιητικές, αντίθετα μόνο το 16,7% τις θεωρεί κακές.

∅ Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι το 75% θεωρεί ότι έως και 20% των κρατουμένων είναι ψυχικά διαταραγμένες.

∅ Ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων (83,3%) πιστεύει ότι παρέχεται ιδιαίτερη φροντίδα στις κρατούμενες που πάσχουν από ψυχική διαταραχή, ενώ μόνο το 16,6 % διαφωνεί.

∅ Από την έρευνα προέκυψε ότι μόνο 33,3% των ερωτηθέντων έχει την άποψη ότι υπάρχουν ικανοποιητικά προγράμματα στήριξης για τις κρατούμενες, ενώ το 41,7% υποστήριξε το αντίθετο. Ένα αξιόλογο ποσοστό (25%) δεν απάντησε σε αυτή την ερώτηση.

∅ Το 50% απάντησε ότι δεν υπάρχουν ικανοποιητικά προγράμματα επανένταξης και αποκατάστασης.

∅ Το 33,3% του προσωπικού, θεωρεί ότι ο εγκλεισμός απασχολεί περισσότερο τις κρατούμενες.

∅ Τέλος, σύμφωνα με ερώτηση ανοιχτού τύπου που δεν αναλύθηκε σε πίνακα, περίπου το 50% των ερωτηθέντων, πιστεύει ότι το συγγενικό περιβάλλον των κρατουμένων, διαπιστώνει ως κυριότερα προβλήματα αυτών, τις συνθήκες κράτησής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

8.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

∅ Απ' όλο το προσωπικό του σωφρονιστικού καταστήματος, στο ερωτηματολόγιο απάντησε μόνο το φυλακτικό προσωπικό.

∅ Το προσωπικό δεν επαρκεί ώστε να λειτουργήσει σωστά η επιστημονική ομάδα για την αντιμετώπιση σοβαρών προβλημάτων των κρατούμενων.

∅ Η σχέσεις των κρατούμενων με το φυλακτικό προσωπικό διατηρούνται σε υπηρεσιακό επίπεδο.

∅ Αν και σε μέτριο βαθμό, υπάρχει συναισθηματική εμπλοκή του προσωπικού με τις κρατούμενες .

∅ Η γυναικεία εγκληματικότητα οφείλεται σε κοινωνικούς παράγοντες (ανατροφή, διαπαιδαγώγηση, επιβολή πατριαρχικών δομών).

∅ Οι γυναίκες κρατούμενες στις Γυναικείες Φυλακές Κορυδαλλού έχουν διαπράξει ως επί το πλείστον εγκλήματα κατά των ηθών.

∅ Δεν υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των εγκλημάτων που διαπράττονται από γυναίκες με αυτών των αντρών.

∅ Οι περισσότερες από τις κρατούμενες των Γυναικείων Φυλακών Κορυδαλλού έχουν παιδιά έξω από το κατάστημα κράτησης, τα οποία μεγαλώνουν συγγενείς.

∅ Οι συνθήκες κράτησης στις Γυναικείες Φυλακές Κορυδαλλού είναι ικανοποιητικές.

∅ Παρέχεται ιδιαίτερη φροντίδα στις γυναίκες κρατούμενες που πάσχουν από κάποια ψυχική διαταραχή.

∅ Τα προγράμματα στήριξης σε ψυχικά διαταραγμένες ή σε τοξικοεξαρτημένες κρατούμενες δεν είναι ικανοποιητικά.

∅ Ο εγκλεισμός είναι το σημαντικότερο που απασχολεί τις κρατούμενες.

∅ Οι συναντήσεις των κοινωνικών λειτουργών κυμαίνονται από μία έως δύο την εβδομάδα.

8.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Οι συναντήσεις με τις κοινωνικές λειτουργούς να είναι συχνότερες.
- Να υπάρχει ολοκληρωμένο ιατρικό προσωπικό για την κάλυψη όλων των αναγκών των κρατουμένων.
- Να υπάρχει συνεργασία με κέντρα απεξάρτησης για την στήριξη και βοήθεια των τοξικοεξαρτημένων γυναικών.
- Να υπάρχει συνεργασία με ψυχιατρικά κέντρα για την παρακολούθηση και βοήθεια των ψυχικά διαταραγμένων γυναικών.
- Να δημιουργηθούν κατάλληλα προγράμματα εκπαίδευσης και επανένταξης των γυναικών.
- Να δίνεται η δυνατότητα στις γυναίκες με παιδιά, να τα συναντούν πιο συχνά.
- Να έχουν πρόσβαση σε όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.
- Να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αλεξιάδης Σ., «Σωφρονιστική», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1997
2. Αρχιμανδρίτου Μ., «Γυναίκες και έκτιση των ποινών», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2001
3. Βαρίκα Ε., «Η εξέγερση των κυριών, μελέτες νεοελληνικής ιστορίας», Αθήνα, 1987
4. Δασκαλάκης Η., «Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης», Νομικές εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα- Κομοτηνή, 1985
5. Δημόπουλος Χ., «Η μεταχείριση των επικινδύνων κρατουμένων», Νομική βιβλιοθήκη, 2004
6. Καλλινικάκη Θ., «Κοινωνική Εργασία :Εισαγωγή στην θεωρία και την πρακτική της κοινωνικής εργασίας», Γ΄ έκδοση, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1998
7. Κουράκης Ν., «Ποινική καταστολή», Νομικές εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, 1985
8. Κουράκης Ν. – Τρωαϊανού - Λουλά Α., «Εγκληματολογικοί Ορίζοντες», (Α΄ θεωρία και πρακτική της ποινικής καταστολής), εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1991
9. Κωνσταντόπουλος Ν., Ελευθεροτυπία, 26-08-1990
10. Λαμπροπούλου Έ., «Ο κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1994
11. Λαμπίρη Δημάκη, «Θεσμοί της ελληνικής κοινωνίας», εκδόσεις Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, 1997
12. Μαργαρίτης Λ. – Παρασκευόπουλος Ν., «Σωφρονιστικός Κώδικας και Συναφή Κείμενα», εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2000
13. Μαύρης Μ., «Το πανοπτικό του χρόνου σε συνθήκες μακροχρόνιας στέρησης της ελευθερίας», Τυπωθήτω – Γιώργος Δάρδανος, Αθήνα, 2003.
14. Νόβα- Καλτσούνη Χ., «Η εγκληματική Δραστηριότητα της γυναίκας», Ελληνική επιθεώρηση εγκληματολογίας, Ιούνιος- Δεκέμβριος, 1989

15. Σαχίνη – Καρδάση Δ., «Μεθοδολογία της Έρευνας», εκδόσεις Βήτα, Αθήνα, 2004
16. Σταθόπουλος Π., «Κοινωνική Πρόνοια», Β΄ έκδοση, εκδόσεις Έλλην, 1999
17. Τσιλιμιγκάκης Β. – Θανοπούλου Μ. – Φρονύμου Ε., «Αποφυλακιζόμενες Γυναίκες : Το δικαίωμα στην επαγγελματική επανένταξη», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1996
18. Χάϊδου Α., «Θετικιστική Εγκληματολογία : Αιτιολογικές Προσεγγίσεις του Εγκληματικού Φαινομένου», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1984

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Davis J., Nanette, Stasz C., Social Control of deviance, A critical perspective, USA, Mc Graw Hill, Inc, 1990
2. Feinman C., Women in the Criminal justice system, United States of America, Praeger Published, 1994
3. Zender L., The Oxford, history of the prison, New York – Oxford, Oxford University Press, 1998
4. Morris A., Women crime and criminal justice, Wiley-Blackwell, 1991
5. Pollack J., Counseling Women in Prison, California-London-New Delhi, Sage Publications, 1988

ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

http://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=1006846

[http://clubs.pathfinder.gr/New Life Stop Drugs/288416](http://clubs.pathfinder.gr/New_Life_Stop_Drugs/288416)

<http://www.ektepn.gr/Greek/sk9.pdf>

<http://www.epanodos.org.gr/merimna.pdf>

<http://indy.gr/community/o-imi-orofos/psy3c7ika-pas3c7ontes-paraptomaties>

<http://www.kethea.gr/pub/Category.asp?lang=gr&catid=45>

<http://mentalhealthcommission.org.cy/el/news/2005/02/february-2005-5.shtml>

[http://www.ministryofjustice.gr/modules.php?op=modload&name=Sofronistik
o&file=page4](http://www.ministryofjustice.gr/modules.php?op=modload&name=Sofronistik
o&file=page4)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Αυτό το ερωτηματολόγιο θα χρησιμοποιηθεί για την έρευνα που πραγματοποιούμε στα πλαίσια της πτυχιακής μας εργασίας με τίτλο: «Η θέση της γυναίκας στο ελληνικό σωφρονιστικό σύστημα». Όλα τα στοιχεία που θα συλλέξουμε, θα παραμείνουν απόρρητα και θα χρησιμοποιηθούν για την συγκεκριμένη εργασία. Σας ευχαριστούμε για την συνεργασία σας!

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Τι ηλικία έχετε?

18 έως 25	1
26 έως 30	2
31 έως 40	3
40 και άνω	4

2. Σε ποια κατηγορία προσωπικού ανήκετε?

Ειδικό επιστημονικό προσωπικό	1
Υγειονομικό προσωπικό	2
Φυλακτικό προσωπικό	3

3. Πιστεύετε ότι το προσωπικό του καταστήματος κράτησης επαρκεί ώστε να λειτουργήσει σωστά η επιστημονική ομάδα για την αντιμετώπιση σοβαρών προβλημάτων των κρατουμένων?

Σε μηδενικό βαθμό	1
Σε μέτριο βαθμό	2
Σε ικανοποιητικό βαθμό	3

4. Πιστεύετε ότι οι σχέσεις μεταξύ του προσωπικού του καταστήματος κράτησης και των κρατούμενων διατηρείται σε υπηρεσιακό επίπεδο?

Ναι 1

Όχι 2

5. Διαπιστώνετε ότι υπάρχει εμπλοκή σε συναισθηματικό επίπεδο του προσωπικού με τις κρατούμενες?

Ναι 1

Όχι 2

6. Αν ναι, σε τι βαθμό?

Μικρό βαθμό 1

Μέτριο βαθμό 2

Μεγάλο βαθμό 3

7. Πόσες συνεδρίες πραγματοποιεί η/ο κοινωνική/-ος λειτουργός ανά άτομο την εβδομάδα?

1 έως 2 1

2 έως 3 2

3 έως 4 3

8. Σε ποιον από τους παρακάτω παράγοντες πιστεύετε ότι οφείλεται περισσότερο η γυναικεία εγκληματικότητα?

Βιολογικούς (εμμηνορρυσία, εμμηνόπαυση) 1

Ψυχολογικούς (απογοήτευση της γυναίκας στο πλαίσιο του ρόλου που πρέπει να επιτελέσει, στερεότυπα) 2

Κοινωνικούς (επιβολή πατριαρχικών δομών, ανατροφή, διαπαιδαγώγηση) 3

Οικονομικούς (ανεργία, ανέχεια) 4

9. Για ποιον από τους παρακάτω λόγους κρατούνται συχνότερα οι γυναίκες?

Εγκλήματα ιδιοκτησίας 1

Εγκλήματα κατά των ηθών 2

Εγκλήματα βίας 3

10. Πιστεύετε ότι παίζει ρόλο η χειραφέτηση της γυναίκας στη διάπραξη εγκλημάτων?

Σε μηδενικό βαθμό 1

Σε μικρό βαθμό 2

Σε μεγάλο βαθμό 3

11. Πιστεύετε ότι υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των εγκλημάτων που διαπράττονται από γυναίκες με αυτών των αντρών?

Ναι 1

Όχι 2

12. Ποιος είναι ο συνηθέστερος τρόπος ενημέρωσης των κρατουμένων για την τρέχουσα επικαιρότητα?

Τηλεόραση 1

Ραδιόφωνο 2

Εφημερίδες 3

Άλλο 4

13. Πόσο συχνή είναι η επικοινωνία των κρατουμένων με το συγγενικό – φιλικό περιβάλλον (προϋποθέτοντας ότι υπάρχει)?

Καθημερινή 1

Εβδομαδιαία 2

Μηνιαία 3

Περισσότερο από ένα μήνα 4

14. Αν είχατε ποτέ εργαστεί με κρατούμενες που είχαν παιδιά στο κατάστημα κράτησης, πώς θα χαρακτηρίζατε τη σχέση των γυναικών αυτών με τις γυναίκες που δεν έχουν?

Κακή 1

Μέτρια 2

Καλή 3

15. Συνήθως ποιος μεγαλώνει τα παιδιά των κρατουμένων γυναικών?

Συγγενείς 1

Ίδρυμα 2

16. Τι ποσοστό των κρατουμένων έχουν παιδιά εκτός καταστήματος κράτησης?

Έως 20% 1

Έως 50% 2

51% και άνω 3

17. Σύμφωνα με την άποψή σας, ποιες οι συνθήκες κράτησης των γυναικών?

Κακές	1
Μέτριες	2
Ικανοποιητικές	3

18. Σύμφωνα με την άποψή σας, σε τι ποσοστό κυμαίνονται οι τοξικοεξαρτημένες κρατούμενες?

Έως 20%	1
Έως 50%	2
51% και άνω	3

19. Σύμφωνα με την άποψή σας, σε τι ποσοστό κυμαίνονται οι ψυχικά διαταραγμένες κρατούμενες?

Έως 20%	1
Έως 50%	2
51% και άνω	3

20. Ποια πιστεύετε ότι είναι η συχνότερη διαταραχή που παρουσιάζουν?

(Συμπληρώστε)

.....

21. Θωρείτε ότι παρέχεται ιδιαίτερη φροντίδα (μεταχείριση) σε αυτές (χώρος, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη)?

Ναι	1
Όχι	2

22. Πιστεύετε ότι στον τομέα της περίθαλψης υπάρχουν ικανοποιητικά προγράμματα στήριξης (ψυχολογική, σωματική) των κρατουμένων?

Ναι	1
Όχι	2

23. Θεωρείτε ότι υπάρχουν ικανοποιητικά προγράμματα προετοιμασίας επανένταξης και αποκατάστασης στο κατάστημα κράτησης?

Ναι	1
Όχι	2

24. Σύμφωνα με τη γνώμη σας, τι ποσοστό των κρατουμένων αποκαθίσταται και επανεντάσσεται?

Έως 20%	1
Έως 50%	2
51% και άνω	3

25. Από τα παρακάτω θέματα, ποιο απασχολεί πιο συχνά τις κρατούμενες?

Εγκλεισμός	1
Συνθήκες κράτησης	2
Συγγενικό περιβάλλον – παιδιά	3
Αποχωρισμός από την οικογένεια	4
Επανένταξη – αποκατάσταση	5
Άλλο	6

26. Ποιο είναι το κυριότερο πρόβλημα που σας εκφράζουν οι ίδιες?

(Συμπληρώστε)

.....

27. Το συγγενικό περιβάλλον των κρατουμένων ποια διαπιστώνει ως κυριότερα πρόβλήματα των κρατουμένων?

(Συμπληρώστε)

.....